

**POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W SOSNOWCU**

**OCENA STANU SANITARNEGO
I
SYTUACJI EPIDEMIOLOGICZNEJ
MIASTA SOSNOWIEC
w 2018 roku**

LUTY 2019

Jak co roku, po raz kolejny przedstawiam raport o stanie sanitarnym miasta Sosnowiec. Prezentowana publikacja zawiera opis działań podejmowanych i realizowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sosnowcu w 2018 roku na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców miasta.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sosnowcu realizuje swoje zadania / *zamierzenia, przedsięwzięcia i kontrole* / zgodnie z posiadanymi kompetencjami na podstawie ustawy z dnia 14.03.1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej / *Dz. U. z 2019 r. poz. 59* /.

Ochrona zdrowia ludności realizowana jest poprzez:

- zapobieganie chorobom zakaźnym,
- monitorowanie jakości wody przeznaczonej do spożycia/ kąpeli/rekreacji,
- zapewnienie bezpieczeństwa żywności, warunków pracy oraz nauki i wypoczynku.

W/w zadania realizowane są w ramach prowadzonego zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego.

W 2018 roku przeprowadzono ogółem **3850** kontroli, wydano **852** decyzje administracyjne oraz nałożono **113** mandatów karnych na kwotę **22950** złotych.

Uzupełnieniem realizowanego nadzoru jest prowadzona działalność oświatowo-zdrowotna i promocja zdrowego stylu życia.

Pomimo tego, że z każdym rokiem wzrasta ilość realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną programów i akcji prozdrowotnych - nadal jednak istnieje potrzeba popularyzowania podstawowych zasad higieny, racjonalnego odżywiania się, szczepień profilaktycznych i metod zapobiegania chorobom zakaźnym, ograniczania używania substancji psychoaktywnych, zapobiegania zakażeniom HIV oraz promowania odpowiedzialnych postaw i unikania ryzykownych zachowań.

Raport wskazujący najistotniejsze problemy zdrowia publicznego występujące w ubiegłym roku na terenie miasta został opracowany na podstawie danych i sprawozdań z poszczególnych komórek organizacyjnych Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Sosnowcu / *zawiera dane na dzień 31.12.2018 roku* /.

Zawarte w raporcie analizy , oceny i zestawienia stanowią podstawę doskonalenia działalności jednostki jak również poprawy stanu zdrowia publicznego miasta.

***Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Sosnowcu
lek. med. Zbigniew Cebo***

Spis treści

I. EPIDEMIOLOGIA.....	5
1. CHOROBY ZAKAŻNE.....	6
1.1. CHOROBY ZAKAŻNE WIEKU DZIECIĘCEGO.....	9
1.2. CHOROBY ZAKAŻNE UKŁADU POKARMOWEGO.....	10
1.4. CHOROBY ZAKAŻNE UKŁADU NERWOWEGO.....	13
1.5. CHOROBY SZERZĄCE SIĘ POPRZEZ PRZERWANIE CIĄGŁOŚCI TKANKI.....	13
1.6. WYBRANE ZOONOZY.....	14
1.7. CHOROBY INWAZYJNE.....	15
1.8. CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ PŁCIOWĄ.....	15
1.9. WNIOSKI W ZAKRESIE NADZORU NAD ZAKAŻENIAMI I CHOROBAMI ZAKAŻNYMI.....	15
2. OGNISKA EPIDEMICZNE.....	16
3. SZCZEPHENIA OCHRONNE.....	18
3.1. NIEPOŻĄDANE ODCZYNY POSZCZEPHENNE.....	23
3.2. PODSUMOWANIE NADZORU NAD SZCZEPHENIAMI.....	25
4. NADZÓR NAD PODMIOTAMI WYKONUJĄCYMI DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ.....	26
5. ZABIEGI DERATYZACYJNE.....	35
II. HIGIENA ŻYWIENIA, ŻYWNOŚCI I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU.....	37
1. ZAKŁADY PRODUKCJI I OBROTU ŻYWNOŚCIĄ.....	42
1.1. Zakłady produkcji żywności.....	42
1.2. Obiekty obrotu żywnością.....	43
1.3. Zakłady żywienia zbiorowego otwartego.....	45
1.4. Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego.....	48
2. AKCJE.....	50
3. TRANSPORT ŻYWNOŚCI.....	50
4. WSPÓLPRACA Z INNYMI SŁUŻBAMI /ORGANAMI KONTROLI.....	51
5. IMPORT / EKSPORT.....	51
6. JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH.....	52
6.1. Krajowe środki spożywcze.....	52
6.2. Importowane środki spożywcze.....	52
6.3. Środki spożywcze z UE.....	52
7. INTERWENCJE.....	54
8. WNIOSKI.....	55
III. HIGIENA KOMUNALNA I ŚRODOWISKA.....	58
1. OCENA JAKOŚCI WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA.....	59
3. WODY POWIERZCHNIOWE WYKORZYSTYWANE DO KĄPIELI I REKREACJI.....	63
4. PŁYWALNIE.....	64
5. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ.....	66
5.1. PODMIOTY LECZNICZE.....	66
5.2. OBIEKTY USŁUGOWE.....	68
5.3. POZOSTAŁE OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ.....	70
6. INTERWENCJE.....	72
IV. HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY.....	75
1. ŻŁOBKI/KLUBY DZIECIĘCE.....	76
2. PLACÓWKI WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO.....	77
3. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE I POMOCY SPOŁECZNEJ.....	78
4. SZKOŁY.....	79
5. SZKOŁY WYŻSZE.....	82

6. WYPOCZYNEK ZIMOWY I LETNI DZIECI I MŁODZIEŻY.....	82
7. INTERWENCJE.....	83
8. WSPÓLPRACA Z URZĘDAMI/ ORGANAMI.....	84
V. HIGIENA PRACY.....	85
1. WARUNKI ŚRODOWISKA PRACY – ogólne dane statystyczne.....	87
2. NADZÓR NAD CZYNNIKAMI RAKOTWÓRCZYMI.....	91
3. NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI/ ICH MIESZANINAMI.....	92
4. NADZÓR NAD CZYNNIKAMI BIOLOGICZNYMI.....	94
5. NADZÓR NAD OBROTEM ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI „dopalaczami”.....	95
6. CHOROBY ZAWODOWE.....	97
7. WNIOSKI.....	99
VI. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY.....	101
1. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE MIASTA – PLANY.....	103
2. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE MIASTA – PLANY (Odstąpienia od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko).....	117
3. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE MIASTA – Prognozy oddziaływania na środowisko.....	119
4. WARUNKI ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENU.....	120
5. UZGODNIENIA PRZED WYDANIEM DECYZJI O ŚRODOWISKOWYCH UWARUNKOWANIACH – Opinie o konieczności raportu oddziaływania na środowisko.....	121
6. UZGODNIENIA ŚRODOWISKOWYCH UWARUNKOWAŃ.....	122
7. UZGODNIENIA DOKUMENTACJI PROJEKTOWEJ.....	124
8. ODBIORY OBIEKTÓW.....	126
9. WNIOSKI.....	128
VII. OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA.....	130
1. BIEG PO ZDROWIE.....	132
2. TRZYMAJ FORMĘ.....	132
3. PROGRAM OGRANICZANIA ZDROWOTNYCH NASTĘPSTW PALENIA TYTONIU W POLSCE.....	133
4. KLUB ZDROWEGO PRZEDSZKOLAKA.....	136
5. PROJEKT KIK/68 Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych.....	137
6. ARS, CZYLI JAK DBAĆ O MIŁOŚĆ?.....	138
7. SMAK ŻYCIA CZYLI DEBATA O DOPALACZACH.....	139
8. WYBIERZ ŻYCIE - PIERWSZY KROK.....	140
9. PODSTĘPNE WZW.....	141
10. ZNAMIE! ZNAM JE?.....	142
11. KRAJOWY PROGRAM ZAPOBIEGANIA ZAKAŻENIOM HIV I ZWALCZANIA AIDS	143
12. AKCJA „ ZASZCZEP W SOBIE CHĘĆ SZCZEPIENIA”.....	144
13. AKCJA „ Bezpieczne ferie 2018 ” oraz „ Bezpieczne wakacje 2018 ”.....	145
14. AKCJA “BRAŹOWO ALE CZY ZDROWO”.....	146
15. AKCJA DOPALACZE – WYPALACZE „ Groźne narkotyki ”.....	147
16. AKCJA EUROPEJSKI DZIEŃ WIEDZY O ANTYBIOTYKACH / w ramach programu zdrowotnego Ministra Zdrowia „ Narodowy Program Ochrony Antybiotyków ” /.....	149
17. WNIOSKI.....	149

I. EPIDEMIOLOGIA

1. CHOROBY ZAKAŻNE

Zgodnie z ustawą o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi z dnia 5 grudnia 2008 roku (Dz. U. 2018 poz. 151 z późn. zm.) lekarze mają obowiązek zgłaszania 58 chorób zakaźnych, jednostek i zespołów chorobowych, a Państwowa Inspekcja Sanitarna rejestracji dokonanych zgłoszeń.

Ochrona zdrowia mieszkańców przed wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych, zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych oraz ich zwalczanie to jedno z najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Analiza zarejestrowanych w 2018 roku zachorowań na choroby zakaźne z terenu objętego nadzorem epidemiologicznym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sosnowcu wykazała, że sytuacja epidemiologiczna w mieście była stabilna i zadowalająca - **zarejestrowano spadek ogólnej liczby zgłoszonych przypadków zachorowań w stosunku do poprzedniego roku** (w 2018 roku - 3469 zachorowań; w 2017 roku - 4680 zachorowań).

Poniższa tabela przedstawia porównawczo liczbę zachorowań w okresie: 2014 – 2018.

Lp.	Zachorowania		Liczba przypadków				
			2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.
1.	Salmoneloza	zatrucia pokarmowe	16	29	24	16	44
		inne zakażenia pozajelitowe	1	0	3	3	2
2.	Inne bakteryjne zakażenia		12	22	26	37	26
3.	Lamblioza		15	22	5	5	8
4.	Wirusowe zakażenia jelitowe		129	128	89	131	77
5.	Biegunka	ogółem	109	188	209	171	208
		w tym u dzieci do lat 2	47	64	69	54	64
6.	Jersinioza pozajelitowa		0	0	0	1	0
7.	Mikobakteriozy – inne i BNO		1	0	1	1	0
8.	Listerioza		0	1	1	0	2
9.	Krzusiec		9	11	20	5	4
10.	Płonica (szkarlatyna)		113	139	134	83	108
11.	Choroba meningokokowa	zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych	0	0	0	0	3
		posocznica	1	1	2	1	0
12.	Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i>	ogółem	43	39	46	36	43
		w tym róża	37	20	32	35	39

13.	Choroby przenoszone drogą płciową		11	11	13	5	5
14.	Borelioza z Lyme		87	59	47	25	55
15.	Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat		1	0	0	1	0
16.	Choroba Creutzfeldta-Jacoba		0	0	0	1	2
17.	Styczność i narażenie na wściekliczę/potrzeba szczepień		36	26	33	24	21
18.	Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i/lub mózgu		13	10	14	12	12
19.	Gorączka denga klasyczna		0	0	0	1	0
20.	Ospa wietrzna		1207	860	1262	755	940
21.	Odra		0	0	0	1	1
22.	Różyczka		35	16	9	0	1
23.	WZW typu A		0	0	0	226	107
24.	WZW typu B		18	18	13	18	16
25.	WZW typu C		47	43	40	37	30
26.	AIDS-Zespół nabytego upośledzenia odporności		3	1	2	1	0
27.	Nowo wykryte zakażenia HIV		4	12	6	17	6
28.	Świnka		17	11	25	5	10
29.	Malaria		0	0	1	0	0
30.	Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych	0	2	1	1	2
		posocznica	0	0	3	4	3
		inna określona i nie określona	1	1	2	1	2
31.	Choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i>	zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych	1	0	0	0	0
32.	Grypa	ogółem	349	977	694	3005	1681
		w tym u dzieci w wieku 0-14 lat	70	247	161	911	532
		w tym wywołana wirusem A(H1N1)	3	2	1	0	0
33.	Gruźlica		49	61	37	50	50
RAZEM			2328	2688	2762	4680	3469

Na podstawie przedstawionych w tabeli danych można stwierdzić, iż liczba zachorowań na choroby zakaźne w latach 2014 - 2016 utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z wyjątkiem 2017 roku, w którym nastąpił znaczny wzrost zachorowań. Natomiast w bieżącym roku sprawozdawczym - 2018 liczba zachorowań spadła o ~26%.

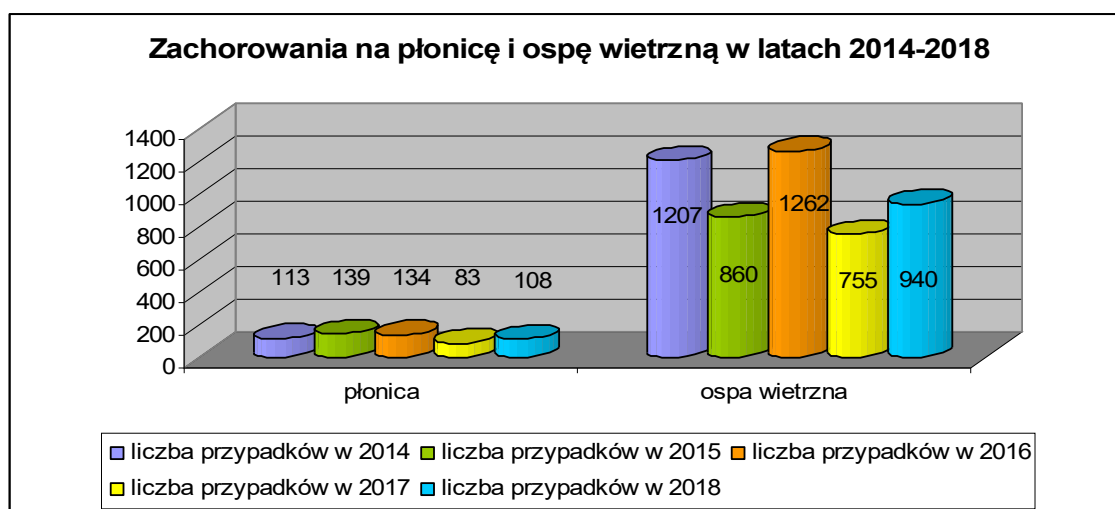
W stosunku do 2017 roku odnotowano **spadki zachorowań** na:

- zakażenia pozajelitowe – o 33%
- wirusowe zakażenie jelitowe – o 41%
- krztusiec – o 20%
- grypę – o 44 %
- WZW typu A – o 54%
- WZW typu B – o 11%
- WZW typu C – o 19%
- nowo wykryte zakażenia HIV – o 65%
- posocznicę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae* – o 25%
- inne bakteryjne zakażenia – o 30%

wzrosty zachorowań na:

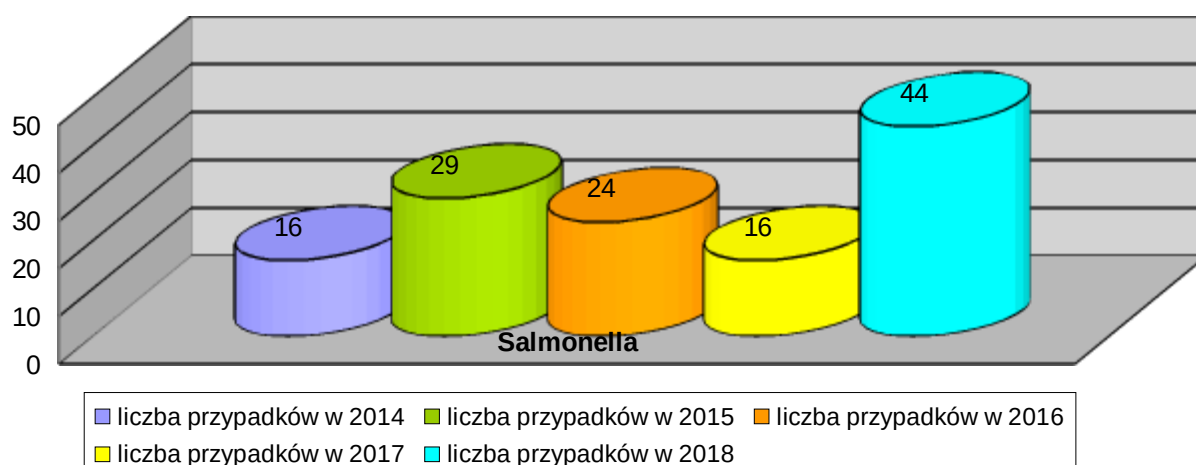
- salmonelozę (zatrucia pokarmowe) – o 175 %
- lambliozę – o 60%
- biegunkę – o 22%
- chorobę wywołaną przez *Streptococcus pyogenes* – o 19%
- boreliozę z Lyme – o 120%
- płonicę (szkarlatyna) – o 30 %
- ospę wietrzną – o 25 %
- świnkę – o 100%.

Poniższe wykresy przedstawiają wzrost zachorowań w wybranych jednostkach chorobowych:

Zachorowania na Salmonellę w latach 2014-2018

1.1. CHOROBY ZAKAŻNE WIEKU DZIECIĘCEGO

- **Ospa wietrzna - 940 osób** (w tym 1 dziecko hospitalizowane) - (25% wzrost zachorowań) – *współczynnik zapadalności wyniósł – 493,36/100.000 mieszkańców*

Chorowali:

– dzieci od 0 do 14 lat – 840

/ w tym **zaszczepionych** – 11 dzieci (1,17%): I dawką - 9 dzieci, II dawkami - 2 dzieci/

– młodzież 15-19 lat – 12

– dorośli w wieku 20 - 70 lat – 88

- **Szkarlatyna - 108 osób** (30 % wzrost zachorowań) – *współczynnik zapadalności wyniósł 56,68/100.000 mieszkańców.*

Chorowali:

– dzieci od 0 do 14 lat - 104

– młodzież w wieku 15 lat - 2

– dorośli w wieku 24 i 32 lat - 2

- **Różyczka - 1 zachorowanie** – *współczynnik zapadalności wyniósł 0,52/100.000 mieszkańców.* Chorował 9 letni chłopiec, szczepiony 1 dawką.

- **Nagminne zapalenie przyusznic (świnka) - 10 osób** (100% wzrost zachorowań) - *współczynnik zapadalności wyniósł 5,25/100.000 mieszkańców.*

Chorowali:

– dzieci od 5 do 14 lat - 8

– dorośli w wieku 27 i 42 lata - 2

4 osoby, które zachorowały na świnkę, szczepione były I dawką, 2 osoby II dawkami,

4 osoby w ogóle nie były szczepione.

- **Odra** - zachorował 1 chłopiec w wieku 14 miesięcy, nie szczepiony - *współczynnik zapadalności wyniósł 0,52/100.000 mieszkańców.*

W 2018 roku nie odnotowano zachorowań. na **ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0 - 14 lat** / w ramach prowadzonego czynnego monitoringu ostrych porażen wiotkich - program eradykacji poliomyelitis /.

1.2. CHOROBY ZAKAŻNE UKŁADU POKARMOWEGO

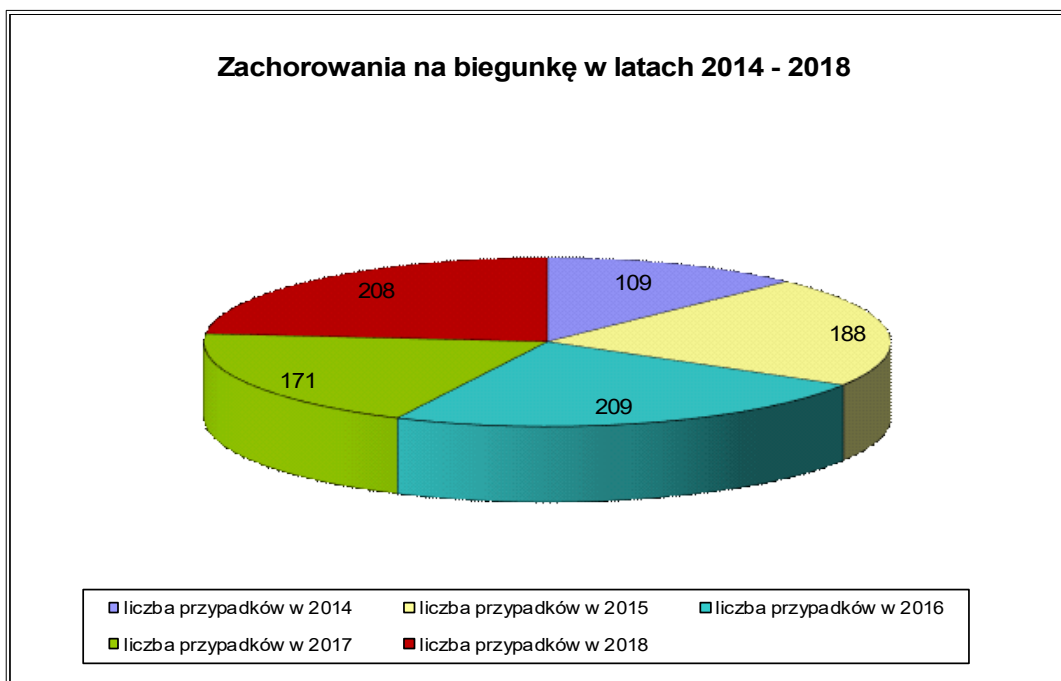
- **107 przypadków wirusowego zapalenia wątroby typu A** (*współczynnik zapadalności wyniósł - 56,16/100.000 mieszkańców*) - dotyczy wywiadów epidemiologicznych z osobami, które zachorowały w 2017 roku:
  - **46 kobiet** (23 miesiące - 66 lat) - *współczynnik zapadalności – 24,14/100.000 mieszkańców*
  - **61 mężczyzn** - (6 - 78 lat) - *współczynnik zapadalności - 32,02/100.000 mieszkańców.*

W 2018 r. kontynuowano szeroko zakrojoną profilaktykę zachorowań wirusowego zapalenia wątroby typu A oraz przeprowadzono dochodzenia epidemiologiczne w zakresie zgłoszeń przypadków kierowanych do PPIS Sosnowcu.

Osobom, z którymi przeprowadzano dochodzenia epidemiologiczne, przypominano o zasadach bezwzględnej konieczności przestrzegania i wzmoczenia reżimu sanitarno-higienicznego w środowisku domowym oraz zalecanych szczepieniach, jako skutecznej formy profilaktyki zakażenia.

Na bieżąco przekazywano wszystkim nadzorowanym podmiotom leczniczym na terenie Sosnowca informacje o aktualnej sytuacji epidemiologicznej i polecano zachowanie wzmożonej czujności epidemiologicznej w zakresie zakażeń HAV. Systematyczne raporty w zakresie aktualnej sytuacji epidemiologicznej w zakresie zakażeń na WZW A dotyczące terenu Sosnowca oraz województwa śląskiego przesyłano również do Urzędu Miejskiego w Sosnowcu.

- **77 przypadków nieżytu żołądka i jelit o etiologii wirusowej** (41% spadek zachorowań) - *współczynnik zapadalności wyniósł - 40,41/100.000 mieszkańców*
Zakażenia dotyczyły dzieci w wieku: od 9 dni do 17 lat; zostały potwierdzone diagnostycznymi badaniami wirusologicznymi kału;
- **144 zgłoszeń biegunek powyżej 2 lat** / o nieokreślonej etiologii zachorowań / - *współczynnik zapadalności wyniósł - 75,58/100.000 mieszkańców;*
- **64 zachorowania na biegunkę u dzieci do lat 2** - *współczynnik zapadalności wyniósł - 33,59/100.000 mieszkańców;*

- **26 zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe** - współczynnik zapadalności wyniósł - 13,65/100.000 mieszkańców

Chorowali:

- 24 osoby dorosłe / 36 – 99 lat / - przyczyną zachorowania było zakażenie *Clostridium difficile*
- 2 dzieci / 3 miesiące i 17 lat / - czynnikiem etiologicznym była bakteria *Campylobacter jejuni*.

- **44 przypadki zachorowań wywołanych pałeczkami Salmonella**

- współczynnik zapadalności wyniósł - 23,09/100.000 mieszkańców.

W przypadku 15 zachorowań nie ustalono czynnika etiologicznego wywołującego zachorowania. Pozostałe sklasyfikowano jako:

- grupa D typ Enteritidis – 28 przypadków
- grupa B typ Typhimurium – 1 przypadek

Chorowali:

- dzieci w wieku 6 i 9 miesięcy – 4 osoby
- dzieci od 1 do 16 lat – 26 osób
- dorośli w wieku od 30 do 90 lat – 14 osób

- **2 przypadki zachorowań wywołanych pałeczkami Salmonella pozajelitowe** / osoby dorosłe w wieku 56 i 67 lat / - współczynnik zapadalności wyniósł - 1,05/100.000 mieszkańców

- 1 przypadek - grupa D typ Enteritidis
- 1 przypadek - species (spp.).

- **8 przypadków choroby przewodu pokarmowego wywołanych przez pierwotniaka z gatunku *Lamblia intestinalis*** / 8 dzieci w wieku: 2 - 8 lat / – współczynnik zapadalności wyniósł – 4,20/100.000 mieszkańców.
- **nie odnotowano zachorowań na: dur brzuszny i dury rzekome A, B, C** / na terenie miasta zamieszkuje 1 nosiciel pałeczek duru brzuszego - osoba dorosła, zarejestrowana w 1957 r /.

1.3. CHOROBY ZAKAŻNE UKŁADU ODDECHOWEGO

- **1681 przypadków zachorowań na grypę i schorzenia grypopodobne**, w tym 532 dzieci do 14 lat - (44% spadek) współczynnik zapadalności wyniósł - 882,27/100.000 mieszkańców.
- **50 przypadków zachorowań na gruźlicę** /dominującą postacią była **gruźlica płucna - 92%** / - współczynnik zapadalności wyniósł - 26,24/100.000 mieszkańców.

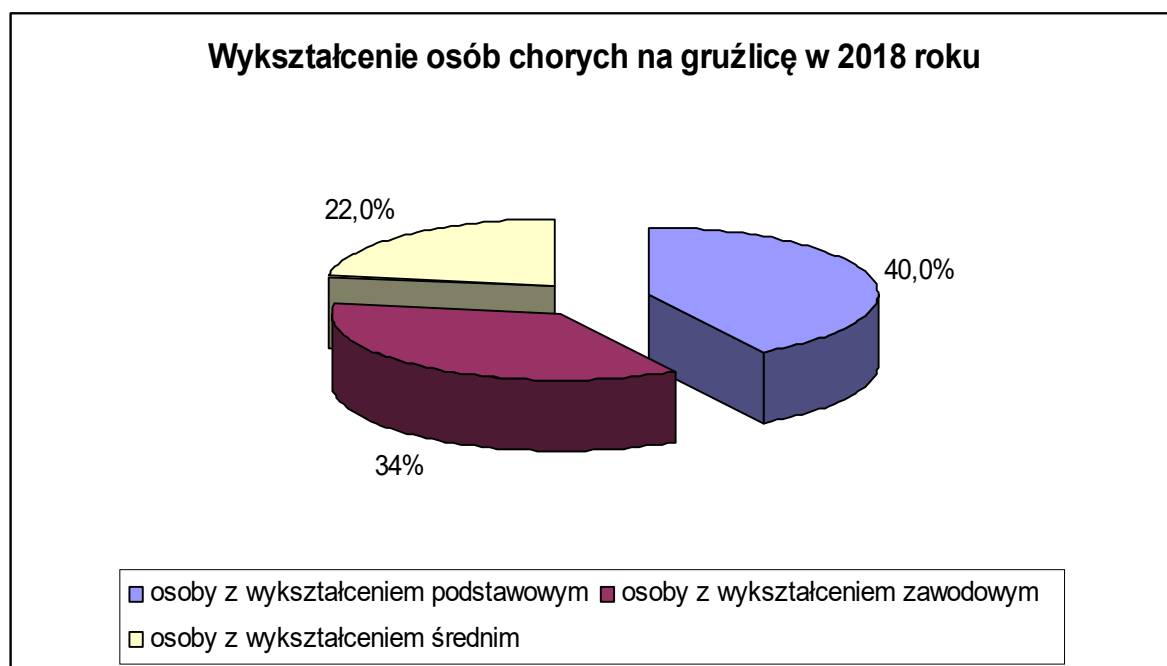
Chorowało:

- 34 mężczyzn w wieku: 18 - 72 lata
- 14 kobiet w wieku: 23 - 82 lata
- 2 dzieci w wieku 1 roku.

Wśród chorych: 31 osób paliło wyroby tytoniowe (62%), a 16 osób nadużywało alkohol (32%).

Gruźlicę płuc, jako wznowienie czynnego procesu odnotowano u 2 osób.

Analiza zachorowań na Gruźlicę pod kątem wykształcenia wykazała, że najczęściej chorowały osoby o wykształceniu: podstawowym (40%), zawodowym (34%), średnim (22%).

- **4 przypadki zachorowań na krztusiec**, w tym 1 osoba hospitalizowana - *współczynnik zapadalności wyniósł - 2,10/100.000 mieszkańców.*

Chorowały:

- dzieci w wieku: 2 miesiący - 16 lat - 3
- dorosła w wieku 24 lat - 1

2 osoby nie były szczepione przeciwko krztuścowi; 2 dzieci była zaszczepiona / 1- 3 dawkami + 1- 5 dawkami /.

1.4. CHOROBY ZAKAŻNE UKŁADU NERWOWEGO

- **12 przypadków zapaleń opon mózgowo-rdzeniowych** (ten sam poziom co w roku ubiegłym)
  - *współczynnik zapadalności wyniósł - 6,30/100.000 mieszkańców, w tym:*
  - **2 przypadki wirusowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych**
(*jałowy posiew płynu mózgowo-rdzeniowego*)
  - **7 przypadków zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych inne i nie określone**
(*jałowy posiew płynu mózgowo-rdzeniowego w 5 przypadkach+ w 2 przypadkach płynu nie badano*)
  - **2 przypadki bakteryjnego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych**
(*jałowy posiew płynu mózgowo-rdzeniowego*)
  - **1 przypadek kleszczowego zapalenia mózgu** (*jałowy posiew płynu*)
- **2 zachorowania** u kobiet w wieku 60 i 73 lat **na encefalopatię gąbczastą – chorobę Creutzfeldta-Jacoba** (zapadalność - 1,05/100.000 mieszkańców)
Zachorowania zostały wykazane jako prawdopodobne na podstawie obecności białka 14-3-3 w płynie mózgowo-rdzeniowym.

1.5. CHOROBY SZERZĄCE SIĘ POPRZEZ PRZERWANIE CIĄGŁOŚCI TKANKI

- **46 przypadków wirusowego zapalenia wątroby typu wszczepiennego (B i C) -**
współczynnik zapadalności wyniósł - 24,14/100.000 mieszkańców, w tym:
  - WZW typu B – 16 osób (8 kobiet i 8 mężczyzn - w wieku 22 - 70 lat)
  - *współczynnik zapadalności wyniósł - 8,40/100.000 mieszkańców*
  - WZW typu C – 30 osób (17 kobiet i 13 mężczyzn - w wieku 26 - 83 lat)
  - *współczynnik zapadalności wyniósł - 15,74/100.000 mieszkańców*

Ogólna liczba zarejestrowanych nosicieli wyniosła 56, w tym:

- **21 wirus HBV** - współczynnik zapadalności wyniósł - 1102/100.000 mieszkańców
- **35 wirus HCV** - współczynnik zapadalności wyniósł - 18,37/100.000 mieszkańców.

Do zaszczepienia szczepionką p/WZW typu B zakwalifikowano 24 osoby:

- 8 osób chorych na WZW typu C
- 6 osób z kontaktu z nosicielami wirusa HBV
- 10 nosicieli HCV.

1.6. WYBRANE ZOONOZY

- **55 przypadków zachorowań na boreliozę** (120% wzrost zachorowań) - współczynnik zapadalności wyniósł - 28,86/100.000 mieszkańców.

Na podstawie dochodzeń epidemiologicznych ustalono, że:

- zachorowały **32 kobiety** (współczynnik zapadalności - 16,79/100.000 mieszkańców) oraz **23 mężczyźni** (współczynnik zapadalności - 12,07/100.000 mieszkańców)
  - krętkami *Borrelia burgdorferi* na terenie miasta zostało zakażonych - 26 osób
  - do ekspozycji dochodziło najczęściej w okresie: maj - wrzesień
  - żadna z osób chorych nie pracowała na obszarach leśnych
  - 3 osoby wymagały hospitalizacji
  - wydłużone oczekiwanie na wizytę, a w konsekwencji późne rozpoznanie choroby i jej leczenie jest wynikiem nadal niewystarczającej liczby lekarzy specjalistów chorób zakaźnych.
- **21 osób zaszczepiono przeciwko wścieklicznie** z uwagi na pogryzienie przez: **psy / 14 osób / + koty / 6 osób / oraz ugryzienie przez mysz / 1 osoba /** - współczynnik zapadalności - 11,02/100.000 mieszkańców:

Pacjentów wymagających diagnostyki kierowano do punktów szczepień:

- Szpitala Specjalistycznego Nr 1 w Bytomiu, Al. Legionów 49
  - Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Nr 1 w Tychach, ul. Edukacji 102.
- **2 przypadki zachorowania na listeriozę** współczynnik zapadalności wyniósł 1,05/100.000 mieszkańców. Z badania krwi wyhodowano *Listeria monocytogenes*.

1.7. CHOROBY INWAZYJNE

- **3 przypadki zachorowania na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych meningokokowe** (powodem była bakteria *Neisseria meningitidis* z grupy B) - *współczynnik zapadalności wyniósł - 1,05/100.000 mieszkańców.*
Chorowały: dwie dziewczynki (4 i 18 lat) oraz 68 letni mężczyzna.
Wszystkie nadzorowane przypadki zakończyły się całkowitym wyzdrowieniem.
- **7 przypadków zachorowania z powodu bakterii *Streptococcus pneumoniae*** - *współczynnik zapadalności wyniósł - 3,67/100.000 mieszkańców:*
  - **2 na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych** / 55 letni mężczyzna + 67 letnia kobieta /
  - **3 na posocznicę** / 35 letni mężczyzna + 67 letnia kobieta + 69 letnia kobieta /
  - 2 na zapalenie płuc /25 letni mężczyzna + 57 letnia kobieta /.
- **43 przypadki zachorowania z powodu bakterii *Streptococcus pyogenes*** - *współczynnik zapadalności wyniósł - 22,57/100.000 mieszkańców:*
  - **39 na różę** - osoby w wieku: 25 - 85 lat (w tym 9 osób hospitalizowano)
  - **4 na choroba inna określona i nieokreślona** - osoby w wieku: 41 - 73 lat
*/ u 2 osób bakterię *Streptococcus pyogenes* wyhodowano z krwi a u pozostałych 2 z rany /.*

1.8. CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ PŁCIOWĄ

- **5 przypadków zachorowań na kiłę** / 3- kiła wczesna + 1 kiła późna+ 1 kiła inne postacie / - *współczynnik zapadalności wyniósł - 2,63/100.000 mieszkańców.*

1.9. WNIOSKI W ZAKRESIE NADZORU NAD ZAKAŻENIAMI I CHOROBAMI ZAKAŻNYMI

Prowadzenie nadzoru nad chorobami zakaźnymi jest niezbędne ponieważ stanowią one nadal poważny problem zdrowotny i epidemiologiczny. Bieżący nadzór epidemiologiczny nad wybranymi chorobami zakaźnymi oraz kontynuacja powszechnych, obowiązkowych szczepień ochronnych pozwala utrzymywać większość jednostek chorobowych na bezpiecznym, dla populacji, poziomie.

Na poprawę zgłaszalności chorób zakaźnych ma wpływ:

- weryfikacja dokonywanych zgłoszeń na podstawie danych ze Śląskiego Oddziału NFZ
- nadzór nad zgłaszalnością ostrych porażień wiotkich ze szpitali z terenu Sosnowca

- ocena i analiza sytuacji epidemiologicznej miasta w zakresie zatruc i zakażeń pokarmowych oraz postępowań przeciwepidemicznych w ogniskach chorób zakaźnych
- realizacja krajowych programów eliminacji i eradykacji chorób zakaźnych
- nadzór nad chorymi, nosicielami oraz osobami z kontaktu z chorymi i nosicielami na WZW
- nadzór nad osobami chorymi na gruźlicę oraz osobami z kontaktu z nimi.

2. OGNISKA EPIDEMICZNE

W 2018 roku **zgłoszono 17 ognisk epidemicznych** / prawie **3-krotny spadek** w stosunku do 2017 roku w którym zgłoszono 48 ognisk / , **które wystąpiły w:**

- **podmiotach leczniczych o charakterze zamkniętym - 6 ognisk** / w tym 4 ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową /;
- **środowiskach rodzinnych - 11 ognisk** - w związku ze zgłoszeniami przypadków zachorowań na WZW typ A /prawie 3,5-krotny spadek w porównaniu z rokiem ubiegłym/.

W podmiotach leczniczych ogniska wystąpiły w:

Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym Nr 5 im. Św. Barbary / 3 ogniska /:

- Oddział Chorób Wewnętrznych i Onkologii Klinicznej / *czynnikiem etiologicznym zakażeń wśród pacjentów były toksynotwórcze laseczki beztlenowe Clostridium difficile* /
- Kliniczny Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii / *wystąpiły 2 ogniska których czynnikiem etiologicznym zakażeń wśród pacjentów były bakterie: **Pseudomonas aeruginosa MBL+** oraz **Klebsiella pneumoniae OXA:48** - do chwili obecnej te ogniska nie zostały wygaszone /;*

Sosnowieckim Szpitalu Miejskim / 2 ogniska /:

- Oddział Neurologii / *dwukrotnie wystąpiły ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową, których prawdopodobną przyczyną było tło wirusowe /;*

Centrum Pediatrii im. Jana Pawła II Sp. z o.o / 1 ognisko /:

- Oddział Rehabilitacji Ogólnej i Neurologicznej / *przyczyną ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową prawdopodobnie również była wirusowa etiologia zakażeń /.*

Zgłoszone ogniska epidemiczne / **łącznie 48 osób zakażonych** / obejmowano nadzorem epidemiologicznym / *przeprowadzano dochodzenia epidemiologiczne oraz kontrole sanitarne w placówkach medycznych, przypominając jednocześnie o konieczności przestrzegania wzmożonego reżimu sanitarnego oraz zasad higieny /.*

Na bieżąco monitorowano przypadki nowych przypadków zachorowań, a także działania osób odpowiedzialnych za wygaszanie ognisk oraz przekazywano informacje do Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie jak również Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach.

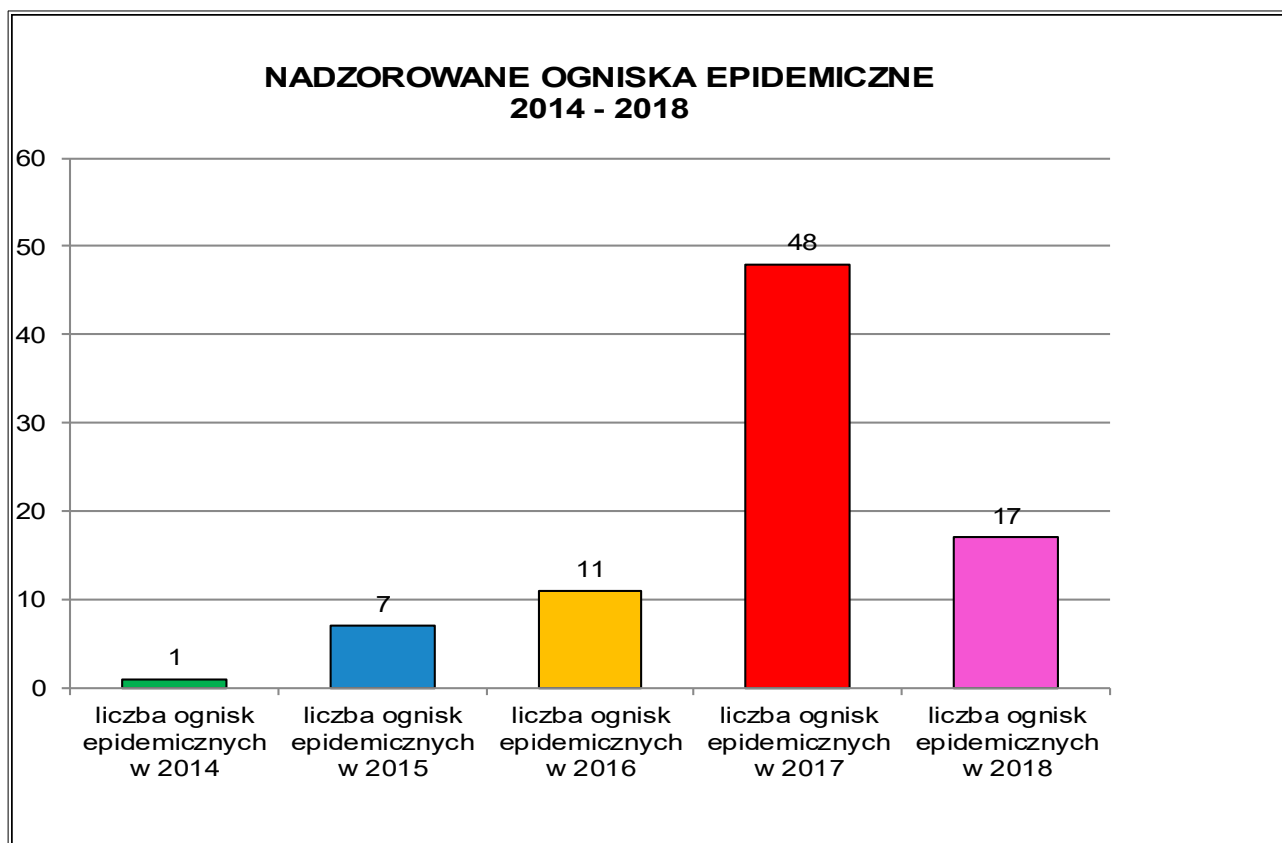
Wdrożone procedury wewnętrzne oraz podjęte działania zapobiegające rozprzestrzenieniu się zakażenia na inne osoby skutkowały **wygaszeniem 15 ognisk epidemicznych**.

W przypadku utrzymujących się dwóch ognisk w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym Nr 5 im. Św. Barbary wydano decyzję administracyjną zobowiązującą do przeprowadzenia w Klinicznym Oddziale Anestezjologii i Intensywnej Terapii:

- skutecznej dezynfekcji wszystkich pomieszczeń i urządzeń,
- zapewnienia gładkiej, jednolitej powierzchni ścian oraz odnowienia ich malowania.

W przypadku 14 ognisk ustalono czynniki etiologiczne zachorowań. Tylko w trzech przypadkach nie potwierdzono przyczyny zakażeń. Prawdopodobnym czynnikiem etiologicznym było wirusowe podłoże zakażeń.

Poniższy wykres przedstawia ilość zgłoszonych i nadzorowanych przez PPIS w Sosnowcu ognisk epidemicznych na przestrzeni ostatnich 5 lat.

3. SZCZEPIENIA OCHRONNE

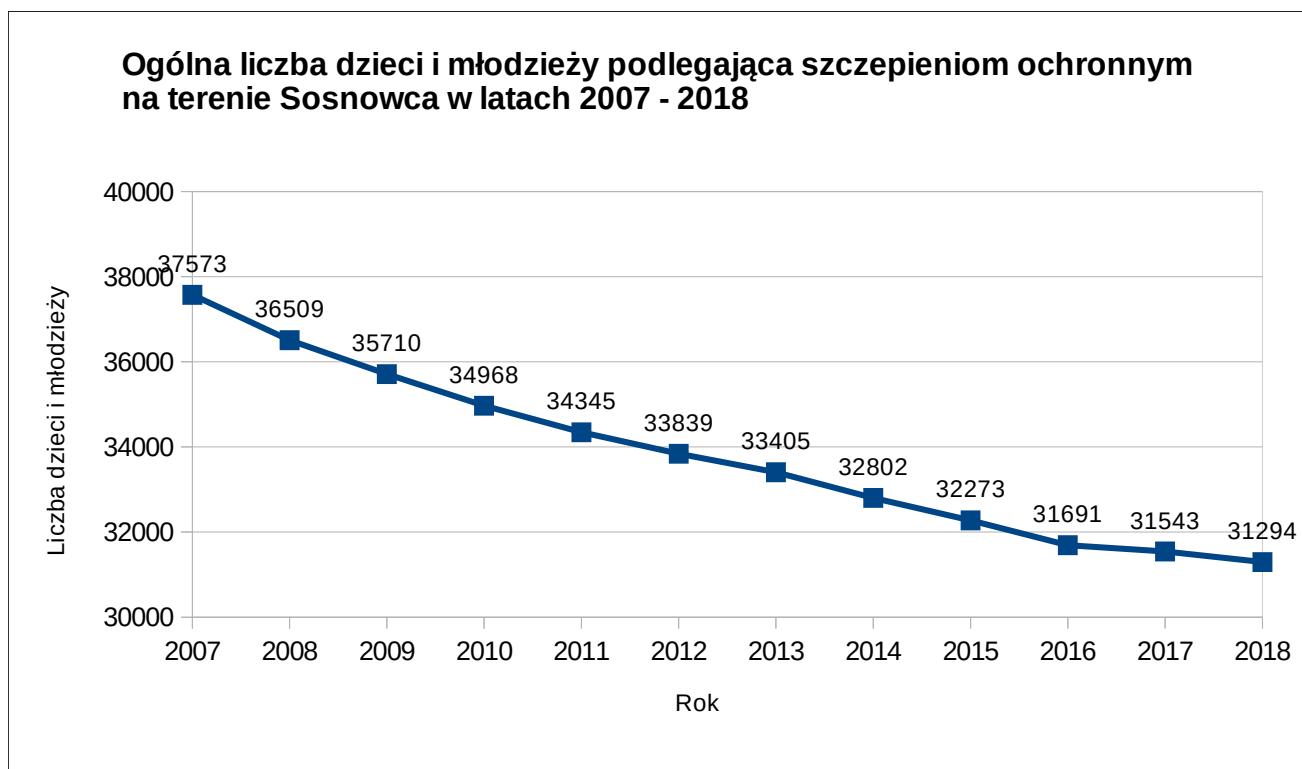
W 2018 roku szczepienia ochronne realizowane były w oparciu o **Program Szczepień Ochronnych na rok 2018** ogłoszony Komunikatem Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 31 października 2018 roku w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2018 (*Dz. Urz. MZ. z 2017 poz. 108*).

Usługi medyczne z zakresu szczepień ochronnych świadczone w **53 placówkach medycznych**:

- 43 punktach szczepień funkcjonujących przy poradniach podstawowej opieki zdrowotnej,
- 10 punktach szczepień realizujących szczepienia:
  - po-ekspozycyjne
  - zalecane dla osób dorosłych i dzieci
  - obowiązkowe osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie w związku z przesłankami klinicznymi lub epidemiologicznymi
  - ochronne u osób wyjeżdżających za granicę.

Od ponad 10 lat utrzymuje się stała tendencja spadkowa liczby dzieci i młodzieży podlegających szczepieniom ochronnym.

Liczba dzieci i młodzieży objętych obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi w 2018 roku wynosiła 31 294 / w porównaniu z 2017 rokiem odnotowano kolejny spadek o 249 osób /.

Szczepienia przeciw gruźlicy oraz WZW typu B

Wszystkie noworodki podlegają szczepieniom przeciw gruźlicy oraz WZW typu B.

Szczepienia przeciw gruźlicy są realizowane w pierwszej dobie życia dziecka, w cyklu jednodawkowym. Noworodki, u których lekarz podjął decyzję o odroczeniu od tego szczepienia (np. z uwagi na niską wagę urodzeniową), są z reguły szczepione w przeciągu najbliższych dni lub miesięcy.

W 2018 roku zaszczepiono:

- 89,8 % noworodków /w ciągu 24 godzin po urodzeniu/,
- 7,3 % noworodków /po 24 godzinach od urodzenia do 14 dnia życia/.

Przeciw WZW typu B uodporniono łącznie 87,71 % niemowląt / dzieci z II i III dawką szczepienia /.

Dzieci z rocznika 2017 u których kontynuowano szczepienia przeciw WZW typu B / II i III dawką szczepionki / zostały uodpornione w 97,97 %.

Szczepienie przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi, ostremu nagminnemu porażeniu dziecięcemu oraz inwazyjnym zakażeniom *Haemophilus influenzae* typu b

Szczepienia przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi, *poliomyelitis* oraz *Haemophilus influenzae* typu b u dzieci rozpoczynane są w pierwszym i kontynuowane w drugim roku życia.

Szczepionkę podaje się w pierwszym roku życia w cyklu:

- 3-dawkowym przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi, *Haemophilus influenzae* typu b
- 2-dawkowym przeciw *poliomyelitis*.

U dzieci z rocznika 2018 szczepienia będą kontynuowane w 2019 roku odpowiednio:

- IV dawką przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi, *Haemophilus influenzae* typu b
- III dawką przeciw *poliomyelitis*.

Stan uodpornienia dzieci:

Rocznik 2018	48,08%
Rocznik 2017	92,78%
Rocznik 2016	97,74%

W 6 roku życia dzieci otrzymują I dawkę przypominającą szczepionki przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi oraz *poliomyelitis*.

Szczepienia w 2018 roku były realizowane u dzieci urodzonych w 2013 roku oraz kontynuowane u dzieci z rocznika 2012 i 2011.

Rejestrowany jest stopniowy wzrost wyszczepialności w kolejnych rocznikach.

Stan zaszczepienia I dawką przypominającą wyniósł odpowiednio:

Rocznik 2013   40,40%

Rocznik 2012   81,20%

Rocznik 2011   99,88%

Szczepienia przeciw odrze, śwince i różyczce

Szczepienia przeciw odrze, śwince i różyczce rozpoczynane są u dzieci w 2 roku życia, natomiast dawka przypominająca podawana jest w 10 roku życia.

Stan uodpornienia dzieci:

Rocznik 2017 /2 rok życia / - 72,03 %

Rocznik 2009 /10 rok życia / - 99,78 %.

Szczepienia przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi

Drugą dawkę szczepienia przypominającego przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi szczepionką dTap podaje się młodzieży w 14 roku życia:

- młodzież urodzona w 2005 roku została zaszczepiona II dawką przypominającą w 53,8 %
- młodzież urodzona w 2003 roku została zaszczepiona w 87,1 %.

Szczepienia przeciw błonicy i tężcowi

Trzecią dawkę szczepienia przypominającego przeciw błonicy i tężcowi szczepionką Td podaje się osobom w 19 roku życia:

Stan zaszczepienia III dawką przypominającą wyniósł odpowiednio:

- młodzieży z rocznika 2000 zaszczepiono w 33,6 %,
- młodzieży z rocznika 1999 zaszczepiono w 60,8 % .

Niski poziom zaszczepienia młodzieży w 19 i 20 roku wynika z:

- nie zgłaszania się osób pełnoletnich na szczepienia/ emigracji,
- nie wyrażania zgody na szczepienie,
- zmiany poradni pediatrycznej na poradnię lekarza rodzinnego / przy zmianie poradni brak weryfikacji realizacji szczepień w 19 roku życia /.

Szczepienia przeciw inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*

Obowiązujące od 2017 roku szczepienie przeciw inwazyjnemu zakażeniu *Streptococcus pneumoniae* obejmuje podanie dwóch dawek szczepienia podstawowego w 1 roku życia /w 2 i 4 miesiącu życia / oraz trzeciej dawki uzupełniającej podawanej w 2 roku życia /w 13-15 miesiącu /.

- Dzieci urodzone w 2018 roku zostały zaszczepione w 53,57%;
- Dzieci urodzone w 2017 roku zostały zaszczepione w 92,03%.

POZOSTAŁE SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE OSÓB NARAŻONYCH W SPOSÓB SZCZEGÓLNY NA ZAKAŻENIE ORAZ SZCZEPIENIA ZALECANE

Szczepienia obowiązkowe u osób z grup ryzyka wykonywano przeciw:

- inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* /dzieci 2 - 5 letnie/
- ospie wietrznej /dzieci do ukończenia 12 roku życia/
- tężcowi /osoby zranione, narażone na zakażenie/
- WZW typu B /uczniowie, studenci szkół medycznych, wykonawcy zawodów medycznych, bliscy z otoczenia osób zakażonych HBV, nosiciele HCV, osoby w fazie zaawansowanej choroby nerek z filtracją kłębuszkową poniżej 30 ml/min oraz osoby dializowane/.

Szczepienia zalecane /nie finansowane ze środków z budżetu państwa/ realizowano przeciw:

- WZW typu A,
- WZW typu B,
- odrze, śwince, różyczce,
- ospie wietrznej,
- grypie,
- rotawirusom,
- błonicy, tężcowi, krztuścowi,
- inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*,
- inwazyjnym zakażeniom *Neisseria meningitidis*,
- inwazyjnym zakażeniom *Haemophilus influenzae* typu b
- kleszczowemu zapaleniu mózgu,
- cholercze
- durowi brzuszному,
- wścieklicznie,
- ostremu nagminnemu porażeniu dziecięcemu (*poliomyelitis*),
- żółtej gorączce,
- ludzkiemu wirusowi brodawczaka (*HPV*)
- gruźlicy.

Poniższa tabela przedstawia analizę zaszczepienia populacji w okresie 2014 – 2018.\

RODZAJ SZCZEPIENIA	Liczba osób zaszczepionych				
	rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
Wścieklizna	31	17	32	37	37
Zakażenia <i>Hemofilus influenza</i> typu b	1	0	0	0	0
Odra, świnka, różyczka	2	3	1	2	6
Zakażenia wirusem brodawczaka ludzkiego	22	27	12	9	23
Żółta gorączka	69	39	31	64	56
Kleszczowe zapalenie mózgu	68	60	108	71	103
WZW typu A	128	70	82	385	256
Zakażenia <i>Neisseria meningitidis</i>	197	178	227	238	415
Dur brzuszny	130	120	123	164	287
Ospa wietrzna	273	265	292	346	368
Biegunka rotawirusowa	402	453	467	468	561
Zakażenia <i>Streptococcus pneumoniae</i>	826	836	963	904	927
Tężec	1457	1397	1684	2862	3083
Grypa	3630	4481	4968	4005	5001
WZW typu B	4524	3057	3082	3006	2149

Z danych zawartych w tabeli wynika, że:

- w 2018 roku odnotowano wzrost realizacji szczepień zalecanych w stosunku do ubiegłego roku przeciw większości chorób zakaźnych

- **spadek realizacji szczepień stwierdzono jedynie w przypadku szczepień przeciw 3 jednostkom chorobowym / WZW typu A, WZW typu B, żółtej gorączce /.**

W 2018 roku ogółem przeprowadzono **92 kontrole** w Punktach Szczepień dokonując w nich oceny: stanu sanitarnego; wykonawstwa szczepień ochronnych; prowadzenia dokumentacji z zakresu szczepień ochronnych; nadzoru nad stanem zaszczepienia dzieci i młodzieży; propagowania szczepień zalecanych; przechowywania preparatów szczepionkowych.

W 2018 roku **nie zgłoszono żadnej interwencji dotyczącej** szczepień ochronnych.

Z powodu niezachowania warunków ciągłości łańcucha chłodniczego i utylizacją preparatów szczepionkowych w 2 punktach szczepień przeprowadzono kontrole problemowe, podczas których stwierdzono nieprawidłowości: brak wdrożenia i nadzoru nad procedurą **prawidłowego przechowywania szczepionek z zachowaniem łańcucha chłodniczego.**

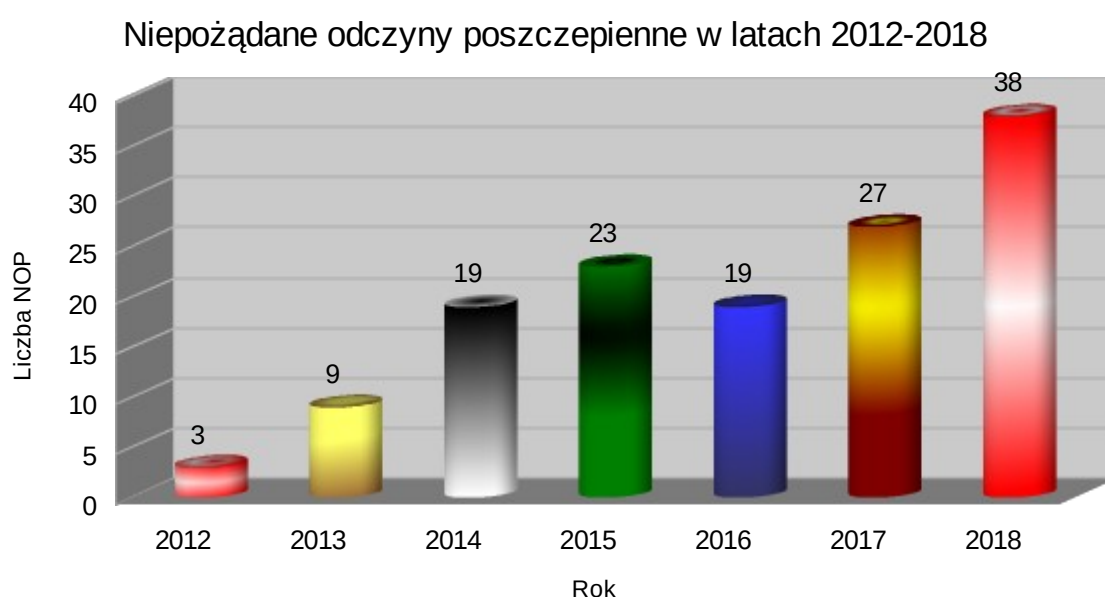
3.1. NIEPOŻĄDANE ODCZYNY POSZCZEPIENNE

Ogółem w 2018 roku zarejestrowano **38 niepożądanych odczynów poszczepiennych.**

W ostatnich latach rejestrowany jest **wyraźny wzrost zgłaszalności niepożądanych odczynów poszczepiennych / w 2018 r. zarejestrowano kolejny wzrost w stosunku do 2017r. o 11 zgłoszeń /.**

Na ogólny wzrost zgłaszalności wpłynął wzmożony nadzór PPIS w Sosnowcu nad realizacją obowiązku zgłaszania niepożądanych odczynów poszczepiennych.

Poniższy wykres przedstawia liczbę zgłoszonych niepożądanych odczynów poszczepiennych w okresie ostatnich 7 lat.

Z 38 zgłoszonych, w bieżącym roku sprawozdawczym, niepożądanych odczynów poszczepiennych:

- 37 zakwalifikowano jako **łagodne**
- 1 zakwalifikowano jako **poważny**.

W 2018 roku niepożądane odczyny poszczepienne wystąpiły u dzieci po szczepieniu preparatami szczepionkowymi:

· Tetraxim	- 6 przypadków
· BCG	- 4 przypadki
· Priorix	- 3 przypadki
· Synflorix	- 3 przypadki
· Bexero	- 2 przypadki
· Infanrix-IPV+Hib	- 2 przypadki
· Pentaxim	- 2 przypadki
· MMR	- 2 przypadki
· Pentaxim Synflorix	- 1 przypadek
· Euvax, Infanrix-IPV+Hib, Synflorix, Rotarix	- 1 przypadek
· Hexacima	- 1 przypadek
· Pentaxim, Prevenar 13	- 1 przypadek
· DTP, Act-Hib, Imovax Polio, Synflorix	- 1 przypadek
· Hexacima. Synflorix	- 1 przypadek
· Imovax Polio	- 1 przypadek
· Boostrix	- 1 przypadek
· DTP, Imovax Polio, Act-Hib	- 1 przypadek
· Varilrix	- 1 przypadek
· Prevenar 13	- 1 przypadek
· Synflorix	- 1 przypadek
· DTP Act-Hib	- 1 przypadek
· DTP, Imovax Polio	- 1 przypadek

Objawy zgłaszanych niepożądanych odczynów poszczepiennych:

- nasilony odczyn w miejscu wstrzyknięcia o średnicy: 2 cm, 3-5 cm, 6-9 cm, > niż 10 cm / *utrzymujący się ponad 3 dni* /
- reakcja alergiczna / *wysypka uogólniona* /
- wysypka odro-podobna
- bolesność i powiększenie regionalnych węzłów chłonnych
- bolesność uciskowa w miejscu wstrzyknięcia

- gorączka do 24 godzin/ 48 godzin/ 72 godzin i dłużej w granicach: 38,0 – 40,4 °C
- epizod hypotoniczno-hyporeaktywny
- ciągły płacz
- wymioty.

Inspekcje podmiotów leczniczych zgłaszających niepożądane odczyny poszczepienne potwierdziły przestrzeganie zalecanych wymagań w zakresie:

- prawidłowości przechowywania szczepionek,
- zachowywania aseptyki podczas szczepień,
- przestrzegania serii i dat ważności szczepionek,
- prawidłowych technik szczepienia,
- uwzględniania przeciwwskazań do szczepień.

3.2. PODSUMOWANIE NADZORU NAD SZCZEPIENIAMI

Nadal odnotowywany jest **stały spadek liczby dzieci i młodzieży** z terenu Sosnowca, objętych obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi. Rodzice i opiekunowie coraz częściej podejmują decyzje o nie szczepieniu dzieci i młodzieży wskutek oddziaływania wzmożonego „ruchu antyszczepionkowego”.

W 2018 roku **wezwano 53 rodziców/opiekunów** celem złożenia wyjaśnień w zakresie braku realizacji obowiązku szczepień ochronnych u dzieci.

W odpowiedzi na ww. wezwania:

- 13 rodziców zgłosiło się osobiście do PSSE w Sosnowcu;
- 3 rodziców wypowiedziało się w formie pisemnej;
- 5 rodziców skontaktowało się drogą telefoniczną.

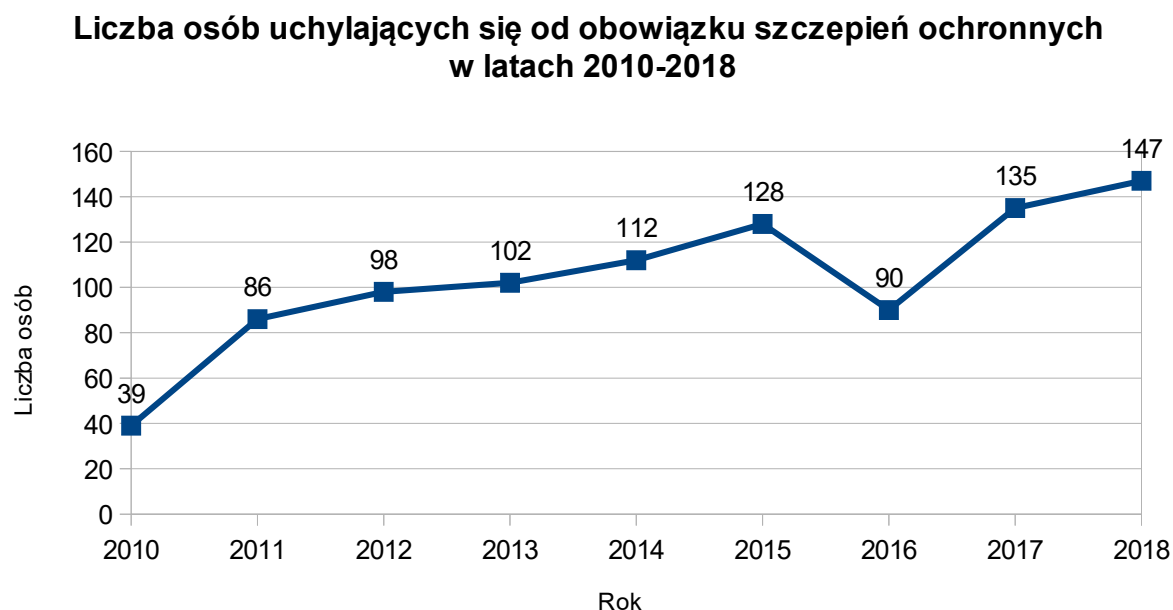
W wyniku przeprowadzonych działań:

- **8 rodziców uzupełniło brakujące szczepienia u 8 dzieci,**
- **6 dzieci skreślono z rejestru uchylających się od obowiązku szczepień z powodu:** *przeciwwskazań do szczepień, zmiany przychodni (deklaracja złożona w innym mieście), emigracji, osiągnięcia pełnoletności.*

Na koniec 2018 roku w PSSE w Sosnowcu zarejestrowanych było: **147 osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych** / w porównaniu z 2017 rokiem odnotowano wzrost o 9% /.

Zgodnie z definicją opracowaną przez ŚPWIS - za osobę uchylającą się od ww. obowiązku uznaje się rodzica, który podpisał oświadczenie o braku zgody na szczepienie lub wyraził sprzeciw w formie ustnej, ale odmówił podpisania oświadczenia.

Liczbę osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych w ostatnich 9 latach obrazuje poniższy wykres.

Ponieważ stan zaszczepienia populacji przeciw chorobom zakaźnym utrzymuje się na poziomie **przekraczającym 90% osób uodpornionych**, utrzymywana jest więc nadal tzw: odporność zbiorowiskowa, która w konsekwencji ogranicza szerzenie się zakażeń oraz skutecznie chroni osoby niezaszczepione.

4. NADZÓR NAD PODMIOTAMI WYKONUJĄCYMI DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ

LECZNICTWO ZAMKNIĘTE

Analogicznie jak w poprzednim roku pod nadzorem PPIS w Sosnowcu w 2018 roku znajdowało się 7 placówek lecznictwa zamkniętego:

- **2 szpitale publiczne,**
- **4 szpitale niepubliczne,**
- **1 zakład pielęgnacyjno -opiekuńczy.**

Wykaz nadzorowanych placówek przedstawia poniższa tabela.

RODZAJ PLACÓWKI	NAZWA	ADRES
PUBLICZNA	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Św. Barbary	41-200 Sosnowiec Plac Medyków 1
	Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego	41-200 Sosnowiec ul. Kościelna 13
NIEPUBLICZNA	Sosnowiecki Szpital Miejski Sp. z o. o.	Szpital "Zagórze", 41-219 Sosnowiec ul. Szpitalna 1 Szpital "Centrum", 41-200 Sosnowiec ul. Zegadłowicza 3
	Centrum Pediatrii im. Jana Pawła II Sp. z o. o.	41-218 Sosnowiec ul. G. Zapolskiej 3
	Sosnowieckie Centrum Kardiologii	41-219 Sosnowiec ul. Szpitalna 1
	NUTRICO Sp. z o. o. Sosnowiecki Park Naukowo-Technologiczny Szpital Szafirowa	41-208 Sosnowiec ul. Wojska Polskiego 8A
	Centrum Profilaktyki Leczenia i Opieki „Medico” Sp. z o. o.	41-200 Sosnowiec ul. Odrodzenia 9

Łączna liczba łóżek szpitalnych w w/w placówkach /bez „Medico”/ wynosiła : 1463 / zmalała o 27 w stosunku do roku poprzedniego /.

W placówkach lecznictwa zamkniętego przeprowadzono łącznie 34 kontrole, w tym:

- 29 kontroli sanitarnych
- 4 kontrole interwencyjne
- 1 kontrola sprawdzająca.

W ramach przeprowadzonych kontroli dokonywano ocen:

- stanu sanitarno – higienicznego oraz technicznego obiektów
- działalności komitetu/zespołu kontroli zakażeń szpitalnych
- opracowania, wdrożenia oraz nadzoru nad procedurami profilaktyki zakażeń w zakresie: dezynfekcji, sterylizacji, postępowania z brudną i czystą bielizną, odpadami medycznymi, transportu bielizny, odpadów medycznych, materiału i sprzętu medycznego przed i po sterylizacji, higienicznego i chirurgicznego mycia rąk, sprzątania pomieszczeń, postępowania z osobami podejrzanymi o choroby wysoce zakaźne, zapewnienia środków ochrony osobistej dla personelu
- prowadzenia kontroli wewnętrznej w zakresie realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych /potwierdzonej stosowną dokumentacją/

- wykonawstwa szczepień ochronnych
- zapobiegania infestacji stawonogami
- przestrzegania zakazu palenia tytoniu.

Przeprowadzone kontrole potwierdziły prawidłowość prowadzonej działalności w większości placówek.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły braku wdrożenia i nadzoru nad procedurami zapobiegającymi zakażeniom i chorobom zakaźnym w zakresie:

- zgłaszalności wystąpienia podejrzenia lub rozpoznania zakażenia w ciągu 24 godzin od chwili powzięcia podejrzenia lub rozpoznania zakażenia lub choroby zakaźnej
- postępowania z odpadami medycznymi
- przechowywania sprzętu sterylnego jednorazowego użycia
- przechowywania jedzenia oraz napojów i szklanek w pokojach zabiegowych w oddziałach
- braku płuczki-dezynfektora lub urządzenia do dekontaminacji oraz utylizacji wkładów jednorazowych wraz z zawartością w brudowniku
- sprzątania pomieszczeń i urządzeń
- mycia i dezynfekcji powierzchni
- mycia, dezynfekcji i sterylizacji sprzętu medycznego
- postępowania w przypadku podejrzenia zachorowania na chorobę zakaźną / *brak wprowadzenia izolacji pacjenta podejrzanego o zachorowanie na chorobę zakaźną /.*

W 2018 roku wpłynęło 6 interwencji dotyczących nieprawidłowości w placówkach lecznictwa zamkniętego w tym w 3 przypadkach potwierdzono słuszność wniesionych interwencji.

Ogółem wydano 3 decyzje administracyjne oraz nałożono 3 mandaty karne na łączną kwotę 400 zł.

OCENA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ W ZAKRESIE ZAOPATRYWANIA W MATERIAŁY STERYLNE

Obiekty lecznictwa zamkniętego są zabezpieczane w wyroby medyczne oraz sprzęt medyczny sterylny w wystarczającej ilości.

2 Centralne Sterylizatornie / spełniające wymogi rozporządzenia MZ z dnia 26 czerwca 2012r. w/s szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r. poz. 739) oraz posiadające certyfikaty ISO / funkcjonują, w: Centrum Pediatrii im. Jana Pawła II Sp. z o. o. oraz Sosnowieckim Szpitalu Miejskim Sp. z o. o.

W obiektach lecznictwa zamkniętego znajduje się ogółem 7 urządzeń sterylizacyjnych:

- 5 autoklawów /2 CP Sp. z o. o. + 3 SSM Sp. z o. o./
- 2 urządzenia sterylizujące na suche/gorące powietrze /CP Sp. z o. o./ - używane wyłącznie do sterylizacji butelek

Urządzenia sterylizacyjne są na bieżąco monitorowane oraz kontrolowane w zakresie skuteczności procesów sterylizacji przy użyciu wskaźników biologicznych, chemicznych oraz fizycznych / odczyty w formie wydruków i wykresów /.

Dodatkowo Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w pomieszczeniu sterylizacyjnym wyposażonym w autoklawy parowe prowadzi sterylizację na potrzeby laboratorium szpitalnego.

W NZOZ „MEDICO” Sp. z o. o. stosowany jest wyłącznie sprzęt jednorazowy sterylny /głównie igły i strzykawki / a 4 placówki zlecają sterylizację / jako usługę zewnętrzną /:

- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny Nr 5 im. Św. Barbary
- Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego
- Scanmed S.A.
- Szpital Szafirowa.

DZIAŁALNOŚĆ KOMITETÓW I ZESPOŁÓW KONTROLI ZAKAŻEŃ SZPITALNYCH

Jak co roku, również w 2018 roku przeprowadzano kontrole w zakresie oceny działalności Komitetów i Zespołów Kontroli Zakażeń Szpitalnych we wszystkich obiektach lecznictwa zamkniętego.

W trakcie przeprowadzanych kontroli oceniano:

- skład komitetów i zespołów kontroli zakażeń szpitalnych
- kwalifikacje członków komitetów i zespołów kontroli zakażeń szpitalnych
- liczbę hospitalizacji oraz badań mikrobiologicznych przeprowadzonych w 2016 i 2017 roku
- sposób monitorowania i rejestracji zakażeń szpitalnych i patogenów alarmowych
- prowadzenie raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala
- prowadzenie kontroli wewnętrznej w zakresie realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych
- zapewnienie warunków ochrony przed zakażeniami
- opracowanie i aktualizację procedur profilaktyki zakażeń
- prowadzenie szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych

- podejmowanie działań p/epidemicznych w przypadkach podejrzeń/potwierdzeń zakażeń u pacjentów hospitalizowanych
- prowadzenie rejestru poekspozycyjnego.

W Sosnowieckim Szpitalu Miejskim Sp. z o. o. w obiekcie Szpitala „Zagórze” przy ul. Szpitalnej 1 podczas grudniowej kontroli, stwierdzono **brak powołania nowego Przewodniczącego Zespołu** po zakończeniu współpracy z przewodniczącym Zespołu Kontroli Zakażeń Zakładowych (*zmiany kadrowe*).

Kontrole przeprowadzone w pozostałych obiektach lecznictwa zamkniętego potwierdziły, że:

- Komitety i Zespoły Kontroli Zakażeń Szpitalnych zostały powołane formalnie, a ich członkowie posiadają kwalifikacje zgodne z obowiązującymi przepisami;
- w szpitalach wdrożono indywidualne karty rejestracji drobnoustroju alarmowego oraz zakażenia szpitalnego;
- monitoring zakażeń odbywa się w sposób:
  - **aktywny w 4 placówkach szpitalnych (SSM, WSS Nr 5, CP, IMPiZŚ)** poprzez *codzienny przegląd wyników badań mikrobiologicznych, kart monitorowania, monitorowanie zakażeń miejsca operowanego, ocenę wykonania profilaktyki około-operacyjnej, analizę antybiotykoterapii, nadzór nad pacjentem z III grupy wysokiego ryzyka zakażenia (ocena przy przyjęciu do szpitala),*
  - **bierny w 2 placówkach szpitalnych (Sosnowieckie Centrum Kardiologii, Szpital Szafirowa)** poprzez *analizę dokumentacji po wypisie pacjenta oraz zgłoszeniach z oddziałów;*
- pracownicy na bieżąco podnoszą swoje kwalifikacje poprzez udział w szkolenia zewnętrznych i wewnętrznych organizowanych głównie przez Komitety i Zespoły Kontroli Zakażeń Szpitalnych.

ANALIZA NARAŻENIA PERSONELU MEDYCZNEGO NA MATERIAŁ BIOLOGICZNY

Osoby wykonujące zawód medyczny są narażone na działanie szkodliwych czynników biologicznych. Najbardziej narażone na ww. ekspozycje są grupy zawodowe tj.: pielęgniarki, lekarze, stomatolodzy, pracownicy służb ratowniczych, położne, pracownicy laboratorium, pracownicy stacji dializ, pracownicy sterylizatorni, osoby sprzątające w placówkach służby zdrowia, pracownicy prosektoriów.

Kontakt z materiałem biologiczny w miejscu pracy może stać się przyczyną zakażeń i chorób zakaźnych, a w konsekwencji prowadzić do wystąpienia choroby zawodowej.

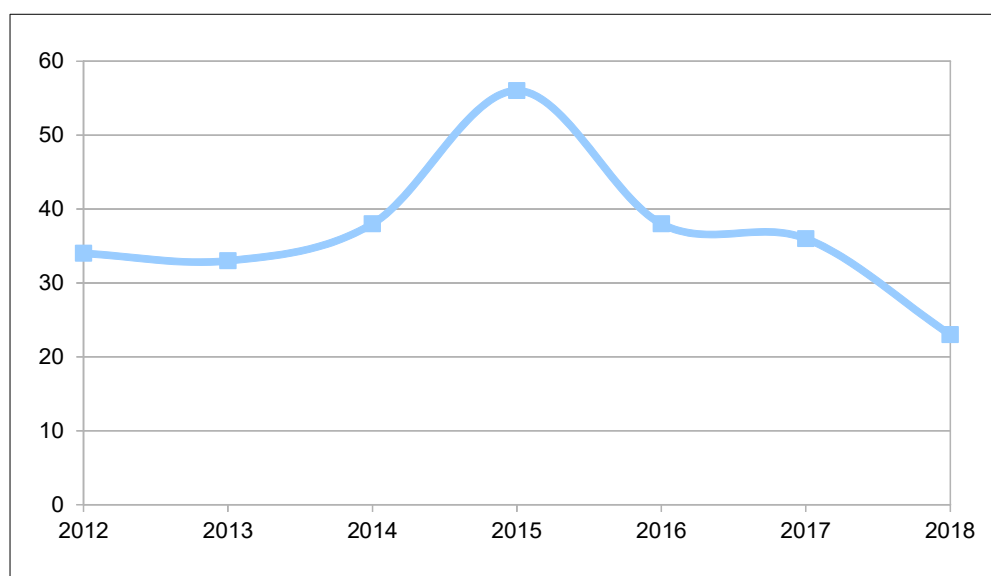
Materiałem zakaźnym może być: krew, wydzieliny, wydaliny, tkanki i płyny ustrojowe pacjenta.

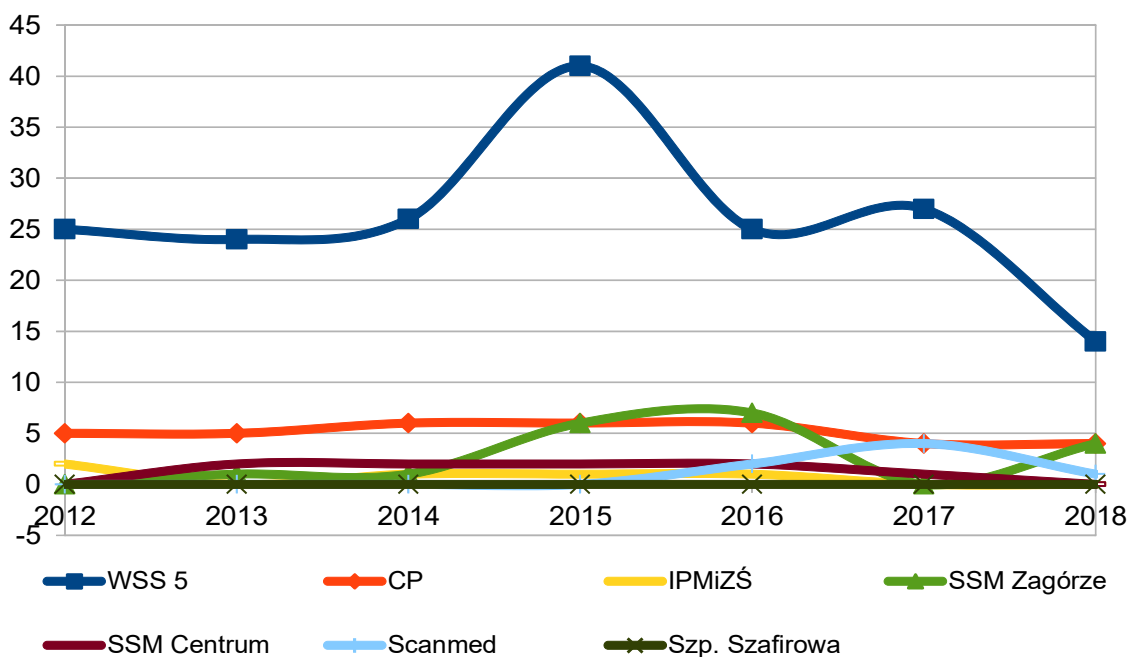
Poniższa tabela przedstawia narażenie na materiał zakaźny personelu placówek lecznictwa zamkniętego na przestrzeni ostatnich 5 lat (dane za 2018 rok pochodzą z analiz przeprowadzonych podczas kontroli w szpitalach w IV kwartale 2018r.).

Nazwa Szpitala	Ilość ekspozycji na potencjalnie zakaźny materiał biologiczny /zakłucia, skaleczenia i inne/				
	2014	2015	2016	2017	2018
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny Nr 5	26	41	25	27	14
Centrum Pediatrii	6	6	6	4	4
Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego	1	1	1	0	0
Sosnowiecki Szpital Miejski ul. Szpitalna 1	1	6	7	0	4
Sosnowiecki Szpital Miejski ul. Zegadłowicza 3	2	2	2	1	0
Scanmed S.A.	2	0	2	4	1
Szpital Szafirowa	brak danych		0	0	0
SUMA	38	56	38	36	23

Jak wynika z zestawienia - w 2015 roku odnotowano największą liczbę ekspozycji. Ogólna ilość ekspozycji w obiektach lecznictwa zamkniętego w latach 2016-2017 utrzymywała się na podobnym poziomie, lecz w 2018r. zarejestrowano jej znaczny spadek.

Poniższe wykresy przedstawiają zmiany liczby zarejestrowanych ekspozycji na potencjalnie zakaźny materiał biologiczny w placówkach lecznictwa zamkniętego.

W placówkach lecznictwa zamkniętego opracowano i wdrożono procedury postępowania po ekspozycji zawodowej na materiał potencjalnie zakaźny.

Przestrzeganie procedur postępowania poekspozycyjnego oraz szkolenia personelu są najważniejszymi sposobami ograniczenia zakażeń w trakcie wykonywania czynności zawodowych. Szczepienie pracowników przeciwko HBV stanowi integralną składową kompleksowego postępowania zapobiegawczego.

LECZNICTWO OTWARTE

LECZNICTWO AMBULATORYJNE

Z ogółu **143 placówek lecznictwa otwartego** / 11 publicznych + 132 niepublicznych / w 2018 roku skontrolowano 125 placówek, w których przeprowadzono łącznie 177 inspekcji (171 kontroli sanitarnych + 6 kontroli sprawdzających).

W trakcie prowadzonych inspekcji oceniano:

- warunki sanitarno – higieniczne i techniczne placówek
- opracowanie, wdrożenie oraz nadzór nad procedurami sanitarnymi / w zakresie: dezynfekcji, sterylizacji, postępowania z brudną i czystą bielizną, odpadami medycznymi, przechowywania materiału i sprzętu medycznego, higienicznego mycia rąk, sprzątnięcia pomieszczeń, stosowania środków ochrony osobistej /

- wykonawstwo szczepień ochronnych
- prowadzenie kontroli wewnętrznej w zakresie realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych / *dokumentacja* /
- zgłaszalność chorób zakaźnych
- przestrzeganie zakazu palenia tytoniu.

W 8 placówkach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące:

- **braku wdrożenia i nadzoru nad procedurami zapobiegającymi zakażeniom i chorobom zakaźnym w zakresie:**
  - dekontaminacji narzędzi wielokrotnego użycia / *narzędzia medyczne w pakietach papierowo-foliowych wysterylizowano w zamkniętych płytkach Petriego* /
  - dezynfekcji powierzchni/narzędzi oraz rąk / *nieaktualne daty ważności preparatów do dezynfekcji oraz antyseptyki rąk* /
  - dezynfekcji narzędzi / *w obiekcie brak wanienki do dezynfekcji narzędzi oraz preparatu do dezynfekcji narzędzi* /
  - nieprawidłowego wyposażenia / *uszkodzona szuflada, nietapicerowane krzesło w gabinecie* /
  - magazynowania szczepionek / *zachowanie łańcucha chłodniczego - procedury postępowania ze szczepionkami na wypadek awarii urządzenia chłodniczego* /
  - postępowania z odpadami medycznymi / *brak prawidłowego oznakowania pojemników na odpady medyczne, brak zaktualizowanej procedury postępowania z odpadami medycznymi* /;
- **braku zapewnienia ciągu technologicznego w obrębie sterylizatorni gabinetowej**
  - brak zachowanej kolejności stref
  - zorganizowanie stanowiska higieny rąk w obrębie blatu roboczego.

Ogółem wydano 4 decyzje administracyjne + 8 decyzji płatniczych oraz nałożono 1 mandat karny na kwotę 100 zł.

OCENA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ W ZAKRESIE ZAOPATRYWANIA W MATERIAŁY STERYLNE

- ogółem w placówkach lecznictwa ambulatoryjnego znajdują się 62 autoklawy parowe / *nie stwierdzono obecności urządzeń sterylizacyjnych na suche gorące powietrze* /
- 59 placówek wykonuje sterylizację wyłącznie we własnym zakresie
- 15 podmiotów zleca sterylizację jako usługę zewnętrzną
- w 3 obiektach sterylizacja prowadzona jest częściowo we własnym zakresie, a częściowo zlecana jest jako usługa zewnętrzna

Kontrole wewnętrzne skuteczności procesu sterylizacji prowadzone są na bieżąco:

- testami biologicznymi – Sporal A / *co miesiąc - raz na pół roku* /
- testami chemicznymi – Twindicator / *każdy wsad* /.

Placówki wykonujące sterylizację we własnym zakresie oceniono pozytywnie w zakresie prowadzenia procesów sterylizacji / *w prowadzeniu wewnętrznej kontroli procesu sterylizacji również nie stwierdzono nieprawidłowości* /.

NADZÓR NAD GABINETAMI

Od 2011 roku liczba obiektów, w których prowadzona jest działalność lecznicza wykonywana przez lekarzy i pielęgniarki w prywatnych gabinetach zlokalizowanych na terenie Sosnowca **stopniowo maleje z poziomu 250 do ogółu 222 podmiotów leczniczych o charakterze praktyk zawodowych** / *w 2018 roku* /.

W 2018 roku przeprowadzono 169 kontroli sanitarnych w trakcie których oceniano:

- opracowanie, wdrożenie i nadzorowanie procedur sanitarnych
- wyposażenie stanowisk higienicznego mycia rąk
- rodzaj/daty ważności stosowanych preparatów do: antyseptyki rąk, dezynfekcji powierzchni sprzętu medycznego
- warunki przechowywania wyrobów medycznych/sprzętu medycznego sterylnego / *ich daty ważności* /
- warunki sterylizacji
- prowadzenie wewnętrznych kontroli skuteczności sterylizacji wskaźnikami biologicznymi i chemicznymi
- gospodarkę odpadami / *w szczególności postępowanie z odpadami medycznymi* /
- prowadzenie kontroli wewnętrznej / *stosowna dokumentacja, częstotliwość* / w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych
- przestrzeganie zakazu palenia tytoniu.

W 23 obiektach stwierdzono nieprawidłowości:

- brak zapewnienia/nieprawidłowo zorganizowany ciąg technologiczny w obrębie sterylizatorni gabinetowej
- brak zapewnienia bezpośredniego połączenia gabinetu badań ginekologicznych lub urologicznych z pomieszczeniem higieniczno-sanitarnym / wyposażonym w bidet /
- brak nadzoru nad procedurą dezynfekcji rąk / *preparat do antyseptyki rąk o nieaktualnej dacie ważności* /
- brak nadzoru nad procedurą dekontaminacji wyrobów medycznych / *nieaktualna data ważności pakietu* /

- brak wdrożenia i nadzoru nad procedurą postępowania z odpadami medycznymi / *brak oznakowania identyfikującego na pojemnikach, brak termometru wewnątrz chłodziarki, nieprawidłowy sposób przechowywania odpadów medycznych o kodzie 18 01 03 w miejscu ich wytwarzania przez okres powyżej 72 godzin /*
- zły stan sanitarno-porządkowy gabinetu lekarskiego.

Ogółem wydano 22 decyzje administracyjne + 24 decyzje płatnicze oraz nałożono 1 mandat karny w wysokości 100,00zł.

Przeprowadzone kontrole sprawdzające potwierdziły usunięcie nieprawidłowości.

W 2018 roku zlikwidowano 24 praktyki zawodowe, powstało 7 nowych.

Wnioski dotyczące funkcjonowania praktykach zawodowych:

Wykonywanie prac remontowych i modernizacyjnych zapewniających dostosowanie gabinetów do zmieniających się przepisów prawnych w zakresie wymogów sanitarnych wpływa na stopniową poprawę warunków udzielania świadczeń zdrowotnych w ramach praktyk zawodowych.

5. ZABIEGI DERATYZACYJNE

Akcje deratyzacyjne na terenie miasta przeprowadzane są cyklicznie z częstotliwością 2 x w ciągu roku / *w okresie wiosennym i jesiennym /*.

W ramach prowadzonych kontroli oceniano:

- środki ostrożności podczas prowadzenia zabiegów deratyzacyjnych,
- szczuroszczelność budynków i pomieszczeń,
- składowanie odpadów oraz usuwanie potencjalnych źródeł bytowania dla gryzoni
- informowanie lokatorów o trwających działaniach i przeprowadzanych zabiegach.

Kontrole potwierdziły prawidłowość podejmowanych działań przez właścicieli / administratorów/ zarządców nieruchomości/obiektów oraz brak obecności gryzoni.

W 2018 roku zgłoszono **16 interwencji dotyczących bytowania gryzoni** / *w stosunku do 2017 roku - wzrost o 3 interwencje /*, w tym **4 uzasadnione**.

Przeprowadzono ogółem 19 kontroli / w tym 3 kontrole sprawdzające /, które wykazały:

- występowanie szczurów na terenie przyległym do nieruchomości oraz w otoczeniu altany śmietnikowej,

- obecność padłych gryzoni w korytarzu piwnicznym budynku,
- zaleganie odpadów / *pociętych gałęzi* / pozostałych po pracach ogrodniczych w miejscu graniczącym z altaną śmietnikową, mogących stanowić potencjalne źródło bytowania gryzoni.

Ogółem wydano 1 decyzję merytoryczną + 4 decyzje płatnicze oraz nałożono 1 mandat karny na kwotę 200,00 złotych.

W przypadku większości wniesionych interwencji administratorzy/ zarządcy/ właściciele budynków podejmowali odpowiednie działania po potwierdzeniu występowania nieprawidłowości.

Poniższy wykres obrazuje ilość zgłaszanych interwencji dotyczących bytowania gryzoni na przestrzeni ostatnich pięciu lat.

II. HIGIENA ŻYWIENIA, ŻYWNOŚCI I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

Prawo żywnościowe ma za zadanie zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia i życia ludzi oraz ochrony interesów konsumentów i stanowi podstawę do dokonywania przez nich świadomych wyborów. Żywność, materiały i wyroby do kontaktu z żywnością oraz kosmetyki znajdujące się w obrocie nie mogą być niebezpieczne, co oznacza że czynniki, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia człowieka w nich nie występują, lub występują w dopuszczalnej, bezpiecznej ilości.

Oferowana w obrocie żywność, poza aspektami bezpieczeństwa, powinna także umożliwiać realizację celów żywieniowych. Takie cele to nie tylko zapewnienie energii i składników odżywczych pokrywających zapotrzebowanie organizmu, lecz także wspieranie prozdrowotnego modelu życia, poprzez zapewnienie dostępu do produktów bardziej korzystnych dla zdrowia.

Nadzór nad produkcją i obrotem żywnością, materiałami do kontaktu z żywnością oraz kosmetykami opiera się na dwóch systemach kontroli:

- zewnętrznej (*niezależnej od podmiotu*) sprawowanej przez organy urzędowej kontroli żywności
- wewnętrznej prowadzonej w zakładzie (*zależnej od podmiotu*), bazującej na Dobrej Praktyce Higienicznej, Dobrej Praktyce Produkcyjnej i zasadach systemu HACCP - realizowanych w celu zapewnienia zgodności produktów z wymogami prawa, właściwymi dla działalności prowadzonej przez podmioty.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w trakcie urzędowych kontroli sprawdza, czy stworzone przez przedsiębiorców procedury są prawidłowo wypełniane a prawo żywnościowe przestrzegane.

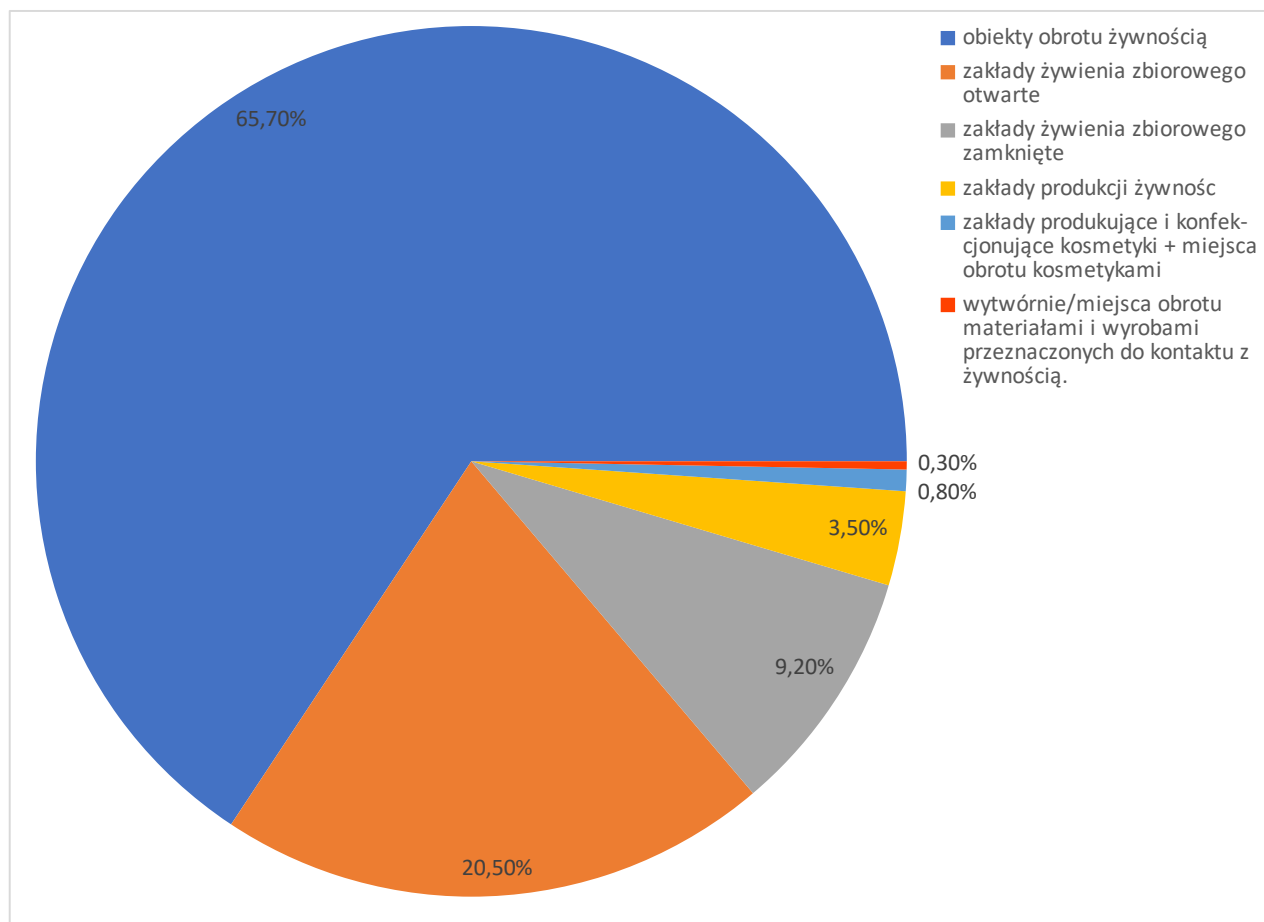
Działania kontrolne prowadzone są w następujących grupach obiektów:

- produkcji żywności / ,
- obrotu żywnością,
- żywienia zbiorowego,
- wytwórniach i miejscach obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością,
- miejscach produkcji i obrotu kosmetykami.

W 2018 roku nadzorem objęto ogółem **1877 obiektów** prowadzących działalność związaną z:

- 65,7% - obrotem żywnością ,
- 20,5% - żywieniem zbiorowym otwartym,
- 9,2% - żywieniem zbiorowym zamkniętym,
- 3,5% - produkcją żywności,
- 0,8% - produkcją i konfekcjonowaniem kosmetyków oraz ich obrotem,
- 0,3% - obrotem materiałami i wyrobami przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

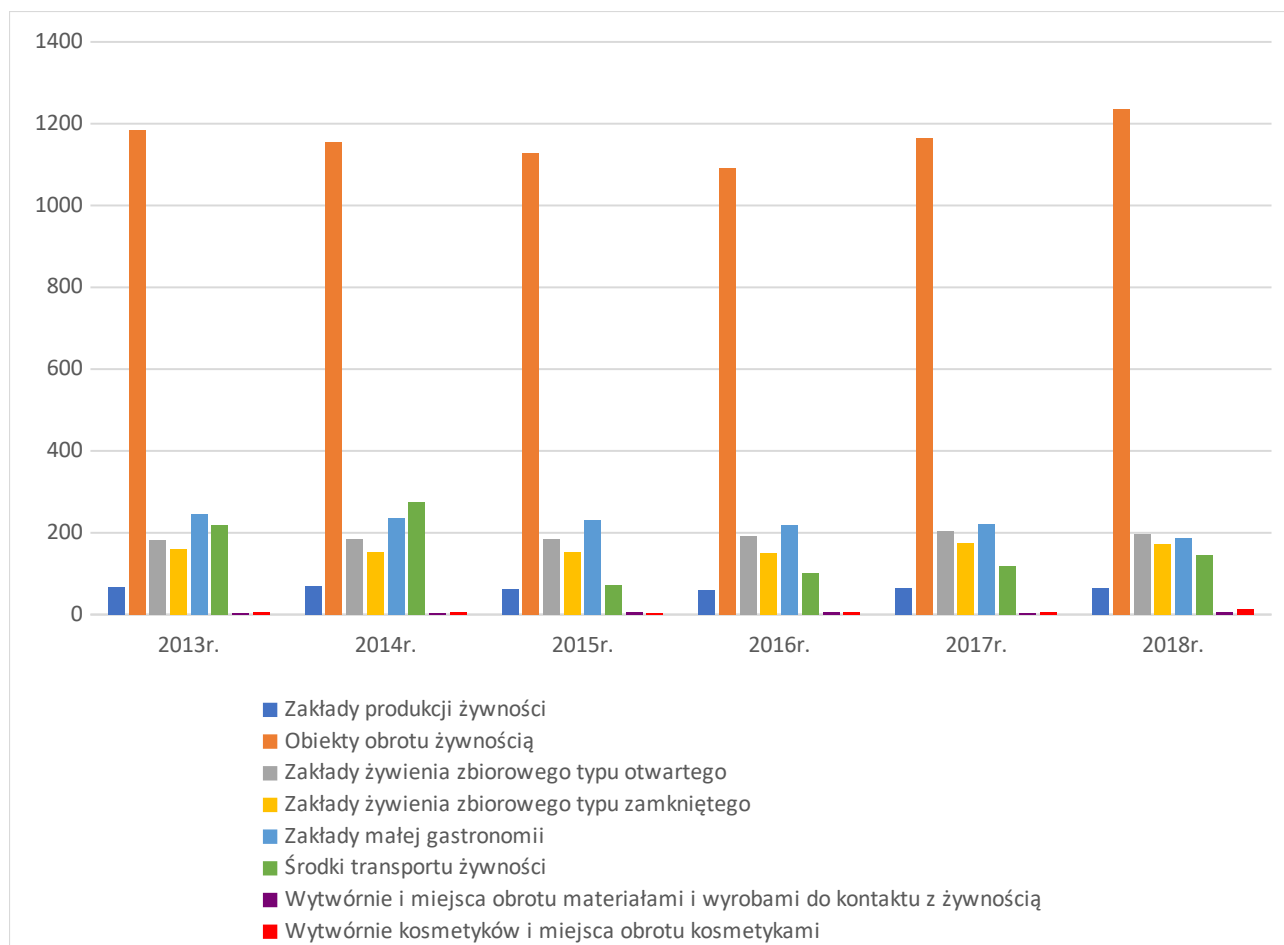
Obiekty nadzorowane przez PPIS w Sosnowcu w 2018 roku

Liczba obiektów nadzorowanych przez PPIS w Sosnowcu w okresie: 2013 – 2018.

Rodzaj obiektów objętych nadzorem	Liczba obiektów					
	2013 r.	2014r.	2015 r.	2016 r.	2017r.	2018r.
Ilość ogólna obiektów	2066	2083	1840	1826	1956	1877
Zakłady produkcji żywności	67	70	63	61	66	66
Obiekty obrotu żywnością	1184	1155	1129	1092	1165	1235
Zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego	183	184	184	192	204	197
Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego	160	154	152	151	174	172
Zakłady małej gastronomii	245	235	232	218	220	188
Środki transportu żywności	218	276	72	102	118	145
Wytwornie i miejsca obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością	3	3	5	5	4	5
Wytwornie kosmetyków i miejsca obrotu kosmetykami	6	6	4	7	5	14

Obiekty nadzorowane przez PPIS w Sosnowcu w okresie: 2013 - 2018.

Analiza porównawcza ilości nadzorowanych obiektów pozwala stwierdzić, że:

- zahamowana została dotychczasowa tendencja wzrostowa ogólnej ilości nadzorowanych obiektów zarejestrowana od roku 2015 / zarejestrowano spadek ilości ogólnej o 79 obiektów w stosunku do ubiegłego roku /,
- nadal utrzymuje się tendencja spadkowa ilości obiektów z grupy tzw. "małej gastronomii" / rejestrowana od 2013 roku /,
- od 2016 roku wzrasta ilość nadzorowanych obiektów obrotu żywnością,
- od 2015 roku wzrasta ilość zatwierdzanych środków transportu,
- prawie 3- krotnie wzrosła ilość nadzorowanych obiektów związanych z kosmetykami.

Zmiany ilości nadzorowanych obiektów w 2018 roku w porównaniu z 2017 rokiem odnotowano w:

- obrocie żywnością / spadek o 70 obiektów /,
- małej gastronomii / spadek o 32 obiekty /,
- środkach transportu / wzrost o 27 środków transportu /,
- wytwórniach i obrocie kosmetykami / wzrost o 9 obiektów /.

Największe zmiany zaobserwowano w grupie obiektów obrotu żywnością / konkurencja powoduje rotację właścicieli- jedni rezygnują z prowadzonej działalności, inni otwierają działalność licząc na przyciągnięcie klientów poprzez zaoferowanie wąskiego asortymentu o wysokiej jakości /.

Spadek ilości nadzorowanych obiektów tzw. małej gastronomii świadczy o coraz większej świadomości społeczeństwa na temat oferowanej tam żywności / posiada wysoką wartość kaloryczną – zawiera dużą ilość tłuszczu i węglowodanów, przy równoczesnym niedoborze cennych dla organizmu substancji takich jak: błonnik, witaminy czy składniki mineralne /.

Przeciwnicy tego typu odżywiania uważają, że regularne spożywanie produktów oferowanych przez tego typu obiekty prowadzi do chorób cywilizacyjnych takich jak: otyłość, choroby nowotworowe, miażdżyca, choroby serca i wątroby.

Wzrost ilości nadzorowanych środków transportu świadczy o ciągłym zapotrzebowaniu na usługi związane z transportem żywności.

W 2018 roku przeprowadzono ogółem:

- **1395 kontroli sanitarnych w 904 obiektach żywnościowych** / ~ 48% ogółu nadzorowanych obiektów /
- **1 kontrolę w wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością** / 100% nadzorowanych obiektów /,
- **1 kontrolę w miejscu obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością** / 25% ogółu nadzorowanych obiektów /,
- **3 kontrole w obiekcie obrotu kosmetykami** / 25% ogółu nadzorowanych obiektów związanych z kosmetykami /,
- **2 kontrole w zakładach produkujących kosmetyki** / 100% ogółu nadzorowanych obiektów/.

Wydano **136 decyzji administracyjnych** nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości / spadek o 6 decyzji w stosunku do 2017 roku / oraz nałożono ogółem **102 mandaty karne na łączną kwotę 21650 zł** / wzrost o 31 mandatów w porównaniu z 2017 rokiem /.

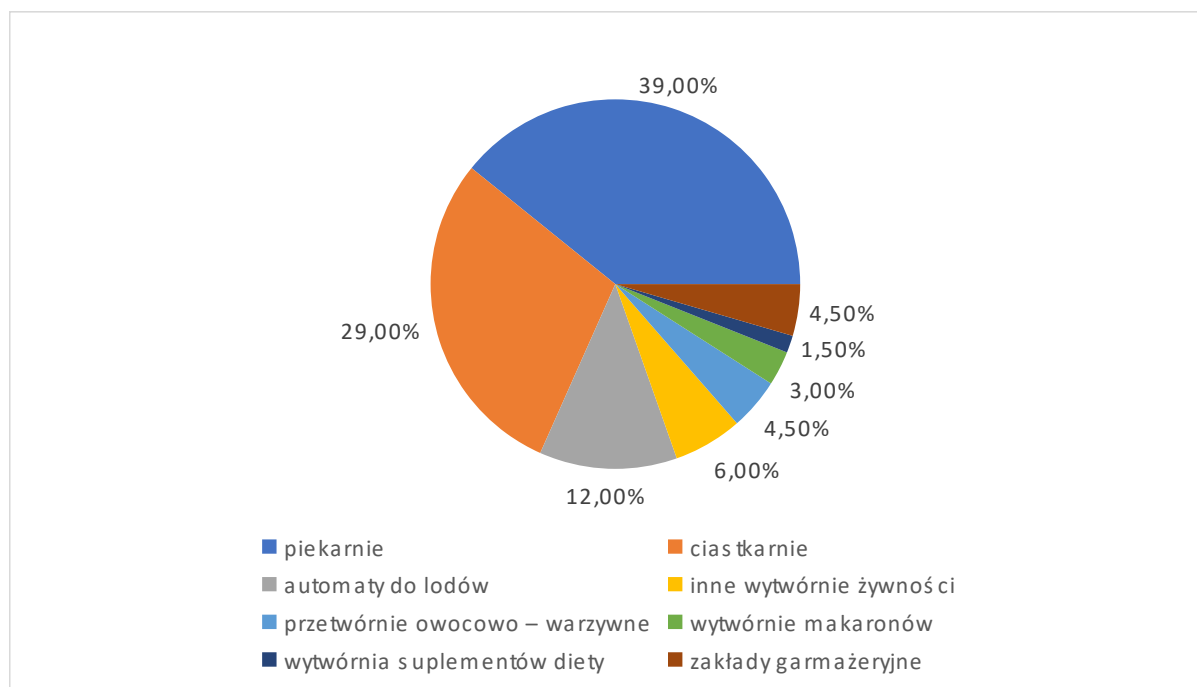
Do badań laboratoryjnych wykonywanych w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu pobrano **573 próbki:**

- 533 próbek żywności,
- 8 próbek przedmiotów użytku,
- 4 próbki kosmetyków,
- 2 próbki posiłków / obiady w żłobku /,
- 26 próbek wymazów sanitarnych.

1. ZAKŁADY PRODUKCJI I OBROTU ŻYWNOSCIĄ

1.1. Zakłady produkcji żywności

- Piekarnie / 39% /
- Ciastkarnie / 29% /
- Automaty do lodów / 12% /
- Inne wytwórnie żywności / 6% /
- Zakłady garmażeryjne / 4,5% /
- Przetwórnice owocowo – warzywne / 4,5% /
- Wytwórnice makaronów / 3% /
- Wytwórnia suplementów diety / 1,5% /.

Kontrole urzędowe polegają na ocenie:

- zgodności stanu faktycznego z prawem żywnościowym
- skuteczności systemów bezpieczeństwa wdrożonych przez przedsiębiorców.

W 2018 roku skontrolowano 53 obiekty produkcji żywności / ~ 80% z 66 nadzorowanych / i żadnego nie oceniono negatywnie.

Stwierdzone nieprawidłowości:

- zły stan techniczny / zawilgocone, brudne lub uszkodzone: ściany, sufity, posadzki, futryny oraz wyposażenie /,
- niewłaściwa gospodarka odpadami,

- nieprawidłowy stan sanitarno-porządkowy,
- niewłaściwe magazynowanie art. spożywczych,
- brak prowadzonych zapisów dokumentacji HACCP.

Wydano 26 decyzji administracyjnych oraz nałożono 8 mandatów karnych / podobnie w 2017 r. w którym wydano 25 decyzji administracyjnych oraz nałożono 6 mandatów karnych /.

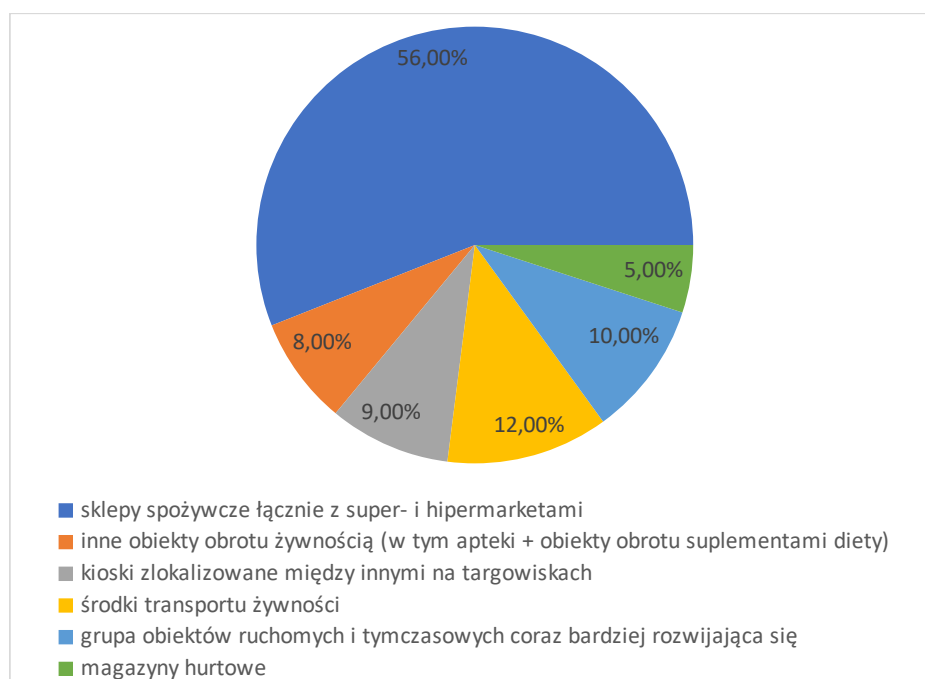
Pomimo coraz większej świadomości przedsiębiorców tej branży ciągle jednak stwierdzany jest brak zapewnienia właściwych warunków sanitarnych w celu skutecznej eliminacji i przeciwdziałania występowania ewentualnych zagrożeń.

W zakładach produkcji żywności ogółem pobrano 87 próbek żywności do badań / mikrobiologicznych, fizykochemicznych oraz w zakresie zanieczyszczeń biologicznych / z których zdyskwalifikowano 4 próbki / ~ 4,6% przebadanych /.

1.2. Obiekty obrotu żywnością

Najliczniejsza grupa / 1235 obiektów /:

- sklepy spożywcze łącznie z super- i hipermarketami / 56% /,
- inne obiekty obrotu żywnością (np. obiekty obrotu suplementami diety, apteki) / 8% /,
- kioski (np. zlokalizowane na targowiskach) / 9% /,
- środki transportu żywności / 12% /,
- grupa obiektów ruchomych i tymczasowych / rozwijająca się stale / / 10% /,
- magazyny hurtowe / 5% /.

Zagwarantowanie odpowiednich standardów higieniczno-sanitarnych jest obowiązkiem wszystkich podmiotów działających w zakresie obrotu żywnością. Nie zawsze jednak warunek ten jest spełniany czego dowodem są liczne uchybienia stwierdzane podczas przeprowadzanych kontroli.

Stan sanitarny w/w obiektów oceniany jest zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W 2018 roku skontrolowano 530 obiektów obrotu żywnością / ~43 % nadzorowanych / i żadnego nie oceniono negatywnie.

Stwierdzone nieprawidłowości:

- zniszczone wyposażenie / *szafki, regały, podesty, blaty, elementy urządzeń chłodniczych* /,
- zawilgocone/brudne ściany, sufity,
- uszkodzone posadzki/drzwi,
- brak bieżących zapisów w dokumentacji kontroli wewnętrznej / *zgodnie z GHP* /,
- brak segregacji artykułów spożywczych,
- nieprawidłowe przechowywanie środków spożywczych/odzieży ochronnej,
- nieprawidłowy bieżący stan sanitarno-porządkowy obiektów,
- brak do wglądu orzeczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych.

Ogółem wydano 104 decyzje administracyjne oraz nałożono 62 mandaty karne / w porównaniu z 2017 r. prawie niezmienną ilość wydanych decyzji ale o 17 wzrosła ilość nałożonych mandatów /.

Wzrost ilości nałożonych mandatów świadczy o pogorszeniu stanu sanitarno-porządkowego w w/w obiektach.

W 2018 roku w obiektach obrotu żywnością do badań pobrano:

- **420 próbek żywności**
- **7 próbek przedmiotów użytku**
- **4 próbki kosmetyków**

- z których zakwestionowano **2 próbki** / ~ 0,5% przebadanych /.

Potencjalna możliwość wystąpienia zagrożeń o charakterze populacyjnym sprawia, że objekty tej grupy są pod wzmożonym nadzorem:

- **występowanie afrykańskiego pomoru świń** - sprawdzanie czy wprowadzana jest do obrotu dziczyzna, pochodzenia mięsa i produktów mięsnych oraz gospodarki odpadami w:
  - kioskach prowadzących działalność związaną z wprowadzaniem do obrotu mięsa i wyrobów z mięsa / *9 kontroli* /,
  - sklepach spożywczych i magazynach hurtowych / *101 kontroli* /,
  - zakładach żywienia zbiorowego / *109 kontroli* /.

Nie stwierdzono nieprawidłowości.

- **zwiększona zachorowalność na WZW** – 43 kontrole w obiektach, w których sprzedawana jest żywność nieopakowana w trakcie których oceniano warunki sprzedaży oraz przestrzeganie należytych warunków higienicznych przez personel. Kontrole wykazały, że w w/w obiektach:
  - personel używa rękawiczek jednorazowych, zmienianych przy wykonywaniu poszczególnych czynności,
  - zapewniono umywalki do mycia rąk z doprowadzeniem bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz wyposażone w mydło i środki do higienicznego suszenia. *Nie stwierdzono nieprawidłowości.*
- **kontrola obrotu produktów bezglutenowych** - w trakcie bieżących kontroli sprawdzano i oceniano ich znakowanie. Pobrano także 2 próbki produktów bezglutenowych oraz 1 próbkę posiłku bezglutenowego do badania w kierunku zawartości glutenu. *Żadna próbka nie była kwestionowana.*

TARGOWISKA, HANDEL OBNOŚNY I OBWOŹNY

W 2018 roku na terenie Sosnowca / podobnie jak w ciągu ostatnich kilku lat / nie zarejestrowano prowadzenia handlu w systemie obnośnym i obwoźnym.

Kioski i stragany / usytuowane przed nimi /, prowadzące działalność związaną z obrotem żywnością podlegają ciągłym modernizacjom.

W wyniku kontroli 22 kiosków na targowiskach wydano tylko 1 decyzję administracyjną.

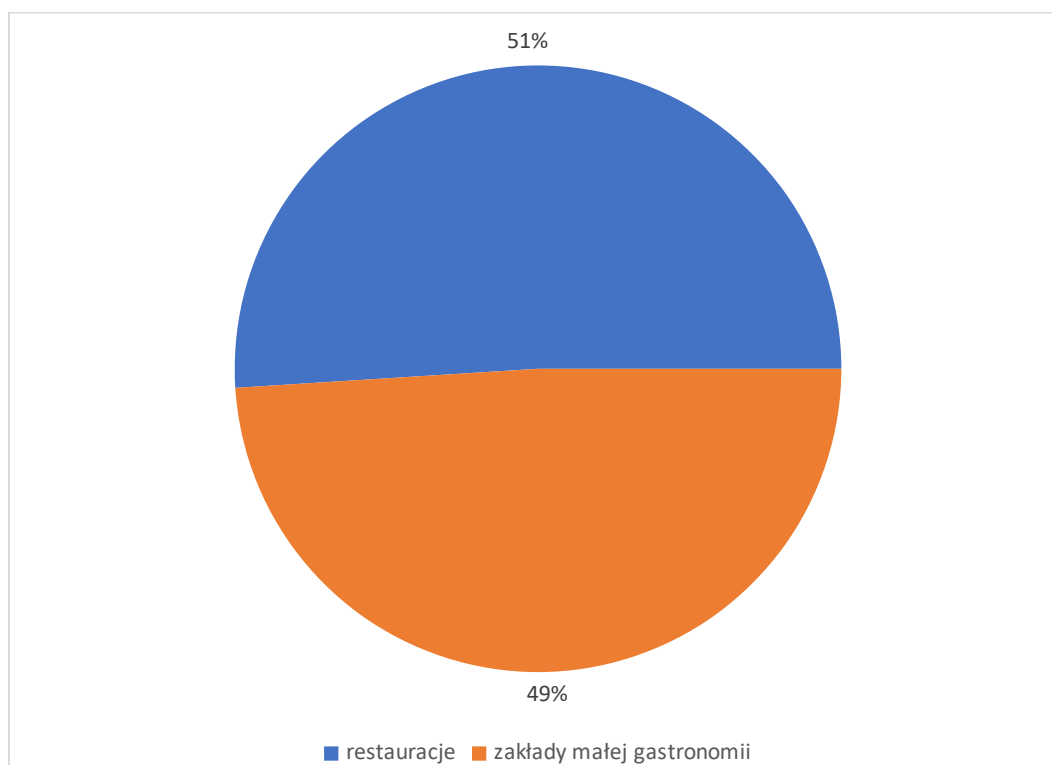
Powyższe potwierdza dużą świadomość o bezpieczeństwie żywności przedsiębiorców decydujących się na prowadzenie tego typu działalności.

1.3. Zakłady żywienia zbiorowego otwartego

Do 385 nadzorowanych zakładów żywienia zbiorowego należy:

- **197 restauracji** (51%),
- **188 zakładów małej gastronomii** (49%), w tym głównie:
  - 106 pijalni piwa / 56% /
  - 51 zakładów typu fast food / 27% /.

Zakłady żywienia zbiorowego otwartego objęte nadzorem.

Konieczność sprawowania stałego nadzoru nad tego typu obiektami wynika z dużego zainteresowania konsumentów korzystaniem z tej formy żywienia i zapewnieniem im odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa.

W 2018 roku skontrolowano ogółem 314 zakładów żywienia zbiorowego otwartego / 82% nadzorowanych /- z których żadnego nie oceniono negatywnie.

Stwierdzone nieprawidłowości:

- nieprzestrzeganie zasad higieny produkcji,
- brak prawidłowej segregacji w urządzeniach chłodniczych / surowców, półproduktów oraz produktów gotowych /,
- niewłaściwa temperatura przechowywania surowców oraz półproduktów
- brudne, zniszczone ściany oraz sufity,
- uszkodzony sprzęt oraz elementy wyposażenia,
- brak do wglądu zapisów GHP / HACCP oraz orzeczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych.

W 2018 roku wydano 36 decyzji administracyjnych /o 27 mniej niż w 2017 r. / oraz nałożono 23 mandaty karne / o 7 więcej niż w 2017 roku /. Powyższe świadczy o pogorszeniu warunków sanitarno- porządkowych. W 2018 roku w tej grupie pobrano do badań 20 próbek żywnościowych - żadnej nie zakwestionowano.

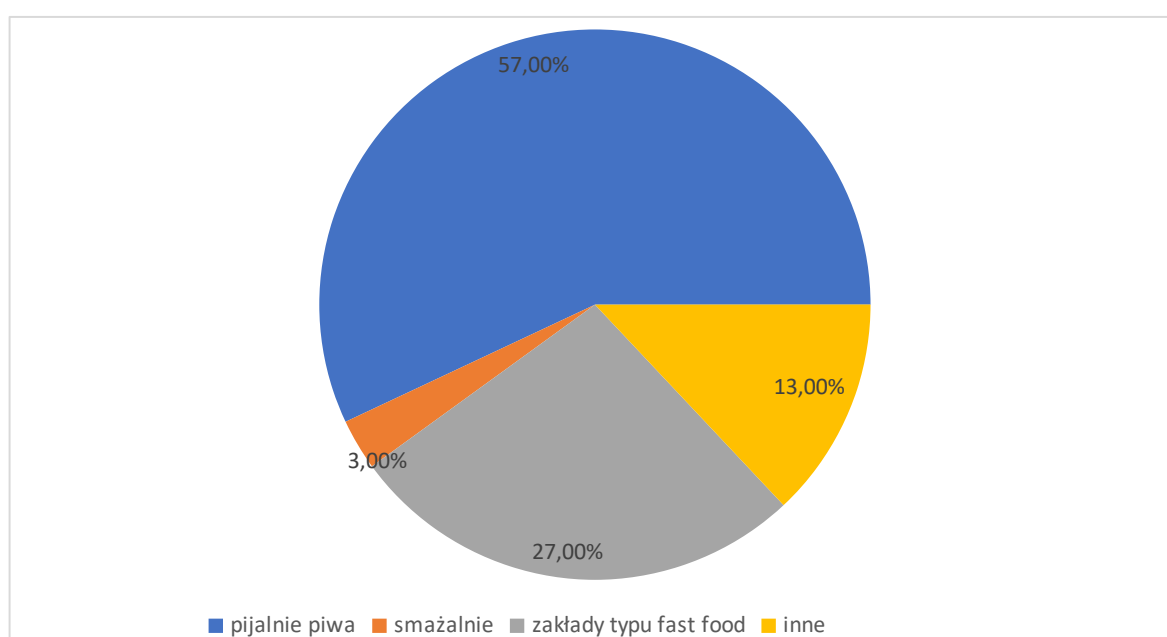
MAŁA GASTRONOMIA

W 2018 roku liczba zakładów typu „mała gastronomia” zmalała z 220 / w 2017 roku / do 188 zakładów.

Do ww grupy zakładów należało :

- 106 pijalni piwa / 57% /;
- 51 zakładów typu fast food / 27% /;
- 6 smażalni / 3% /;
- 25 innych / 13% /.

Zakłady żywienia zbiorowego otwartego typu „mała gastronomia”.

Stwierdzone nieprawidłowości:

- brudne ściany / sufity,
- brak do wglądu orzeczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- niewłaściwy stan sanitarny pomieszczeń,
- brak zachowania segregacji w urządzeniach chłodniczych / niewłaściwe ich zabezpieczenie,
- brak skutecznej kontroli wewnętrznej.

W 2018 roku wydano 9 decyzji administracyjnych / o 9 mniej w stosunku do 2017 roku / oraz nałożono 6 mandatów karnych / o 4 więcej w stosunku do 2017 roku /. Powyższe świadczy o pogorszeniu warunków sanitarno- porządkowych. Stała kontrola wpływa na poprawę stanu sanitarno-technicznego w tych obiektach.

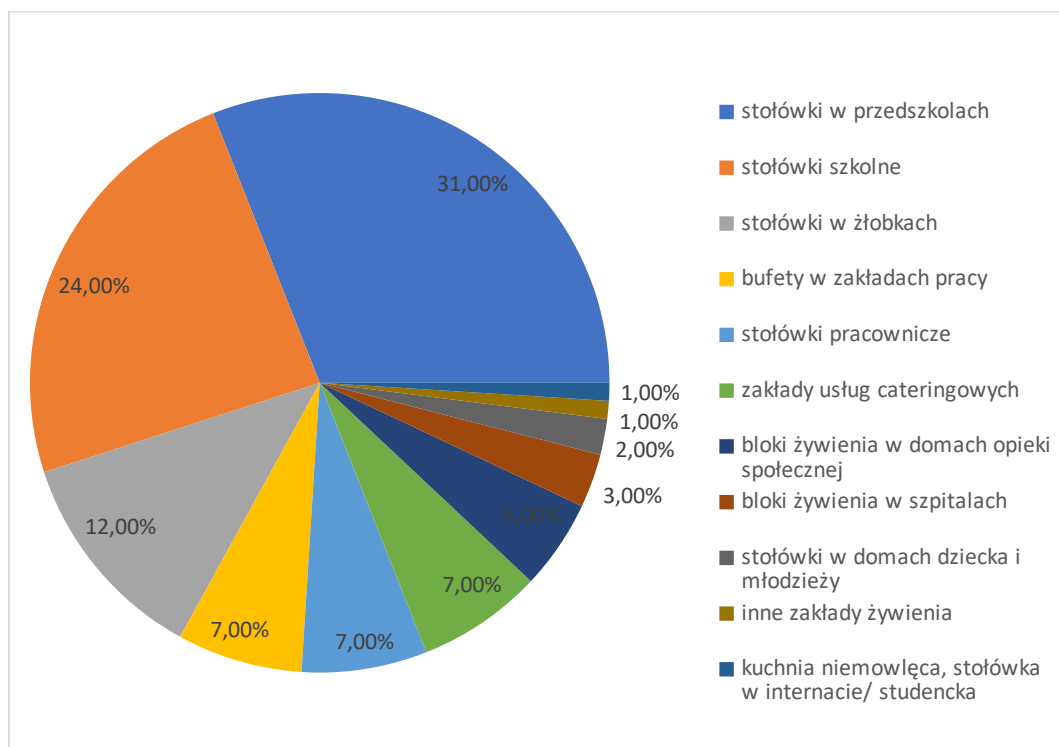
1.4. Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego

Do grupy 172 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego należą:

- **stołówki w:**
  - przedszkolach / 31% /,
  - szkołach / 24% /,
  - żłobkach / 12% /,
  - zakładach pracy / 7% /,
  - domach dziecka i młodzieży / 2% /,
- bufety w zakładach pracy / 7% /,
- zakłady usług cateringowych / 7% /,
- **bloki żywienia w:**
  - domach opieki społecznej / 5% /,
  - szpitalach / 3% /,
- inne zakłady żywienia / 1% /,
- kuchnia niemowlęca, stołówka w internacie/ studencka / 1% /.

Wzmógłony nadzór nad tego typu obiektami wynika z konieczności zapewnienia prawidłowych warunków higienicznych przy przygotowaniu posiłków dla żywionych w nich osób / *małe dzieci, osoby starsze, chorzy* /. W większości obiektów posiłki przygotowywane są od surowca, ale w niektórych żywnie prowadzone jest w formie cateringu.

Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego objęte nadzorem.

Instytut Żywności i Żywienia to główna jednostka badawczo-rozwojowa, która opracowuje publikacje dotyczące prawidłowego odżywiania oraz normy żywienia dla różnych grup ludności w Polsce.

W 2018r. teoretycznie przeanalizowano 75 zestawień dekadowych, w tym 24 / 4 żłobki + 19 przedszkoli + 1 zakład usług cateringowych / przeanalizowano w oparciu o program WIKT PRO służący do orientacyjnej oceny realizacji obowiązujących norm żywienia dla danej grupy wiekowej, które są zgodne z opracowanymi przez Instytut Żywności i Żywienia normami dla populacji polskiej, **z czego 2 zestawienia / 8%/ wykazały nieprawidłowości w zakresie przekroczenia lub braku realizacji normy na:**

- właściwą podaż energii,
- zawartość białka, tłuszczu i węglowodanów.

Kwestie dotyczące wymagań jakie powinny spełniać środki spożywcze oferowane w sklepikach szkolnych jak i przygotowywane w ramach żywienia dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty reguluje rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r.

W 2018 roku dokonano oceny sposobu żywienia, zgodnie z w/w rozporządzeniem w 63 obiektach żywienia zbiorowego zamkniętego: 22 szkołach + 41 przedszkolach / w tym 8 żywionych w formie cateringu / z czego w 4 obiektach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące podawania mleka i produktów mlecznych oraz owoców i warzyw.

Teoretyczne oceny jadłospisów w jednostkach systemu oświaty wykazały, że większość placówek dostosowało się do wymogów zawartych w w/w rozporządzeniu.

W 2018 roku skontrolowano 128 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego / 74% obiektów nadzorowanych / - żadnego nie oceniono negatywnie.

Stwierdzone nieprawidłowości:

- zły stan techniczny pomieszczeń i wyposażenia,
- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych,
- nieprzestrzeganie zasad higieny przy produkcji,
- niewłaściwe magazynowanie.

W 2018 roku wydano 33 decyzje administracyjne oraz nałożono 8 mandatów karnych.

Ilość wydanych decyzji wzrosła o 10 a nałożonych mandatów wzrosła o 4 w stosunku do 2017 roku - co świadczy o pogarszających się warunkach sanitarnych w tej grupie obiektów.

W związku ze zgłoszonymi zatruciami pokarmowymi **pobrano do badań 26 próbek sanitarnych / żadnej nie zdyskwalifikowano /**. **W ramach dokonywanych ocen żywienia w żłobkach pobrano do badań 2 próbki posiłków / 1 zakwestionowano /**. Dodatkowo pobrano **1 próbkę posiłku bezglutenowego i 1 próbkę posiłku w szpitalu / żadnej nie zdyskwalifikowano /**.

2. AKCJE

W maju przeprowadzono akcję kontrolę środków transportu żywności /przy współudziale Policji/.

W ramach akcji skontrolowano 12 środków transportu, stwierdzając że

- stan techniczny i porządkowy środków transportu do przewozu żywności ulega poprawie,
- przedsiębiorcy są coraz bardziej świadomi jakie warunki należy zapewnić do przewozu żywności, jak właściwie zabezpieczyć produkt przed zanieczyszczeniem, oraz jak zapewnić właściwą temperaturę dla zapewnienia łańcucha chłodniczego.

Akcja przebiegała sprawnie a współpracę z Policją oceniono bardzo dobrze.

W I kwartale 2018 roku przeprowadzono akcję dotyczącą kontroli warunków przetrzymywania posiłków w bemarkach w lokalach gastronomicznych.

W ramach akcji skontrolowano 11 lokali gastronomicznych, stwierdzając:

- właściwe usytuowane sprawne bemarki;
- przetrzymywanie żywności we właściwej temperaturze w określonym czasie, z zachowaniem zasad segregacji;
- zabezpieczenie żywności przed zanieczyszczeniem ze strony klienta oraz tzw. zanieczyszczeniem krzyżowym alergenami /*odrębne naczynia, łyżki, szczypcy do nakładania*/

W 4 lokalach stwierdzono nieprawidłowości:

- brak w dokumentacji procedury przetrzymywania/ekspozycji potraw,
- brak prowadzonych zapisów.

Wydano zalecenia bieżące.

Do września 2018r. przeprowadzono akcję dotyczącą kontroli stanu porządkowego wózków i koszy w sklepach wielkopowierzchniowych.

W ramach akcji **przeprowadzono 20 kontroli**. W większości przypadków stwierdzono właściwy stan porządkowy koszy i wózków dla klientów. W 2 przypadkach za stwierdzone nieprawidłowości nałożono mandaty karne oraz wydano zalecenia bieżące.

3. TRANSPORT ŻYWNOŚCI

W 2018 roku nadzorem objęto 145 firm transportowych.

Ilość nadzorowanych firm transportowych wzrosła o 27 obiektów w porównaniu z rokiem poprzednim co potwierdza, że nie tylko systematycznie wzrasta ilość producentów żywności dostarczających własne wyroby do odbiorców ale również wzrasta zainteresowanie samochodowymi usługami transportowymi związanymi z dostarczaniem żywności.

4. WSPÓLPRACA Z INNYMI SŁUŻBAMI /ORGANAMI KONTROLI

Sprawując bieżący nadzór nad żywieniem, żywnością i przedmiotami użytku PPIS w Sosnowcu współpracował z:

- **Inspekcją Weterynaryjną / porozumienie o współpracy / w zakresie :**
  - przekazywania istotnych informacji
  - działań w ramach systemu RASFF / 3 przypadki /
  - kontroli hurtowni mrożonek i artykułów spożywczych /z *Wojskową Inspekcją Weterynaryjną*/.

- **Inspekcją Farmaceutyczną / porozumienie ramowe / w zakresie:**
  - przekazywanie istotnych informacji,
  - pobierania do badania prób suplementów diety w hurtowniach farmaceutycznych/aptekach.

- **Strażą Miejską w zakresie:**
  - 6 wspólnych kontroli w punktach sprzedaży żywności podczas Dni Sosnowca.

- **Policją w zakresie:**
  - 12 wspólnych kontroli środków transportu
  - 2 kontrole w kioskach na targowisku / przy *współudziale przedstawicieli Policji* / w związku z prawdopodobieństwem braku orzeczeń lekarskich
  - przekazania do Wydziału d/w z Przystępnością Gospodarczą Komendy Miejskiej Policji zgłoszenia nielegalnego przewozu przeterminowanej żywności i przepakowywania jej do nowych opakowań.

- **Inspekcją Handlową w zakresie:**
  - przekazania zgłoszeń dotyczących internetowej sprzedaży podrobionych kosmetyków oraz kamienia w zakupionym worku ziemniaków.

5. IMPORT / EKSPORT

W 2018 roku nie sprawowano nadzoru nad eksportem i importem / w ciągu całego roku nie zgłoszono do PPIS w Sosnowcu wniosków dotyczących eksportu i importu środków spożywczych /.

6. JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH

6.1. Krajowe środki spożywcze

W 2018 roku laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej zbadaly ogółem 455 próbek krajowych środków spożywczych pobranych na terenie Sosnowca, w tym w zakresie:

- mikrobiologicznym - 277 próbek,
- chemicznym - 105 próbek,
- organoleptycznym - 43 próbki,
- obecności zanieczyszczeń - 30 próbek.

Zdyskwalifikowano 5 próbek:

- 1 - niezgodność z normami Instytutu Żywności i Żywienia / *posilek w żłobku* /
- 4 - obecność szkodników zbożowo - mącznych / *zmiotki + wytrzepki* /.

6.2. Importowane środki spożywcze

Przebadano ogółem 10 próbek żywności z importu, w zakresie:

- chemicznym - 8 próbek,
- obecności zanieczyszczeń - 1 próbka,
- organoleptycznym - 1 próbka. *Żadnej próbki nie zdyskwalifikowano.*

6.3. Środki spożywcze z UE

Przebadano ogółem 70 próbek żywności z UE, w zakresie:

- chemicznym - 24 próbki,
- mikrobiologicznym - 40 próbek,
- organoleptycznym - 4 próbki,
- oznakowania - 2 próbki.

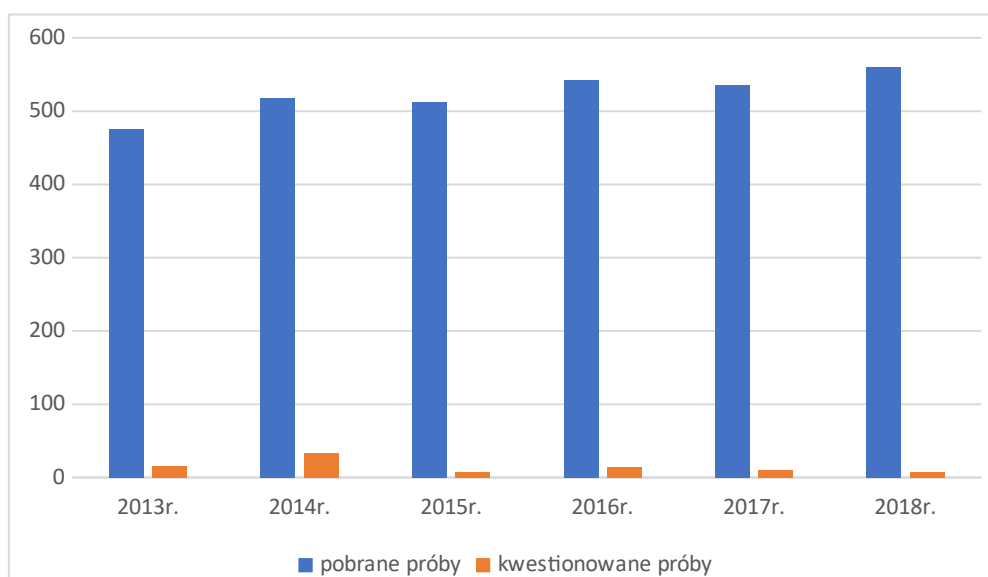
Zdyskwalifikowano 2 próbki:

- niewłaściwe znakowanie / *środki specjalnego przeznaczenia do redukcji masy ciała* / - 2 próbki

Ilość kwestionowanych próbek żywności w okresie: 2013 - 2017

<i>Rok</i>	<i>Ilość prób</i>	<i>Ilość prób kwestionowanych</i>	<i>Procent prób kwestionowanych</i>	<i>Przyczyny kwestionowania</i>
2013	475	16	3,40%	1 próbka- obecność bakterii Salmonella + 2 próbki tłuszczu - przekroczenie zawartości wolnych kwasów tłuszczowych+ 1 próbka - nieprawidłowe cechy organoleptyczne + 1 próbka - przekroczona zawartość barwników spożywczych + 10 próbek zmiotek i wytrzepek z piekarni - obecność szkodników zbożowo- mącznych
2014	518	33	6,40%	1 próbka sera twarogowego - obecność bakterii Listeria + 3 próbki łopatki mielonej - obecność bakterii Salmonella +1 próbka środka specjalnego przeznaczenia żywieniowego - niewłaściwe znakowanie +2 próbki fileta z indyka - obecność bakterii Salmonella + 7 próbek wyrobów z mięsa wołowego - obecność bakterii Escherichia coli + 1 próbka oleju kokosowego - przekroczona ilość WWA + 4 próbki zmiotek i wytrzepek z piekarni - obecność szkodników zbożowo-mącznych + 1 próbka ryby - niewłaściwe cechy organoleptyczne + 4 próbki suplementów diety - nieprawidłowe znakowanie + 9 próbek lodów -obecność bakterii Enterobacteriaceae
2015	512	7	1,40%	2 próbki - niewłaściwe cechy organoleptyczne, +1 próbka suplementu diety -niewłaściwe znakowanie + 4 próbki zmiotek i wytrzepek z piekarni - obecność szkodników zbożowo-mącznych
2016	543	15	2,76%	1 próbka - niewłaściwe cechy organoleptyczne, + 6 próbek - niewłaściwe znakowanie / 2 suplementy diety, +2 pieczywo pakowane +1 środek specjalnego przeznaczenia żywieniowego +1 napój izotoniczny / + 8 próbek zmiotek i wytrzepek z piekarni - obecność szkodników zbożowo-mącznych
2017	535	10	1,86%	3 próbki ciastka z kremem- obecność bakterii Salmonella + 3 próbki - niewłaściwe znakowanie / 1 suplement diety +2 środki spożywcze specjalnego przeznaczenia do redukcji masy ciała / + 4 próbki zmiotek i wytrzepek z piekarni - obecność szkodników zbożowo-mącznych
2018	561	7	1,25%	4 próbki zmiotek i wytrzepek z piekarni - obecność szkodników zbożowo-mącznych = 1 próbka posiłku w żłobku - niezgodność z normami IŻŻ + 2 próbki środków specjalnego przeznaczenia do redukcji masy ciała - niewłaściwe znakowanie

Ilość pobranych i kwestionowanych próbek żywności w okresie: 2013 – 2017

Pobór próbek w piekarniach planowany jest corocznie z uwagi na stwierdzanie występowania obecności szkodników zbożowo – mącznych. / każdorazowo po stwierdzeniu obecności szkodników właściciele piekarni przeprowadzają zabiegi dezynsekcyjne i przedstawiają protokoły po zabiegowe potwierdzające ich likwidację /.

7. INTERWENCJE

Sygnaly pochodzące od społeczeństwa / zgłaszane w formie interwencji / stanowią podstawę podejmowania dodatkowych działań kontrolnych w celu utrzymania właściwego poziomu zapewnienia bezpieczeństwa żywności.

W 2018 roku zgłoszono **112 interwencji, w tym:**

- **40 uzasadnionych;**
- **65 nieuzasadnionych;**
- **3 przekazano do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami:**
  - PPIS w Rudzie Śląskiej,
  - PIW w Będzinie,
  - Komendzie Miejskiej Policji w Sosnowcu / Wydział d/w z Przystępczością Gospodarczą /;
- **4 pozostawiono bez rozpatrzenia / 3 dotyczyły zlikwidowanych obiektów + 1 dotyczyła nieistniejącego obiektu /.**

Próby do badań laboratoryjnych pobrano w 11 przypadkach rozpatrywanych interwencji.

W 2018 roku ogółem nałożono 31 mandatów karnych za stwierdzone nieprawidłowości.

Interwencje dotyczyły:

- złego stanu porządkowego,
- obecności szkodników,
- sprzedaży przeterminowanej/niewłaściwej jakości żywności,
- nieprawidłowej gospodarki odpadami,
- niewłaściwych warunków sprzedaży/magazynowania artykułów spożywczych,
- złych warunków sanitarno-technicznych / *brak bieżącej wody, brak toalety* /,
- braku zaświadczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- złej jakości potraw,
- palenia papierosów w obiektach,
- sprzedaży w sklepiku szkolnym żywności niezgodnej z rozporządzeniem MZ,
- prowadzenia działalności bez zgłoszenia do PSSE.

8. WNIOSKI

Od 2015 roku rejestrowany jest systematyczny spadek ilości wydawanych decyzji administracyjnych na nadzorowane obiekty produkcyjne i wprowadzające żywność do obrotu co świadczy o mniejszej ilości stwierdzanych usterek technicznych i poprawie stanu technicznego obiektów / *2015r. - 323 decyzje; 2016r. - 244 decyzje; 2017r. - 215 decyzji; 2018r.- 188 decyzji* /.

Kontrole potwierdzają modernizację obiektów, sukcesywną wymianę zainstalowanego w nich sprzętu i wyposażenia oraz wprowadzanie systemów kontroli wewnętrznej.

Niestety bieżący stan sanitarno-porządkowy / *zależny w głównej mierze od zatrudnionego personelu* / uległ pogorszeniu o czym świadczy większa ilość nałożonych mandatów karnych / *w 2018 roku nałożono o 31 mandatów więcej w stosunku do 2017 roku* /.

Konkurencja wymusza na przedsiębiorcach poprawę warunków sanitarnych i zmusza do dbania o estetykę i ład w obiektach / *zwłaszcza właścicieli sklepów spożywczych* / jak również poprawy higieny warunków produkcji, bezpośrednio wpływających na poprawę jakości zdrowotnej środków spożywczych .

We wszystkich obiektach stosowane są procedury i instrukcje w zakresie dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej. W dużych obiektach wprowadzono system HACCP.

Dodatkowo kontrole wewnętrzne w zakładach poprawiają warunki na wszystkich etapach łańcucha żywnościowego.

Poprawę bezpieczeństwa zdrowotnego potwierdza również mniejsza ilość zdyskwalifikowanych próbek /w 2018 roku zdyskwalifikowano 1,2% pobranych próbek; w 2017 roku zdyskwalifikowano 1,9% pobranych próbek /.

W celu usunięcia wszelkich zagrożeń związanych ze spożyciem potencjalnie niebezpiecznej żywności, Unia Europejska stworzyła **System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF)**, którego zadaniem jest ochrona konsumentów przed ryzykiem wystąpienia zachorowania dzięki sprawnemu i szybkiemu przekazywaniu informacji oraz szybkiemu reagowaniu i podejmowaniu właściwych działań w przypadku zidentyfikowania jakiegokolwiek zagrożenia zdrowia konsumentów, pochodzącego z wprowadzanej na rynek żywności.

W 2018 roku w ramach systemu RASFF wycofywano z obrotu żywność z powodu:

- **obecności ochratoksyny A** w rodzynekach, mące żytniej, kawie palonej ziarnistej
- **obecność bakterii:**
  - **Salmonella** w jajach kurzych, tatarze wołowym, zrynkach marynowanych,
  - **Listeria monocytogenes** w salami z Włoch (*Spianata Romana*), parówkach z szynki, kukurydzy mrożonej, galaretki drobiowej z kurczakiem,
  - **Pseudomonas aeruginosa** w wodzie źródlanej niegazowanej,
  - **Coli** w wodzie źródlanej niegazowanej, serze wędzonym
- **przekroczenia poziomu migracji formaldehydu** w misce z włókien bambusowych, kubku termicznym bambusowym
- **bakterii Salmonella Agona** w mleku początkowym dla niemowląt (*zatrucie po spożyciu u niemowląt < 6 miesiąca*)
- **zanieczyszczenia metalowym drutem hemoglobiny** w proszku / *używanej w przetwórstwie* /
- **zmienionych cech organoleptycznych wódki** -wycofanie przez producenta
- **przekroczenia dopuszczalnego poziomu WWA/benzo(a)pirenu** w kiełbasie, czosnku suszonym granulowanym, suplementie diety CHLORELLA / *proszek oraz tabletki* /
- **obecności norowirusa** w owocach morza
- **niedeklarowanej obecności alergenu– dwutlenku siarki** w suplementach diety w proszku / CHLORELLA i SPIRULINA /
- **obecności antybiotyku** w jajach kurzych, wędzonce wieprzowej
- **obecności tlenku węgla, całych roślin: Solanum nigrum, Cassia occidentalis, Achillea millefolium, Tamarix gallica** w suplementie diety

- **fragmentów skóry z sierścią** w kulkach mięsnych
- **przekroczenia dopuszczalnego poziomu pestycydów** w porzeczkach, ryżu brązowym, jagodach Goji
- **przekroczenia dopuszczalnego poziomu sumy I-rzędowych amin aromatycznych** w łyżce cedzakowej z nylonu, łyżce wazowej
- **kawałków szkła** w napoju owocowym
- **przekroczenia dopuszczalnego poziomu rtęci** w barwniku spożywczym.

III. HIGIENA KOMUNALNA I ŚRODOWISKA

1. OCENA JAKOŚCI WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA

PPIS w Sosnowcu prowadzi kontrolę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi :

- powierzchniowej / wykorzystywanej do zaopatrzenia w wodę /,
- podawanej do sieci ,
- w sieci wodociągowej,
- u odbiorcy.

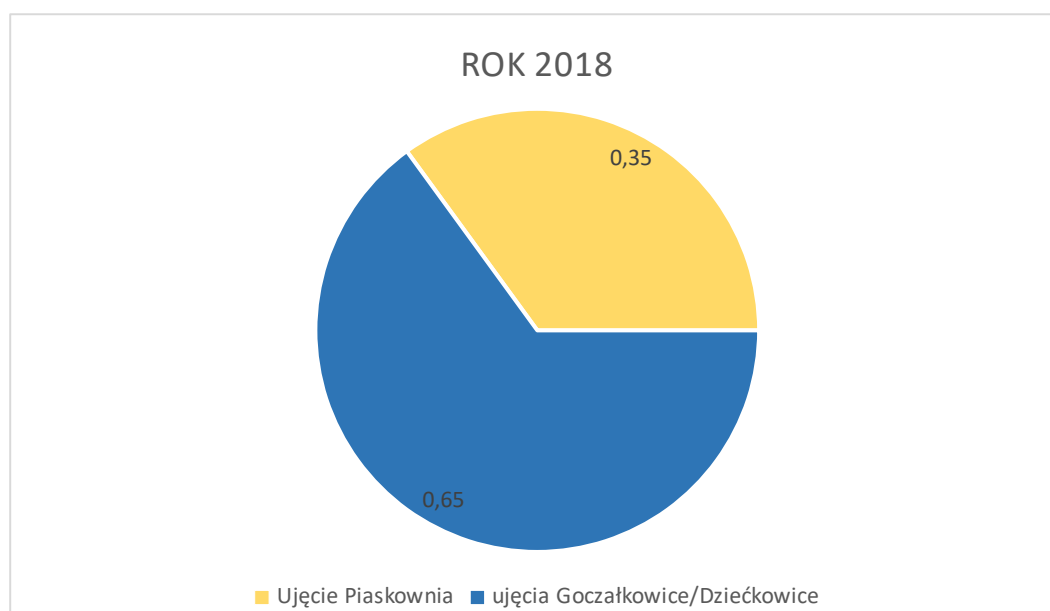
Badania wody wykonywane są w Laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego. Wyniki badań raportowane są miesięcznie w systemie WODA -EXCEL / *relacyjnej bazy danych oraz systemu danych przestrzennych* / do WSSE w Katowicach, a następnie pełna informacja roczna jest przekazywana Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu .

Warunki i zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi określa **ustawa z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków** / Dz. U. 2018 poz. 1152 /

Wymagania, jakim powinna odpowiadać jakość wody i sposób sprawowania nadzoru nad jakością wody określa **rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi** / Dz. U. 2017 poz. 2294 /

Sosnowiec zaopatrywany jest w wodę przeznaczoną do spożycia pochodzącą z ujęć powierzchniowych:

- **Piaskownia** / dla 35 % ludności /
- **Goczalkowice + Dzieckowice** / dla 65% ludności /- woda z tych ujęć mieszana jest w zbiornikach wyrównawczych Murcki.

Woda z ujęcia „Kanał Piaskownia” - zakwalifikowana jest do **kategorii jakości A2** i służy do zaopatrzenia 35% ludności miasta / 67,566 tys. mieszkańców Sosnowca /.

Teren ujęcia jest ogrodzony / zabezpieczony przed dostępem osób postronnych oraz dodatkowym zanieczyszczeniem wody /.

Na obniżenie kategorii wody poniżej A1 wpływ miały parametry:

- fizykochemiczne / mangan, bar, barwa /
- bakteriologiczne / *Escherichia coli* /.

Woda z ujęcia Goczalkowice oraz Dzieńkowice - służy do zaopatrzenia 65% ludności miasta /127,606 tys. mieszkańców Sosnowca /.

Pod względem fizycznym i chemicznym woda uzdatniana jest w **Stacji Uzdatniania Wody w Maczkach** / poddawana jest utlenianiu wstępnemu, koagulacji, flokulacji, filtracji, dezynfekcji tzn. chlorowaniu końcowemu /.

Stacja wyposażona jest i używa zmodernizowanych urządzeń do uzdatniania wody przeznaczonej do spożycia. W chlorowni do dezynfekcji wody wykorzystywany jest podchloryn sodu wytwarzany z chlorku sodu, . Kontrola jakości wody prowadzona jest za pomocą technologicznego monitoringu w sposób ciągły / chloromierze i mętnościomierze kontrolują zawartość chloru wolnego i mętność wody / oraz na podstawie wykonywanych badań laboratoryjnych wody.

Dobowa produkcja wody w SUW Maczki wynosiła ok. 17 tys m³ /dobę / wartość średnia w 2018 roku znacznie wzrosła w porównaniu z 2017 rokiem o ~ 7 tys m³ /dobę /.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sosnowcu w ramach prowadzonego nadzoru kontroluje jakość wody / przed i po jej uzdatnieniu / w zakresie parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych. Wyniki badań potwierdzają, że woda powierzchniowa spełnia wymagania dla kategorii czystości A2, a po uzdatnieniu spełnia wymagania w/s jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W 2018 roku **pobrano 323 próbki wody** przeznaczonej do spożycia przez ludzi w **54 wyznaczonych reprezentatywnych punktach na terenie miasta** / punkty czerpalne u konsumenta, przyłącza wodomierzowe, studnie wodomierzowe /.

Zgodnie z zakresami i częstotliwością badań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w/s jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi / Dz. U. 2017 poz. 2294 / w pobranych próbkach wody oznaczano parametry:

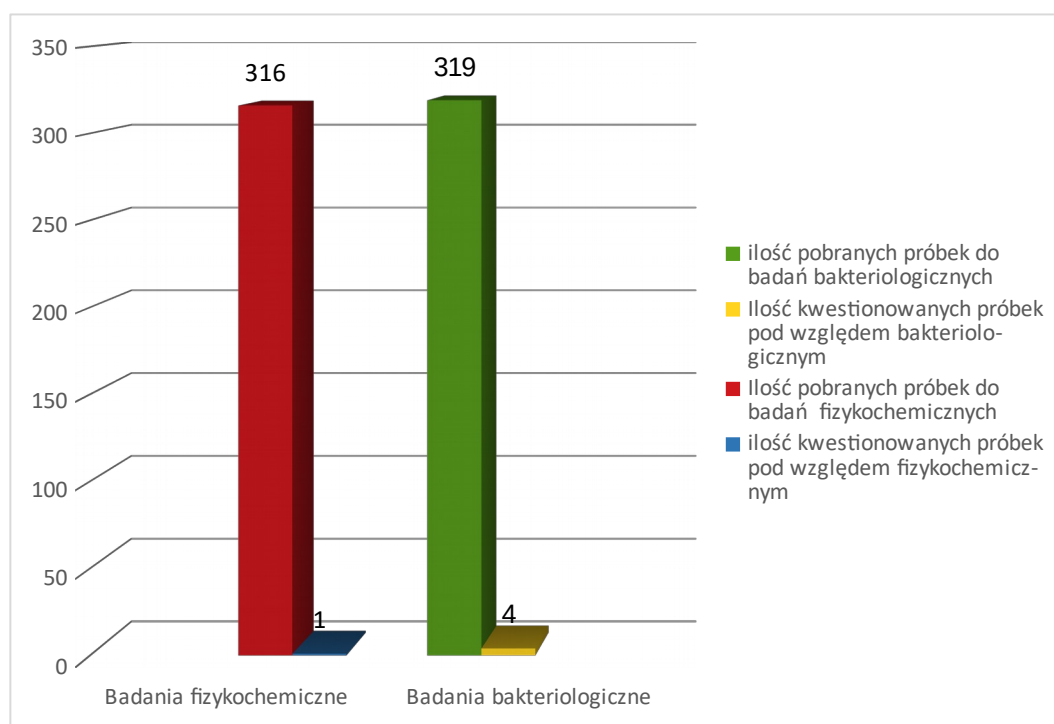
- fizykochemiczne / 316 analiz /
- bakteriologiczne / 319 analiz /.

Badania wykonywały akredytowane laboratoria:

- Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Dąbrowie Górniczej,
- Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach,
- Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S. A. w Katowicach,
- Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp z o. o w Łędzinach,
- Laboratorium Usługowo-Badawcze „BIOCHEMIK” w Sosnowcu,
- Laboratorium Badawcze „JARS” w Mysłowicach.

Na podstawie wyników badań kwestionowano:

- **1 próbkę wody** / 0,3% badanych / **pod względem fizykochemicznym** / przekroczenie mętności /
- **4 próbki wody** / 1,3% badanych / **pod względem bakteriologicznym** / bakterie grupy coli, ogólna liczba mikroorganizmów /

Ogółem w 2018 roku **zgłoszono 9 interwencji dotyczących złej jakości wody** przeznaczonej do spożycia, które okazały się być **nieuzasadnione**.

Przedsiębiorstwa Wodociągowe prowadzą również monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia / w ramach prowadzonej kontroli wewnętrznej /.

W ramach współpracy Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Sosnowcu

oraz Stacja Uzdatniania Wody Maczki Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągowego :

- informują o stwierdzonych przekroczeniach dopuszczalnych stężeń wskaźników jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- uczestniczą w pobieraniu próbek wody przez PPIS w Sosnowcu / *w związku ze zgłaszanymi interwencjami mieszkańców /*,
- organizują/ uczestniczą w naradach i konsultacjach dotyczących zapewnienia odpowiedniej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi / *Dz. U. 2017 poz. 2294/* - Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sosnowcu w 2018 roku **wydał ocenę o przydatności wody do spożycia na terenie miasta Sosnowca.**

2. OCENA JAKOŚCI WODY CIEPŁEJ W OBIEKTACH ZBIOROWEGO ZAMIESZKANIA I PLACÓWKACH LECZNICZYCH

W obiektach lecznictwa zamkniętego oraz zamieszkania zbiorowego w trosce o zdrowie mieszkańców prowadzony jest nadzór nad obecnością bakterii Legionella w instalacji wody ciepłej.

W 2018 roku do badań na obecność pałeczek Legionella pobrano ogółem **78 próbek wody ciepłej w 12 obiektach:**

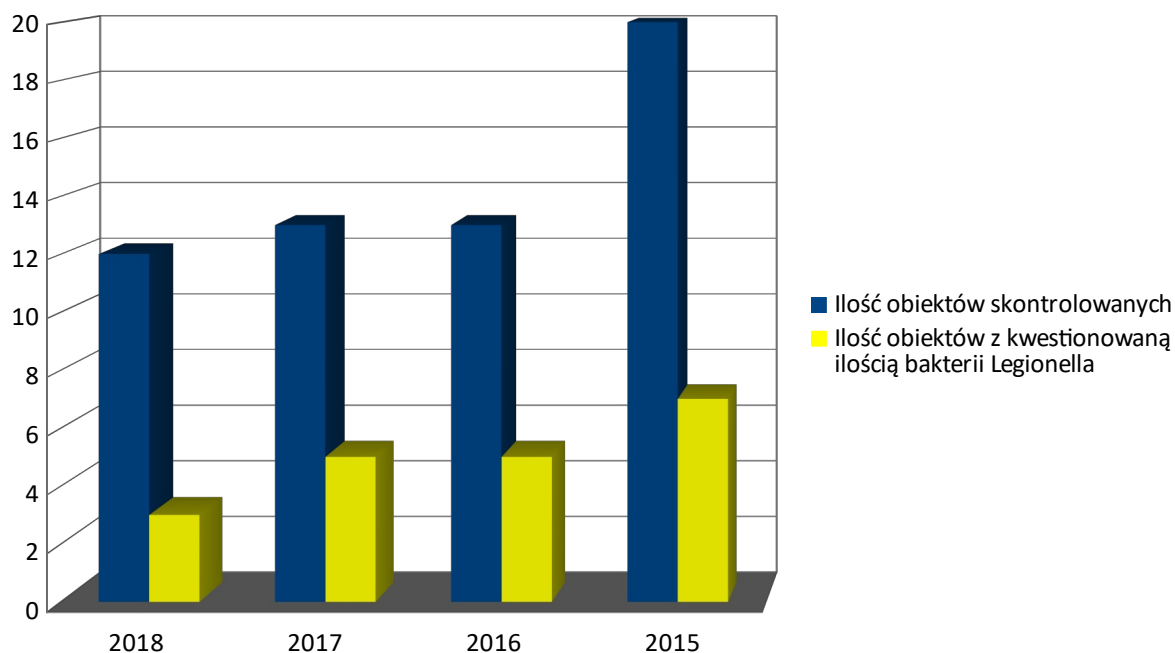
- placówki lecznicze /*szpitale, zakład opiekuńczo-leczniczy/*
- domy pomocy społecznej
- hotele i obiekty świadczące usługi hotelarskie
- bursa.

Ilość obiektów w których stwierdzono ponadnormatywną zawartość pałeczek Legionella w instalacji wody ciepłej w stosunku do ilości skontrolowanych obiektów w tym zakresie w 2018 roku **wynosiła 25% / zmniejszyła się w stosunku do 2017 roku, w którym stanowiła – 38% /.**

Ponieważ w 3 obiektach wyniki badań wykazały ponadnormatywną zawartość pałeczek Legionella - wydano decyzje administracyjne zobowiązujące do zredukowania ilości w/w pałeczek do wymaganego poziomu.

Ilość skontrolowanych i kwestionowanych obiektów w zakresie obecności bakterii Legionella w okresie: 2015 – 2018.

Rok	Ilość obiektów skontrolowanych	Ilość obiektów z kwestionowaną ilością bakterii Legionella
2018	12	3
2017	13	5
2016	13	5
2015	20	7

3. WODY POWIERZCHNIOWE WYKORZYSTYWANE DO KĄPIELI I REKREACJI

W sezonie letnim 2018 roku kontrolę jakości wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpeli prowadzono zgodnie z ustawą z 20.07.2017 roku **Prawo wodne** / Dz. U. 2018 poz.2268 z późniejszymi zmianami / - określającą zakres obowiązków władz lokalnych, właścicieli/administratorów kąpielisk i Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpeli / Dz. U. 2016 poz.1602 /.

W ramach nadzoru w kąpielisku pobierane były próbki wody do badań i dokonywane oceny organoleptyczne wody przez PPIS w Sosnowcu i organizatora kąpieliska / w sezonie letnim 2018 roku Akwen „ Stawiki ” spełniał rolę kąpieliska /.

Dbając o bezpieczeństwo ludzi zażywających kąpeli - próbki wody z w/w kąpieliska pobierano w punkcie ustalonym w porozumieniu z PPIS w Sosnowcu:

- 1 raz przed sezonem / przez PPIS w Sosnowcu /,
- 5 razy w trakcie trwania sezonu / przez organizatora, który dodatkowo systematycznie wizualnie nadzorował wodę w kąpielisku pod kątem występowania zanieczyszczeń niekorzystnie wpływających na jakość wody i stanowiących zagrożenie zdrowia kąpiących się osób /.

Badania próbek wody przeprowadzały akredytowane laboratoria :

- PSSE w Dąbrowie Górniczej,
- Dąbrowskie Wodociągi Sp. z o. o. w Dąbrowie Górniczej.

Wyniki badań wykonanych w zakresie parametrów bakteriologicznych nie wykazały przekroczeń.

W 2018 roku stan sanitarny kąpieliska „Stawiki” nie budził zastrzeżeń:

- oznakowane widoczną i czytelną tablicą informacyjną / zawierającą niezbędne dane /
- strzeżone przez ratowników odpowiednio wyposażonych
- teren zielony akwenu uporządkowany i zadbane
- wyposażone w 3 kabiny typu TOY-TOY / w tym 1 dla osób niepełnosprawnych /.

- dodatkowo z uwagi na przeprowadzoną w 2018 roku modernizację:

- zainstalowano pomost spacerowy z drewnianymi leżakami / z altanką /,
- wybudowano całkowicie zautomatyzowany węzeł sanitarny wyposażony w ustęp z umywalką / po wrzuceniu monety - automatycznie otwierają się drzwi natomiast po każdym użytkowniku następuje wsunięcie i dezynfekcja muszli oraz automatyczny proces mycia i suszenia posadzki /.

4. PŁYWALNIE

W 2018 roku pod nadzorem PPIS w Sosnowcu znajdowało się **7 pływalni:**

5 krytych + 2 odkryte / sezonowe /.

Z ogółu 5 krytych pływalni: 2 są szkolne / Szkoła Podstawowa nr 45+ Szkoła Podstawowa nr 3 / a pozostałe 3 administrowane przez MOS i R: Kryta Pływalnia i Siłownia Sosnowiec ul. Żeromskiego 4D; Klimontowskie Centrum Aktywności Rodzinnej Sosnowiec ul. Hubala Dobrzańskiego 99; Pływalnia Kryta Sosnowiec ul. Bohaterów Monte Casino 46A.

Pływalnia Kryta Sosnowiec ul. Bohaterów Monte Casino 46 została oddana do użytku w czerwcu 2018 roku. W skład obiektu wchodzi basen pływacki z regulowanym dnem / 8 torów /, basen rehabilitacyjny, brodzik dla dzieci, sauna sucha, sauna mokra.

2 pływalnie odkryte /sezonowe/ administrowane są przez MOS i R:

- Pływalnia Letnia Sosnowiec ul. 3 Maja 41;
- Pływalnia Letnia Sosnowiec ul. Wojska Polskiego 181.

Pływalnie zaopatrywane są w wodę z miejskiej sieci wodociągowej / *uzdatnianej odpowiednimi preparatami* /.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach / *Dz. U. 2015 poz. 2016* / - zarządcy pływalni prowadzili systematyczny i udokumentowany nadzór nad pracą urządzeń oraz rejestrowali wyniki pomiarów jakości wody w nieckach basenowych. W przypadku stwierdzanych przekroczeń podejmowali działania naprawcze w celu doprowadzenia jakości wody do odpowiednich wymagań.

W ramach kontroli urzędowej PPIS w Sosnowcu pobrał próbki wody do badań laboratoryjnych / *parametrów fizykochemicznych i bakteriologicznych* / w **5 obiektach:**

- Szkoła Podstawowa nr 3 Sosnowiec ul. Hutnicza 6;
- Kryta Pływalnia i Siłownia Sosnowiec ul. Żeromskiego 4D;
- Klimontowskie Centrum Aktywności Rodzinnej Sosnowiec ul. Hubala Dobrzańskiego 99
- Pływalnia Letnia Sosnowiec ul. 3 Maja 41
- Pływalnia Letnia Sosnowiec ul. Wojska Polskiego 181.

Wyniki badań wykazały przekroczenia we wszystkich 5 obiektach:

- wydano 3 **decyzje administracyjne** nakazujące doprowadzenie jakości wody do odpowiednich wartości zgodnych z przepisami / *decyzje zostały wykonane* /
- wysłano 2 powiadomienia o zaistniałych przekroczeniach zobowiązujące do poprawy jakości wody w nieckach i cyrkulacji / *przekroczenia nie miały bezpośredniego wpływu na zdrowie użytkowników* /.

Bieżący stan sanitarno - higieniczny pływalni nie budził zastrzeżeń - szatnie, przebieralnie, natryski, pomieszczenia z niecką basenową oraz otoczenie obiektów utrzymane w bieżącej czystości.

W 2018 roku wydano 1 decyzję administracyjną dotyczącą poprawy stanu technicznego obiektu / *termin wykonania ustalono na 31.08.2019 roku* /. Dodatkowo, ponieważ nadal nie wykonano decyzji administracyjnej wydanej w 2015 r. / *dot. poprawy stanu technicznego obiektu* / – po raz kolejny prolongowano termin jej wykonania do czerwca 2019 roku / *planowana jest całkowita modernizacja obiektu* /.

W 2018 roku zgłoszono 1 interwencję dotyczącą w sprawie wizualnej czystości wody w niecce basenowej / *kontrola nie potwierdziła zasadności stawianych zarzutów* /.

5. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

923 obiekty użyteczności publicznej stanowią bardzo liczną i zróżnicowaną grupę:

- **podmioty lecznicze** / *publiczne i niepubliczne udzielające świadczeń ambulatoryjnych* /;
- **obiekty usługowe** / *hotelarskie, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej itp./;*
- **obiekty użyteczności publicznej** / *kulturalno - widowiskowe, sportowe, apteki, cmentarze, domy przedpogrzebowe, noclegownia, domy pomocy społecznej, targowiska, stacje benzynowe, izba wytrzeźwień, dworce, stacje, areszt śledczy itp./.*

W tej grupie obiektów do najliczniejszych należą:

- podmioty lecznicze,
- zakłady fryzjerskie,
- zakłady fryzjersko-kosmetyczne i odnowy biologicznej oraz tatuażu .

5.1. PODMIOTY LECZNICZE

W 2018 roku z ogółu nadzorowanych 176 **podmiotów leczniczych** / *publicznych i niepublicznych* / **skontrolowano 122 podmioty** / *co stanowiło 69,3% nadzorowanych* / przeprowadzając w nich w sumie **149 kontroli sanitarnych**.

Nieprawidłowości stwierdzono w 3 obiektach:

- **NSZOZ „ORTODENT” S.C. Małgorzata Świstek, Adam Świstek** / *ul. Udziałowa 6* /
  - brak wyposażenia w termometr przenośnego urządzenia chłodniczego do magazynowania odpadów medycznych
  - brak opracowanych procedur postępowania z odpadami medycznymi
  - brak właściwego oznakowania pojemników i worków do gromadzenia odpadów med.
  - brak wdrożenia procedur przeprowadzania dezynfekcji rąk

Wydano decyzję nakazującą likwidację nieprawidłowości / zrealizowana w terminie /.
- **Centrum Medyczne „GWIEZDNA” S.C. Mirosław Doliński, Kamil Doliński, Patrycja Dolińska** / *ul. Rydza Śmigłego 7* /
  - brak zapewnienia w pomieszczeniach porządkowych ścian z materiałów jednolitych, nienasiąkliwych
  - brak zapewnienia w gabinecie zabiegowym i pediatrycznym podajników z ręcznikami jednorazowego użycia przy umywalce
  - brak zapewnienia w pomieszczeniu porządkowym podajnika z ręcznikiem jednorazowego użycia i dozownika ze środkiem dezynfekcyjnym

Wydano decyzję nakazującą likwidację nieprawidłowości / zrealizowana w terminie /.

- **„MAGDENT” Centrum Stomatologiczne S.C. Aneta Grzegorzcyk, Magdalena Grzegorzcyk-Hryniewicz / ul. Zabłockiego 1 /**

- brak wyposażenia w termometr przenośnego urządzenia chłodniczego do magazynowania odpadów medycznych
- brak zapewnienia przy urządzeniu chłodniczym dozownika ze środkiem dezynfekcyjnym, pojemnika z czystymi rękawiczkami jednorazowego użycia oraz pojemnika na zużyte rękawiczki jednorazowego użycia
- brak zapewnienia instrukcji selektywnego zbierania odpadów medycznych w miejscu ich powstawania

Wydano decyzję nakazującą likwidację nieprawidłowości / zrealizowana w terminie /.

Stan sanitarno - porządkowy pozostałych kontrolowanych podmiotów leczniczych nie budził zastrzeżeń.

Wyniki kontroli potwierdziły:

- dobry stan sanitarno - techniczny większości podmiotów / *wyższy standard techniczny i estetyczny podmiotów niepublicznych /*
- podnoszenie poziomu świadczonych usług poprzez wykonywane remonty i modernizacje
- placówki posiadają postanowienia/decyzje o spełnieniu wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.06.2012 roku w/s szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą / *Dz. U. 2012 poz.739 / za wyjątkiem:*
  - SPZOZ Obwód Lecznictwa Kolejowego / *ul. Piłsudskiego 9 /*
  - NZOZ Centrum Promocji i Ochrony Zdrowia - Filia / *ul. Kadłubka 16 /*
  - NZOZ Przychodnia Rejonowa „Niwecka – Walcownia ” / *ul. Niwecka 18 /*
- wystarczającą ilość sprzętu jednorazowego, odzieży ochronnej, środków czystościowych, preparatów dezynfekcyjnych, bielizny jednorazowego i wielorazowego użytku
- uregulowaną gospodarkę odpadami medycznymi i komunalnymi:
  - przestrzeganie segregacji odpadów w miejscu powstawania
  - właściwe przechowywanie i przekazywanie odpadów do specjalistycznych zakładów / *zgodnie z harmonogramem oraz opracowanymi procedurami /.*

5.2. OBIEKTY USŁUGOWE

412 obiektów usługowych tworzy:

- 175 zakładów fryzjerskich,
- 98 zakładów kosmetycznych,
- 53 zakłady świadczące > niż 1 usługę / fryzjerskie/kosmetyczne/odnowy biologicznej /,
- 60 zakładów odnowy biologicznej,
- 15 obiektów świadczących usługi hotelarskie,
- 8 zakładów tatuażu,
- 3 hotele.

W 2018 roku przeprowadzono **237 kontroli w 136 zakładach usługowych** / co stanowi 33 % ogółu nadzorowanych /, które wykazały:

- w grupie przeważają zakłady fryzjerskie;
- stan sanitarny i techniczny obiektów niewiele poprawia się / wydano 3 decyzje czyli o 1 więcej niż w 2017 roku /;
- stan sanitarno - porządkowy obiektów nie budzi zastrzeżeń / właściciele dbają o estetykę i funkcjonalność zakładów /;
- większość zakładów prowadzi uregulowaną gospodarkę odpadami niebezpiecznymi / posiada opracowane stosowne procedury /.

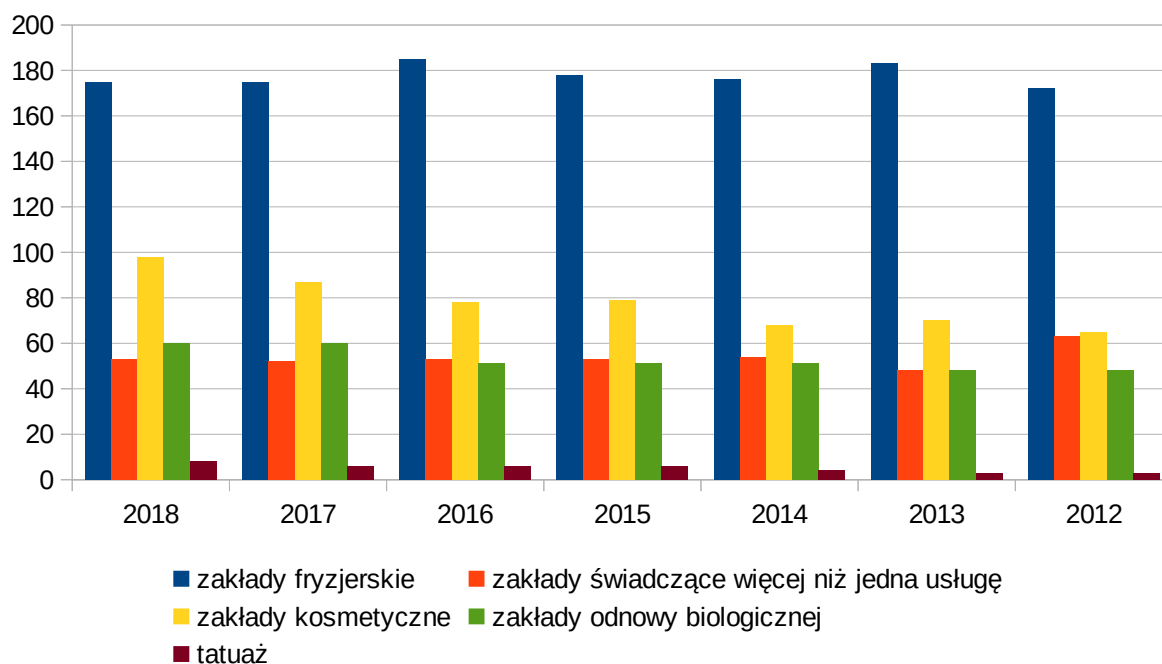
Wydane 3 decyzje / na zakład kosmetyczny + fryzjerski + kosmetyczno – fryzjerski / - dotyczyły:

- zapewnienia higienicznych warunków do przechowywania sterylnych narzędzi i materiałów kosmetycznych,
- przestrzegania zachowania segregacji odzieży ochronnej i wierzchniej,
- opracowania i wdrożenia procedur mycia, dezynfekcji i sterylizacji narzędzi, dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń,
- opracowania i wdrożenia procedur postępowania z odpadami niebezpiecznymi,
- zapewnienia apteczki pierwszej pomocy,
- zapewnienia pojemników do przechowywania czystych narzędzi stosowanych do zabiegów kosmetycznych,
- zapewnienia opisanych pojemników na płyny dezynfekcyjne,
- zapewnienia łatwo zmywalnej powierzchni sprzętu meblowego w zakładzie kosmetycznym,
- zapewnienia właściwego wyposażenia w apteczce I pomocy.

Wydane decyzje zostały wykonane w całości, w ustalonych terminach realizacji.

Dodatkowo **nałożono 3 mandaty karne** na łączną kwotę 300 zł.

Zmiany liczby poszczególnych zakładów usługowych na przestrzeni: 2012 -2018

ROK	zakłady fryzjerskie	zakłady świadczące więcej niż jedną usługę	zakłady kosmetyczne	zakłady odnowy biologicznej	tatuaż
2018	175	53	98	60	8
2017	175	52	87	60	6
2016	185	53	78	51	6
2015	178	53	79	51	6
2014	176	54	68	51	4
2013	183	48	70	48	3
2012	172	63	65	48	3

Jak wynika z zestawienia ilość obiektów usługowych na terenie Sosnowca jest stabilna, i utrzymuje się na stałym poziomie z ogólną stałą tendencją wzrostową zakładów kosmetycznych i zakładów tatuażu oraz zakładów świadczących więcej niż jedną usługę.

W 2018 roku w stosunku do 2017 roku zarejestrowano :

- wzrost zakładów kosmetycznych / + 11 /,
- wzrost zakładów tatuażu / +2 /
- wzrost zakładów świadczących > niż 1 usługę / +1 /
- niezmienna ilość zakładów fryzjerskich oraz odnowy biologicznej.

HOTELE I OBIEKTY HOTELARSKIE

Na terenie Sosnowca funkcjonują:

- **3 hotele** / kategoryzowane /
Stan sanitarno - porządkowy hoteli nie budzi zastrzeżeń: pomieszczenia utrzymane czysto, sprzątane na bieżąco, wystarczające zaopatrzenie w środki czystościowe, dezynfekcyjne i higieniczne;
- **15 obiektów świadczących usługi hotelarskie** / nie posiadające kategoryzacji: pokoje gościnne, zajazdy, hotele bez zaszeregowania itp./
Stan sanitarno - porządkowy obiektów hotelarskich oceniono jako dobry i dostateczny: pokoje i sanitariaty utrzymane czysto, wystarczające zaopatrzenie w środki czystościowe, dezynfekcyjne i higieniczne;

W związku ze stwierdzeniem przekroczenia dopuszczalnej ilości pałeczek Legionella wydano 1 decyzję na EUROHOTEL / Sosnowiec ul. Broniewskiego 30 /, którą wykonano / po wydanym wcześniej upomnieniu i nałożonej grzywnie w 2018 roku /.

Ponadto w 2018 roku wykonano decyzję wydaną w 2017 roku na Hotel "ORION" / Sosnowiec ul. Przyjaciół Żołnierza 5a / w związku ze stwierdzeniem przekroczenia dopuszczalnej ilości pałeczek Legionella.

W stosunku do 2017 roku ilość hoteli kategoryzowanych nie zmieniła się lecz ilość obiektów świadczących usługi hotelarskie nie posiadające kategoryzacji zmalała o 1 obiekt.

5.3. POZOSTAŁE OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Z 243 nadzorowanych pozostałych obiektów użyteczności publicznej w 2018 r. przeprowadzono 154 kontrole sanitarne w 136 obiektach / 56 % ogółu nadzorowanych /.

Do tej grupy należą:

- **83 apteki** – kontrole 69% aptek potwierdziły ich dobry stan sanitarny i techniczny, prawidłowość i funkcjonalność oraz estetyczność ich urządzenia.
W Aptece Dr Max / ul. Żytunia 15 / stwierdzono nieprawidłowości:
  - brak zapewnienia jednolitego, zmywalnego materiału podłóg w pokoju socjalnym pracowników oraz w archiwum
  - nieprawidłowe przechowywanie produktów leczniczych w pomieszczeniach / zgodnie z ich przeznaczeniem /,

- brak wyposażenia szatni dla pracowników w szafkę na obuwie zmienne.

Wydaną decyzję wykonano w ustalonym terminie realizacji.

- **23 obiekty sportowe** / boiska, hale sportowe, kluby sportowe, korty tenisowe, lodowisko i ścianka wspinaczkowa / - kontrole 60% obiektów potwierdziły ich właściwy stan sanitarno-techniczny, bieżącą czystość, wystarczającą ilość środków higienicznych i czystościowych, sprawne urządzenia sanitarne / *na bieżąco dezynfekowane* /.

Na Stadionie Lekkoatletycznym im. Stefana Płatka / Al. Mireckiego 4 / stwierdzono nieprawidłowości:

- miejscowe zagrzybenie na ścianach oraz brak zapewnienia jednolitej powierzchni ścian i sufitów w szatni i 2 składzikach porządkowych,
- brak zapewnienia jednolitego, zmywalnego materiału na urządzeniach do ćwiczeń sportowych.

Wydaną decyzję wykonano w ustalonym terminie realizacji.

- **20 obiektów kulturalno - widowiskowych** / kina, ośrodki kultury, kluby i obiekty widowiskowe, teatr / - skontrolowano 45% obiektów;

Zgodnie z ustawą z 28.03.2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych / *Dz. U. z 2018 r., poz. 1870* / - wydano 15 opinii sanitarnych o imprezach masowych na wniosek organizatorów.

- **Szalety publiczne:**

- na **Dworcu PKP** / *ul. Warszawska* / + **Dworcu PKM** / *ul. Mościckiego* /,
- w **Centrach Handlowych** / *ogólnodostępne* /
- w dobrym stanie sanitarno - higienicznym i technicznym, dostosowane dla osób niepełnosprawnych / *zapewnione środki higieniczne i bieżąca dezynfekcja urządzeń sanitarnych* /.

- **Izba wytrzeźwień** / *ul. Piotrkowska 23* /

- dostateczny stan sanitarno-techniczny i porządkowy

- **Noclegownia CARITAS Diecezji Sosnowieckiej** / *ul. Kaliska 25* /

- budynek jednopiętrowy, przeznaczony na pobyt mężczyzn, dostateczny stan sanitarno-higieniczny / *posiada pomieszczenia sanitarne, magazyny, podręczne kuchenki, lodówki oraz pokoje wyposażone w: łóżka, szafki, krzesła i stoliki* /, teren wokół ogrodzony.

- **6 Domów Opieki Społecznej** zapewnia dzienną oraz całodobową opiekę, gwarantuje wyżywienie, programy rehabilitacyjne i zajęciowe.

Stan sanitarno-techniczny i porządkowy 4 obiektów jest dobry / *pokoje i sanitariaty utrzymane czysto; sprawne urządzenia sanitarne; wystarczające zaopatrzenie w środki czystościowe i higieniczne* /.

W Prywatnym Domu Seniora "Oaza Spokoju" / *ul. Jabłoniowa 8* / w 2017 roku stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej ilości pałeczek Legionella - wydano decyzję, która została wykonana w styczniu 2018 r.

W Środowiskowym Domu Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „SALVE” / *ul. Lenartowicza 73* / stwierdzono nieprawidłowości:

- brak zapewnienia jednolitego nienasiąkliwego materiału podłogi w szatni dla pensjonariuszy,
- brak zapewnienia podajników na ręczniki jednorazowego użycia, mydła w płynie i środka do dezynfekcji rąk przy umywalce w gabinecie masażu oraz składziku porządkowym,
- brak wyposażenia składzika porządkowego w zlew gospodarczy,
- brak zapewnienia warunków prania i suszenia bielizny oraz zapewnienia higienicznego przechowywania czystej bielizny,
- brudne ściany w składziku porządkowym

Wydaną decyzję wykonano w ustalonym terminie realizacji.

- **Prosektorium Miejskie / *ul. Andersa / Boczna* / - w 2018 roku została zrealizowana wydana w 2017 roku decyzja nakazująca likwidację stwierdzonych nieprawidłowości.**

6. INTERWENCJE

Do Sekcji Higieny Komunalnej i Środowiska PSSE w Sosnowcu w 2018 roku wpłynęły 52 interwencje dotyczące:

- **hałasu / 3 interwencje /**
  - powodowanego pracą wentylatora sklepu spożywczego umieszczonego na budynku,
  - powodowanego przez wentylator umieszczony na dachu budynku mieszkalnego / **uzasadniona** /,
  - powodowany działalnością Przedsiębiorstwa P.H.U. Rozbiór Drobiu zlokalizowanego w Sosnowcu, ul. Naftowa.

Wyniki pomiarów natężenia hałasu pochodzącego od wentylatora zlokalizowanego na dachu budynku wykazały przekroczenie dopuszczalnych norm / *sprawę przekazano do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Sosnowcu - celem podjęcia dalszych działań zgodnie z posiadanymi kompetencjami /*.

W pozostałych dwóch przypadkach nie podjęto działań z uwagi na brak kompetencji:

- wentylator usytuowany na zewnętrznej ścianie nie stanowi stałego wyposażenia technicznego budynku;
- hałas pochodzący od prowadzonej w sąsiedztwie działalności to hałas komunalny.

- **stanu sanitarnego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi / 16 interwencji /**
- 8 dotyczących złego stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej / zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, odnowa biologiczna, izba wytrzeźwień, toalety w Centrum Handlowym AUCHAN, sklep z odzieżą używaną /

Przeprowadzono kontrole w 6 obiektach - interwencje nieuzasadnione. W pozostałych 2 przypadkach nie podjęto działań z uwagi na zawieszenie działalności oraz brak kompetencji.

- 4 dotyczące złego stanu sanitarnego lokali mieszkalnych / podopiecznych MOPS /

- informacje przekazano do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu.

- 4 dotycząca złego stanu sanitarno-technicznego budynku / zawilgocone, zagrzybione ściany pomieszczeń mieszkalnych, niezabezpieczona instalacja wentylacyjna, fetor z pionu kanalizacyjnego, wibracje w mieszkaniu / - interwencje przekazano do Powiatowego

Inspektora Nadzoru Budowlanego w Sosnowcu - do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami

- **gospodarki odpadami komunalnymi / 10 interwencji /**

/ nielegalne wysypiska, lokalizacja śmietników/ zalegające śmieci, brudne pojemniki na odpady /.

Przeprowadzono 2 kontrole - interwencje uzasadnione .

- 4 interwencje przekazano do Prezydenta Miasta Sosnowca - do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami

- 4 interwencje pozostawiono bez rozpatrzenia z uwagi na brak kompetencji

- inne / 23 interwencje /

- 9 dotyczących uciążliwości powodowanych cięciem kostki brukowej, budową drogi, zapachów wydobywających się z mebli, odprowadzania ścieków z restauracji do akwenu wodnego "STAWIKI" itp. / nieplacenia podatków przez firmę usługową, badań lekarskich opiekunek osób niepełnosprawnych, lokalizacji placów zabaw dla dzieci /

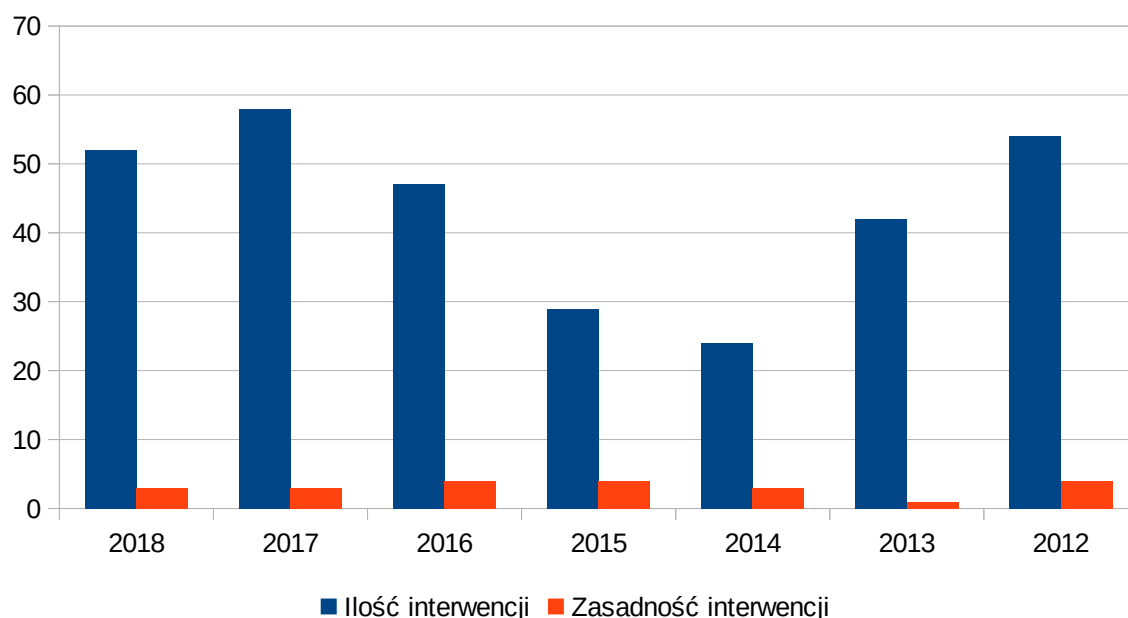
- 4 dotyczące awarii kanalizacyjnych

- 10 dotyczących złej jakości wody / sieć wodociągowa, basen miejski /.

Przeprowadzono 2 kontrole - interwencje uzasadnione .

- 4 interwencje przekazano do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Sosnowcu/Prezydenta m. Sosnowiec.

W pozostałych 17 przypadkach zgłoszone interwencje pozostawiono bez rozpatrzenia / z uwagi na brak kompetencji /.

Rok	Ilość interwencji	Zasadność interwencji
2018	52	3
2017	58	3
2016	47	4
2015	29	4
2014	24	3
2013	42	1
2012	54	4

Jak wynika z zestawienia:

- w 2018 roku odnotowano niewielki spadek ilości zgłaszanych interwencji w stosunku do 2017 roku / o 6 interwencji /;
- większość wnoszonych interwencji nie dotyczy kompetencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej / *nie podlega rozpatrzeniu, przekazywana jest do kompetentnych organów/ instytucji /;*
- spośród rozpatrywanych interwencji większość nie jest uzasadniona / *brak potwierdzenia stawianych zarzutów /.*
- ilość uzasadnionych interwencji jest znikoma / *stanowi poniżej 10% ogółu /.*

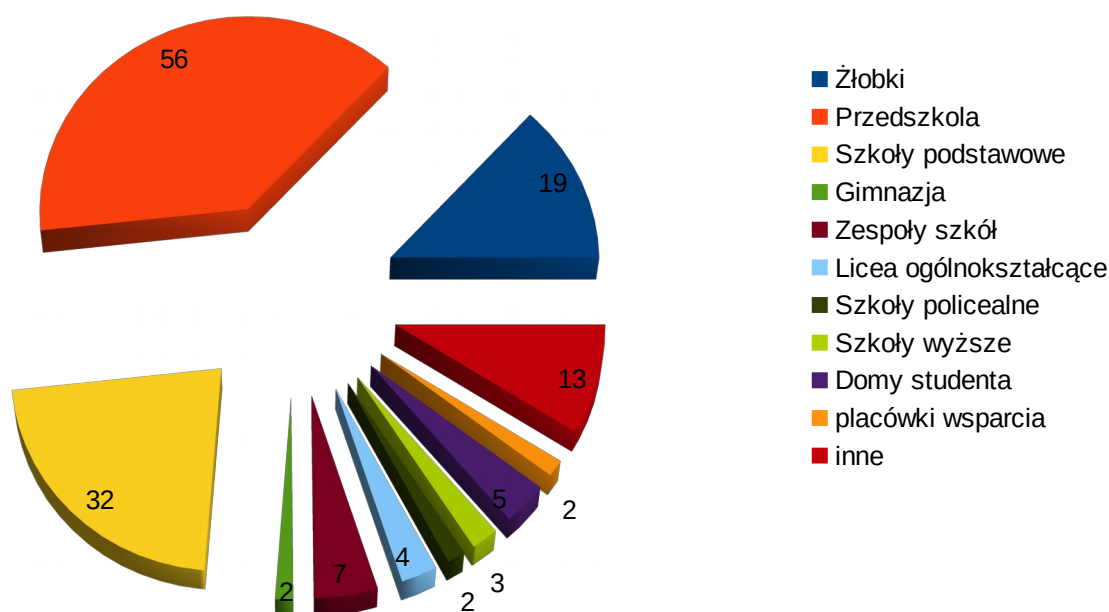
IV. HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w placówkach pobytu dzieci i młodzieży należy zapewnić higieniczne warunki nauki i wypoczynku oraz bezpieczeństwa.

Do placówek pobytu dzieci i młodzieży należą przede wszystkim: przedszkola, szkoły wszystkich typów i stopni / w tym również szkoły wyższe /, żłobki oraz placówki pracy pozaszkolnej, domy dziecka i inne.

W 2018 roku przeprowadzono **105 kontroli w 80 placówkach szkolno – wychowawczych z ogółu 145 nadzorowanych obiektów dla dzieci i młodzieży / co stanowi 55% /.**

Obiekty objęte nadzorem PPIS w 2018r.

W trakcie kontroli placówek nauczania i wychowania dokonywano oceny:

- stanu sanitarno-porządkowego oraz technicznego placówek i wyposażenia,
- stanu technicznego sal zajęć/gimnastycznych / wraz z ich zapleczem /, terenów wokół budynków oraz urządzeń kultury fizycznej,
- warunków do utrzymania higieny,
- stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin,
- tygodniowych rozkładów zajęć,
- dostosowania mebli przedszkolnych/szkolnych do wzrostu dzieci/uczniów.

1. ŻŁOBKI/KLUBY DZIECIĘCE

W 2018 roku funkcjonowało **18 żłobków** / 6 publicznych + 12 niepublicznych / oraz **1 klub dziecięcy** / wzrost ilości nadzorowanych placówek o 58% w stosunku do 2017 roku /.

6 nowych placówek rozpoczęło działalność / po uzyskaniu pozytywnej opinii PPIS w Sosnowcu /:

- Prywatny Żłobek "Bolek i Lolek" Sosnowie ul. Sobieskiego 25;
- Żłobek Niepubliczny „Fasolka” - Oddział Sosnowiec, ul. Braci Mieroszewskich 124a;
- Żłobek „Akademia Malucha Puchatkowo” Sosnowiec, ul. Czeladzka 56;
- Niepubliczny Żłobek Integracyjny „Malinowy Domek” Sosnowiec, Al. Wolności 22;
- Pozytywny Żłobek Sosnowiec, ul. Naftowa 31;
- Niepubliczny Żłobek „Kraina Odkrywczy” Sosnowiec, ul. Popiełuszki 36.

Ogółem skontrolowano **9** placówek żłobkowych, zapewniających opiekę **299** dzieciom / *kontrole nie wykazały nieprawidłowości /*.

2. PLACÓWKI WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

W 2018 roku przeprowadzono **33 kontrole w 26 przedszkolach z ogółu 56 nadzorowanych samodzielnie funkcjonujących / co stanowi 46% /**.

Ilość nadzorowanych obiektów pozostała praktycznie bez zmian / wzrost o 1 placówkę w stosunku do 2017 roku /.

Kontrole potwierdziły prawidłowy stan 25 placówek oraz wykazały nieprawidłowości w 1 placówce / *Przedszkolu Miejskim nr 43, Sosnowiec ul. Bohaterów Monte Cassino 46 /:*

- brak obudowy urządzeń grzewczych w:
  - 9 salach poszczególnych grup oraz w przylegających do nich szatniach,
  - korytarzu głównym / *części parterowej budynku /*,
  - w sali do zajęć ruchowych dla dzieci.

Wydano decyzję administracyjną z terminem realizacji - czerwiec 2019 roku.

PPIS w Sosnowcu pozytywne zaopiniował funkcjonowanie 3 placówek:

- Niepubliczne Przedszkole „Bolek i Lolek” Sosnowiec, ul. Sobieskiego 25
- Niepubliczne Przedszkole Sosnowiec, ul. Partyzantów 11
- Niepubliczne Przedszkole „Domowe Przedszkole” Sosnowiec, ul. Br. Mieroszewskich 124a

Ergonomia w przedszkolach

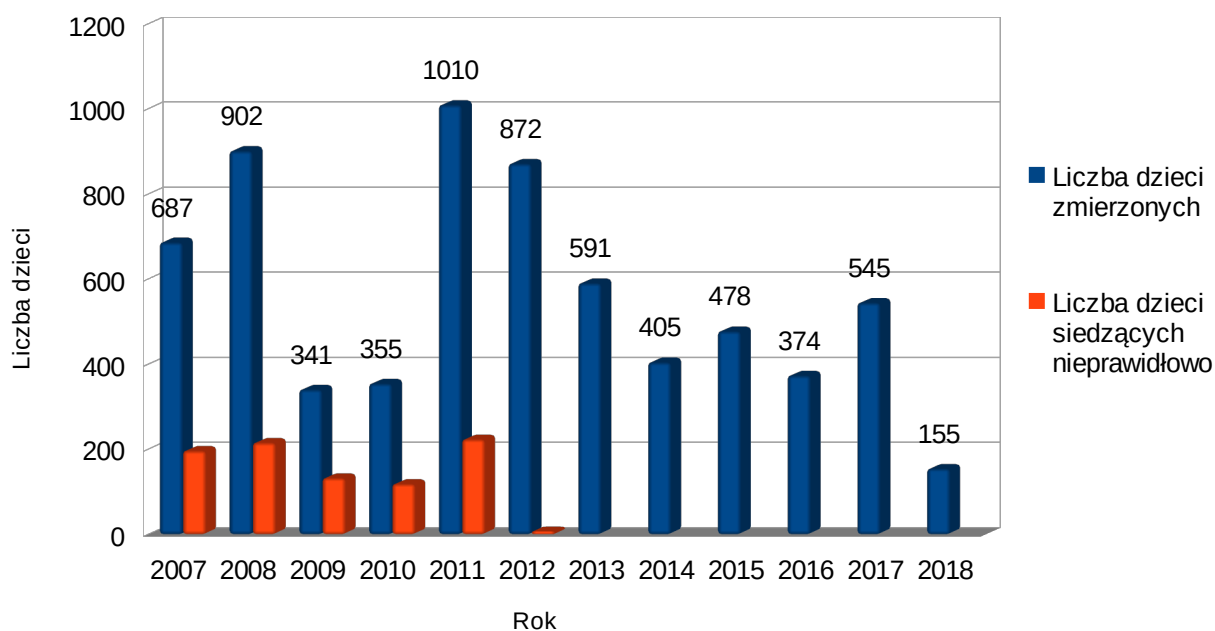
Jak co roku, również w 2018 roku w **2 placówkach przedszkolnych** dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci.

Oceną objęto **155** dzieci w **9 oddziałach przedszkolnych** w zakresie:

- dostosowania parametrów funkcjonalnych mebli do wzrostu;
- stanu technicznego/oznakowania/zestawienia mebli;
- posiadania certyfikatu na meble.

Kontrole potwierdziły, że przedszkolaki korzystają z mebli prawidłowo dostosowanych do wzrostu, oznakowanych kolorami lub numerami / zgodnie z obowiązującą normą /.

Dostosowanie wielkości mebli do wzrostu dzieci w przedszkolach w okresie: 2007 – 2018

Jak wynika z przedstawionych danych od 2013 roku nie stwierdza się nieprawidłowości w zakresie organizacji prawidłowego stanowiska pracy przedszkolaka. Całkowite wyeliminowanie problemu nieprawidłowego doboru sprzętu do wzrostu dzieci osiągnięto dzięki sprawowanemu bezpośredniemu nadzorowi PPIS w Sosnowcu / sygnalizowaniu stwierdzanych we wcześniejszym okresie nieprawidłowościach i zobowiązaniu do ich likwidacji / jak również zmianie świadomości/ wrażliwości kadry pedagogicznej oraz zaangażowanie w zapewnienie prawidłowych, bezpiecznych warunków dla dzieci w trakcie pobytu w przedszkolu.

3. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE I POMOCY SPOŁECZNEJ

PPIS w Sosnowcu w 2018 roku nadzorował:

- 5 domów studenckich;
- 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze / z pobytem dziennym /;
- 2 ogniska pracy pozaszkolnej;
- 1 pozaszkolna placówka specjalistyczna.

Kontrole w/w obiektów potwierdziły ich prawidłowe warunki sanitarno – higieniczne.

Nadzorowane do tej pory 4 domy dziecka / *po zmianie struktury organizacyjnej i sposobu finansowania oraz przekształceniu w zespoły opiekuńczo-wychowawcze* / - przekazano w 2018 roku pod nadzór Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach:

1. Zespół Opiekuńczo-Wychowawczy nr 1 Sosnowiec, ul. Piwnika-Ponurego 9;
2. Zespół Opiekuńczo-Wychowawczy nr 2 Sosnowiec, ul. Sucha 21;
3. Zespół Opiekuńczo-Wychowawczy nr 3 Sosnowiec, ul. Szczecińska 11;
4. Zespół Opiekuńczo-Wychowawczy nr 4 Sosnowiec, ul. Koszalińska 51-53.

4. SZKOŁY

Ogółem przeprowadzono **38 kontroli** w **29 szkołach** z **47 nadzorowanych szkół wszystkich typów stopnia podstawowego i średniego** / *co stanowi 62%* /,

W 5 placówkach kontrole wykazały nieprawidłowości:

- brudne, zawilgocone ściany/sufity;
- zniszczone podłogi w salach: lekcyjnych, zajęć oraz gimnastycznych;
- brak obudowy urządzeń grzewczych.

Wydano 5 decyzji zobowiązujących do likwidacji stwierdzonych nieprawidłowości w ustalonych terminach realizacji oraz prolongowano terminy realizacji 3 decyzji wydanych we wcześniejszym okresie.

Podstawowa opieka przedmedyczna była świadczona w 27 placówkach szkolnych w formie gabinetów profilaktycznej opieki zdrowotnej, natomiast w 2 pozostałych poza terenem placówki szkolnej.

Mikroklimat w szkołach

Kontrole potwierdziły, że sale lekcyjne są prawidłowo wentylowane w sposób naturalny. Wymiana powietrza w pomieszczeniach placówek szkolnych odbywa się w większości obiektów poprzez zainstalowane kratki wentylacyjne/grawitacyjne i/lub za pomocą otwieranych okien i drzwi / *brak dodatkowej wentylacji mechanicznej* /.

W niektórych placówkach zainstalowano wentylację mechaniczną / *wyciągową* / w zmodernizowanych pomieszczeniach zaplecza sanitarnego.

Zgłaszane w okresie zimowym problemy dotyczące występowania zbyt niskich temperatur w pomieszczeniach placówek szkolnych - rejestrowane są w głównej mierze w budynkach szkolnych nie posiadających termomodernizacji / *przy dużych spadkach temperatury na zewnątrz* /.

Ergonomia w szkołach

Prawidłowe organizacje stanowisk ucznia zostały uzyskane na przestrzeni ostatnich lat poprzez sukcesywną wymianę umeblowania w szkołach na sprzęty posiadające wymagane certyfikaty.

W 2018 roku dokonano oceny dostosowania wielkości sprzętów do wzrostu uczniów w 5 placówkach szkolnych.

Przeprowadzone pomiary 583 stanowisk pracy ucznia **nie wykazały nieprawidłowości** – sprzęty były prawidłowo zestawione i dobrane do wzrostu uczniów oraz oznakowane / *cyfrowo lub kolorystycznie* /.

Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych

Ocena prawidłowego planowania nauki i odpoczynku stanowi jeden z elementów, nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania.

Ogółem oceniono 180 tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w:

- **167 oddziałach szkół podstawowych** / 10 szkołach samodzielnych + 2 wchodzących w skład zespołów /;
- **9 oddziałach szkół gimnazjalnych** / 1 placówce samodzielnej + 2 wchodzących w skład zespołów /;
- **4 oddziałach szkół licealnych** / 2 placówkach samodzielnych /.

Wszystkie oceniono pozytywnie - żadnego nie kwestionowano / nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono od 2010 roku /.

Wyniki analiz tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w okresie:2010-2018

ROK	Ilość badanych szkół	Ilość badanych oddziałów	Ilość nieprawidłowych tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych
2010	26	259	1*
2011	22	179	0
2012	38	347	0
2013	37	386	0
2014	21	192	0
2015	46	496	0
2016	30	240	0
2017	24	284	0
2018	15	180	0

*- nieprawidłowość dotyczyła równomierności rozłożenia zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia.

Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

Dzieci i młodzież szkół podstawowych i średnich nadal nie ma nawyku korzystania z urządzeń natryskowych pomimo systematycznej poprawy warunków do utrzymania higieny osobistej po zajęciach z wychowania fizycznego w szkołach. Jeśli korzystają z tego typu urządzeń to w sposób sporadyczny i najczęściej nie w trakcie zajęć szkolnych tylko po dodatkowych zajęciach .

Kontrole 47 szkół podstawowych i średnich / wszystkich typów / wykazały, że:

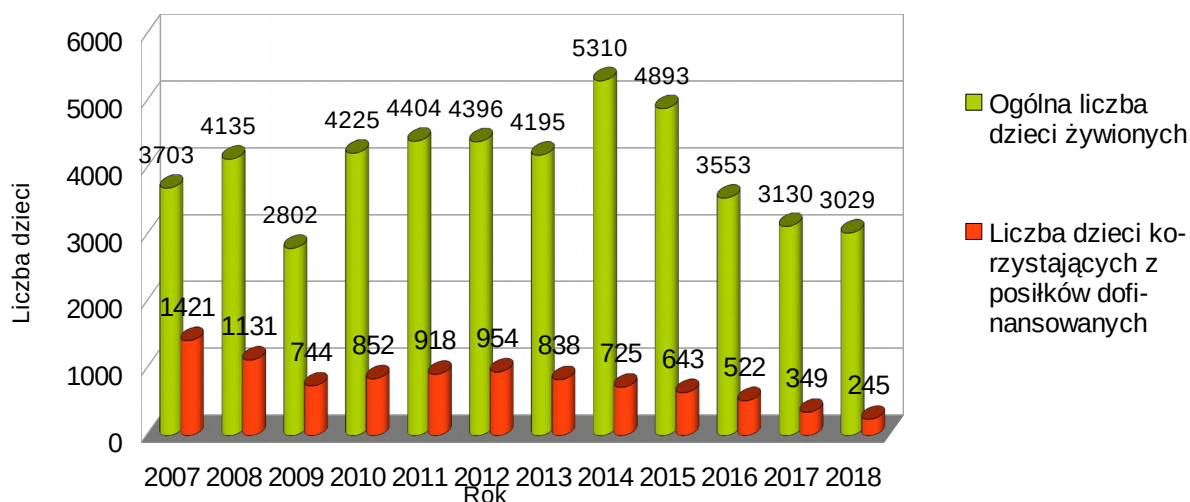
- 24 placówki zapewniają odpowiednie warunki do prowadzenia zajęć z w-f;
- 1 placówka posiada wyłącznie salę gimnastyczną-zastępczą;
- 2 placówki posiadają salę gimnastyczną z boiskiem;
- 3 placówki posiadają salę gimnastyczną i zastępczą z boiskiem;
- 11 placówek posiada salę gimnastyczną – zastępczą z boiskiem;
- 1 placówka posiada tylko boisko sportowe;
- 6 placówek posiada szkolny zespół sportowy z boiskiem.

5 placówek szkolnych nie dysponuje własną bazą sportową - korzystają z bazy sportowej MOSiR / głównie basenów, hal sportowych, boisk /oferując zróżnicowane zajęcia z zakresu w-f.

Dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach

- dożywianie dla uczniów prowadziły 24 szkoły;
- posiłki w szkole spożywało 3029 uczniów, w tym 245 uczniów spożywało posiłki dofinansowane przez MOPS;
- 11 szkół zapewniało mleko dla **2185** dzieci / w ramach akcji „kubek mleka” /;
- 11 placówek realizowało akcję „owoce i warzywa w szkole” dla **3100** uczniów.

Dofinansowanie posiłków w latach 2007 - 2018

5. SZKOŁY WYŻSZE

Z 3 nadzorowanych wyższych uczelni w 2018 roku skontrolowano **2 /1 publiczną+1 niepubliczną /**, zlokalizowane ogółem w 6 obiektach.

Kontrole nie wykazały nieprawidłowości. Stan sanitarno – higieniczny uczelni wyższych ulega systematycznej poprawie / zachowana jest w nich bieżąca czystość oraz zapewniona wystarczająca ilość artykułów higienicznych /.

W 2018 roku zrealizowano decyzję wydaną w 2016 roku nakazującą odnowienie malowania brudnych ścian i sufitów pomieszczeń dydaktycznych oraz zaplecza sanitarnego w budynku Instytutu Informatyki i Nauki o Materiałach Uniwersytetu Śląskiego / *ul. Będzińska 39* /.

6. WYPOCZYNEK ZIMOWY I LETNI DZIECI I MŁODZIEŻY

Od kilku lat na terenie miasta oprócz małych form wypoczynku prowadzone są również zorganizowane formy wypoczynku / *w okresie przerwy zimowej i letniej* /.

W/w formy wypoczynku zgłaszane są do Bazy Kuratorium Oświaty w Katowicach / *w formie turnusów* /.

W 2018 roku skontrolowano **12** placówek prowadzących formy zorganizowanego wypoczynku dla **373** dzieci i młodzieży.

Dodatkowo w okresie przerwy letniej **miejskie i spółdzielcze kluby osiedlowe** udostępniają swoją bazę lokalową dzieciom i młodzieży.

W 2018 roku w 3 kontrolowanych klubach z organizowanych zajęć korzystało 60 dzieci.

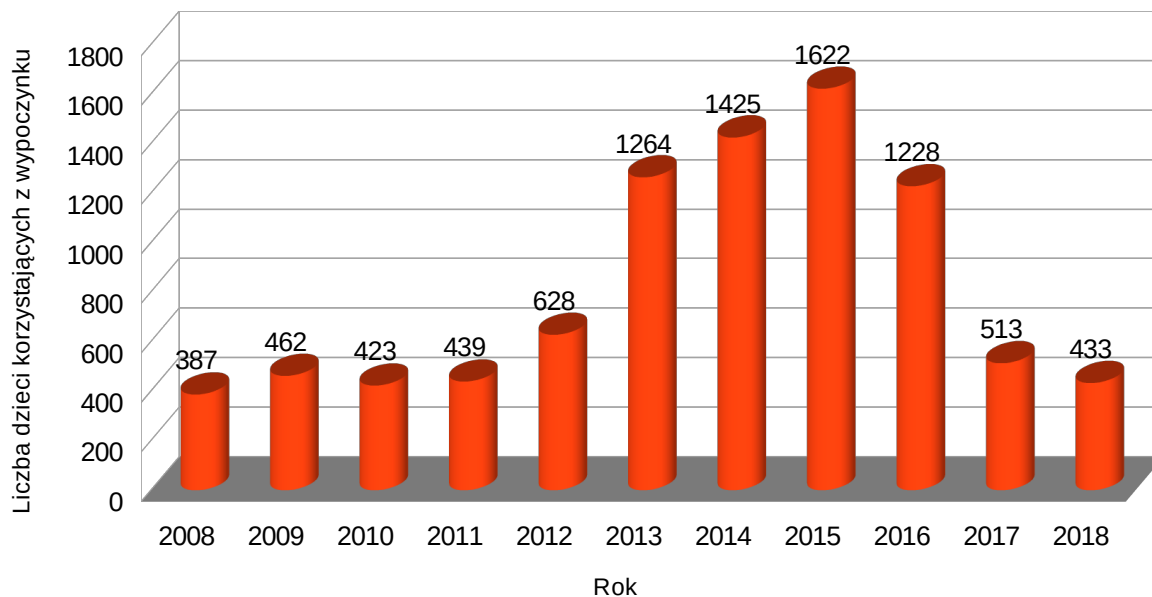
Na terenie klubów organizowane są:

- zajęcia plastyczne, muzyczne i taneczne,
- gry i zabawy ruchowe,
- turnieje oraz wycieczki poza miasto.

Organizację wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży na terenie miasta oceniono pozytywnie. Kontrole potwierdziły właściwy stan sanitarno - porządkowy i techniczny placówek uczestniczących w akcji "LATO" oraz "ZIMA".

W 2018 roku w okresie wypoczynku zimowego i letniego, w kontrolowanych 15 obiektach z organizowanych zajęć ogółem korzystało 433 dzieci.

Formy zorganizowane wypoczynku dla dzieci i młodzieży w latach 2008 - 2018

7. INTERWENCJE

W roku 2018 wpłynęło 8 interwencji, dotyczących:

- nieprawidłowego doboru sprzętów szkolnych do wzrostu uczniów w Szkole Podstawowej nr 12 / Sosnowiec, ul. K.K. Baczyńskiego 14 / - **uzasadniona**
- zobowiązano stronę do uzupełnienia brakujących oznakowań sprzętów szkolnych
/zlikwidowano stwierdzone nieprawidłowości /
- złego stanu sanitarno -porządkowego:
  - Szkoły Podstawowej nr 22 / Sosnowiec, ul. A. Urbanowicz 14 / – **nieuzasadniona**;
  - Przedszkola Miejskiego nr 57 / Sosnowiec, ul. Gospodarcza 63 / – **nieuzasadniona**;
- wystąpienia wszawicy wśród uczniów:
  - Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 5 / Sosnowiec, ul. Bohaterów. Monte Cassino 46 /
- **uzasadniona** / przeprowadzono instruktaż w placówce /;
  - Szkoły Podstawowej nr 45 / Sosnowiec, ul. Czeladzka 58 /
- **uzasadniona** / przeprowadzono instruktaż w placówce /;
  - Szkoły Podstawowej nr 1 / Sosnowiec, ul. Niepodległości 7 /
- **uzasadniona** / przeprowadzono instruktaż w placówce /;
- uszkodzenia elementów konstrukcji urządzeń na zewnętrznym placu zabaw dla dzieci w Przedszkolu Miejskim nr 5 / Sosnowiec, ul. Ostrogórska 37 /
– **uzasadniona** / zlikwidowano stwierdzone nieprawidłowości /;

- zbyt niskich temperatur w salach lekcyjnych w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 11 / Sosnowiec, ul. Skwerowa 21 / wpłynęła w grudniu 2017r – nie rozpatrzona w 2018 roku.

8. WSPÓŁPRACA Z URZĘDAMI/ ORGANAMI

Współpraca z Wydziałem Edukacji Urzędu Miejskiego w Sosnowcu w zakresie wymiany informacji o nadzorowanych placówkach oświatowo - wychowawczych, stwierdzanych w nich nieprawidłowościach oraz nakładanych obowiązkach i terminach ich realizacji w celu poprawy warunków / *organy nadrzędne placówek szkolno-wychowawczych znacznie szerzej postrzegają problemy placówek i szybciej podejmują działania naprawcze* /.

W miesiącu październiku 2018r. w ramach ogólnopolskiej akcji "**Ważenia tornistrów/plecaków uczniów szkół podstawowych**", przy współudziale Kuratorium Oświaty w Sosnowcu, dokonano pomiarów obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w 6 wytypowanych placówkach szkolnych. Pomiarami objęto 1773 uczniów z 96 oddziałów szkolnych. Przekroczenie ciężaru tornistra w stosunku do masy ciała ucznia / *powyżej 15%* / stwierdzono w 205 przypadkach, co stanowi 12% liczby uczniów objętych pomiarami.

9. WNIOSKI

Większość placówek oświatowo-wychowawczych wykazuje dobry stan techniczny i sanitarny. Prace modernizacyjne i remonty poprawiają warunki nauczania oraz pracy zatrudnionego personelu. Dyrekcje placówek dbają o zapewnianie coraz lepszych warunków technicznych zapleczy sanitarnych oraz stałej dostępności artykułów higienicznych w sanitariatach / *mydła, ręczników papierowych oraz papieru toaletowego* / . W niektórych placówkach umożliwia się już uczniom pozostawianie podręczników. Systematycznie dokonywana jest też modernizacja i wymiana oświetlenia.

Wyeliminowano całkowicie występujący w nadzorowanych placówkach problem prawidłowego dostosowania wielkości sprzętów i wyposażenia do wzrostu przedszkolaków/uczniów ale problemu utrzymania prawidłowej higieny osobistej wśród uczniów nie udaje się nadal definitywnie rozwiązać.

V. HIGIENA PRACY

W 2018 roku sprawowano nadzór nad. :

- warunkami zdrowotnymi środowiska pracy pracowników narażonych na szkodliwe dla zdrowia czynniki fizyczne, chemiczne, rakotwórcze i biologiczne oraz czynniki uciążliwe,
- warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników w nadzorowanych zakładach,
- egzekwowaniem przepisów rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 REACH oraz (WE) 1272/2008 CLP przez podmioty produkujące, wprowadzające i stosujące niebezpieczne substancje i mieszaniny / w tym produkty biobójcze /,
- prekursorami narkotyków / w tym zakazem wprowadzania do obrotu środków zastępczych /,
- warunkami pracy pracowników zatrudnianych w zakładach z sektora gospodarki ściekami i odpadami / w okresie 2017-2018 /,
- wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych,
- realizacją ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Ponadto prowadzono również działania mające na celu promocję zdrowego stylu życia w miejscu pracy w ramach zorganizowanej przez Centralny Instytut Ochrony Pracy kampani „Substancje niebezpieczne pod kontrolą”.

W 2018 roku objętych nadzorem było **435 zakładów pracy, w których zatrudniano 29898 pracowników.**

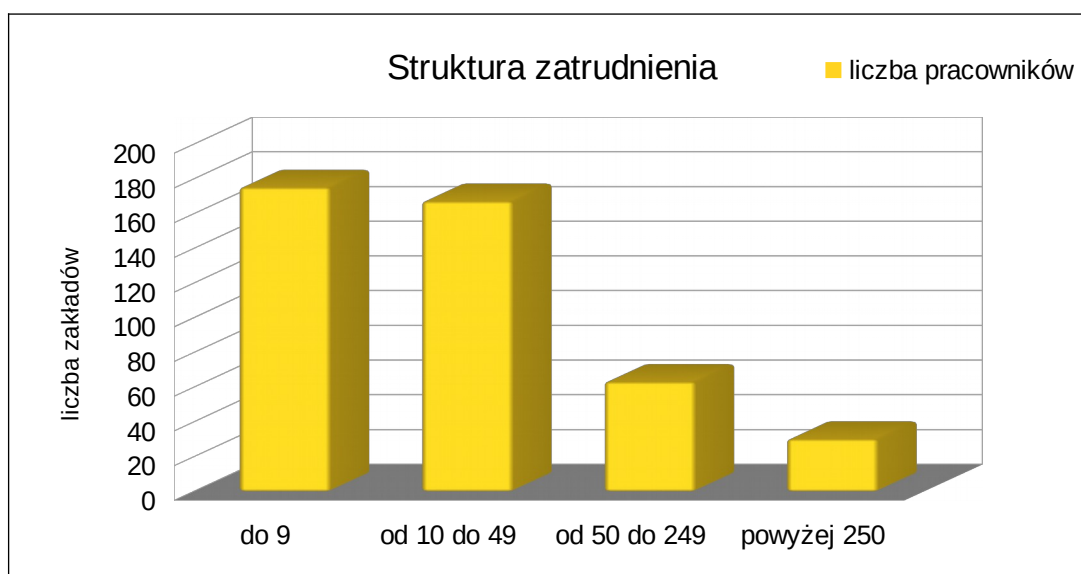
Liczba obiektów nadzorowanych zmniejszyła się o 21 w stosunku do roku poprzedniego, natomiast **zatrudnienie znacznie wzrosło / o ponad 1900 osób /.**

Wzrost zatrudnienia związany jest między innymi z powstaniem nowych miejsc pracy w oddanych do użytku nowych halach produkcyjnych i magazynowych w strefach ekonomicznych miasta.

W 2018r. objęto nadzorem 4 nowe zakłady pracy, w tym jeden zakład zatrudniający ponad 4000 osób.

Zgodnie z przedstawionym poniżej zestawieniem w nadzorowanych zakładach pracy:

- najwięcej jest zakładów małych:
  - zatrudniających do 9 pracowników (175),
  - zatrudniających od 10 do 49 pracowników (167).
- dużych zakładów zatrudniających jest stosunkowo mało:
  - zatrudniających od 50 do 249 osób (63),
  - zatrudniających powyżej 250 osób (30).

1. WARUNKI ŚRODOWISKA PRACY – ogólne dane statystyczne

W 2018 roku przeprowadzono **144 kontrole w 118 obiektach z 435 zakładów pracy ogółem nadzorowanych, co stanowi 33%**, w tym:

- 100 kontroli zgodnie z harmonogramem nadzoru nad obiektami,
- 13 kontroli obiektów nienadzorowanych,
- 8 kontroli ponadplanowych / *akcyjne, interwencyjne* /,
- 23 kontrole sprawdzające wykonanie nałożonych obowiązków / *realizację decyzji* /.

Kontrole 36 zakładów / 41 obiektów / wykazały nieprawidłowości.

Wydano 52 decyzje merytoryczne:

- 41 nakazujących likwidację stwierdzonych nieprawidłowości
- 8 prolongujących termin wykonania
- 3 wygaszające /

- którymi zobowiązano strony do wykonania ogółem **304** nakazów.

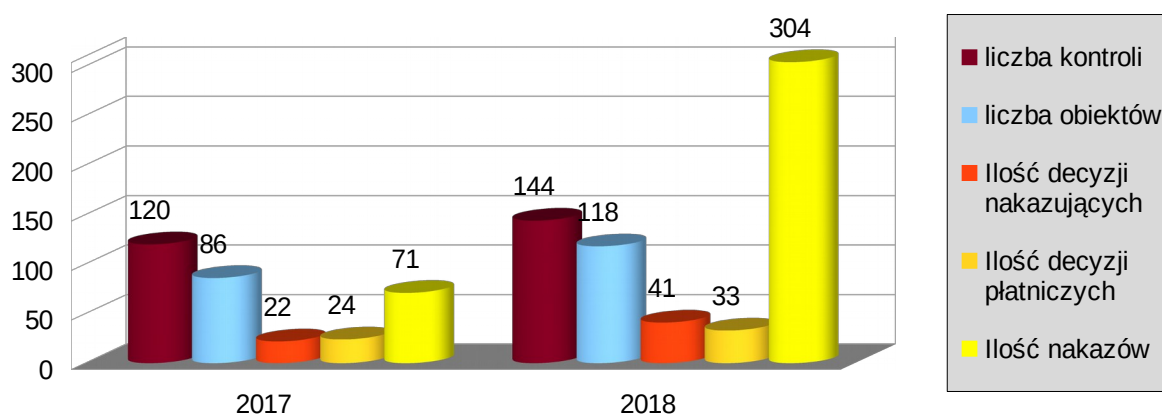
W stosunku do ubiegłego / 2017 / roku:

- liczba zakładów pracy w których stwierdzono nieprawidłowości wzrosła o 9 / o.33% /,
- liczba wydanych decyzji administracyjnych (nakazujących) wzrosła o 19 / o 86% /,
- liczba nakazów w wydanych decyzjach w stosunku do roku poprzedniego znacznie wzrosła, bo o ponad 230 / ponad 3-krotnie / .

Za kontrole kwestionowane wystawiono 33 decyzje płatnicze.

Porównanie podstawowych wskaźników w zakresie nadzoru w latach 2017-2018

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakładach pracy:

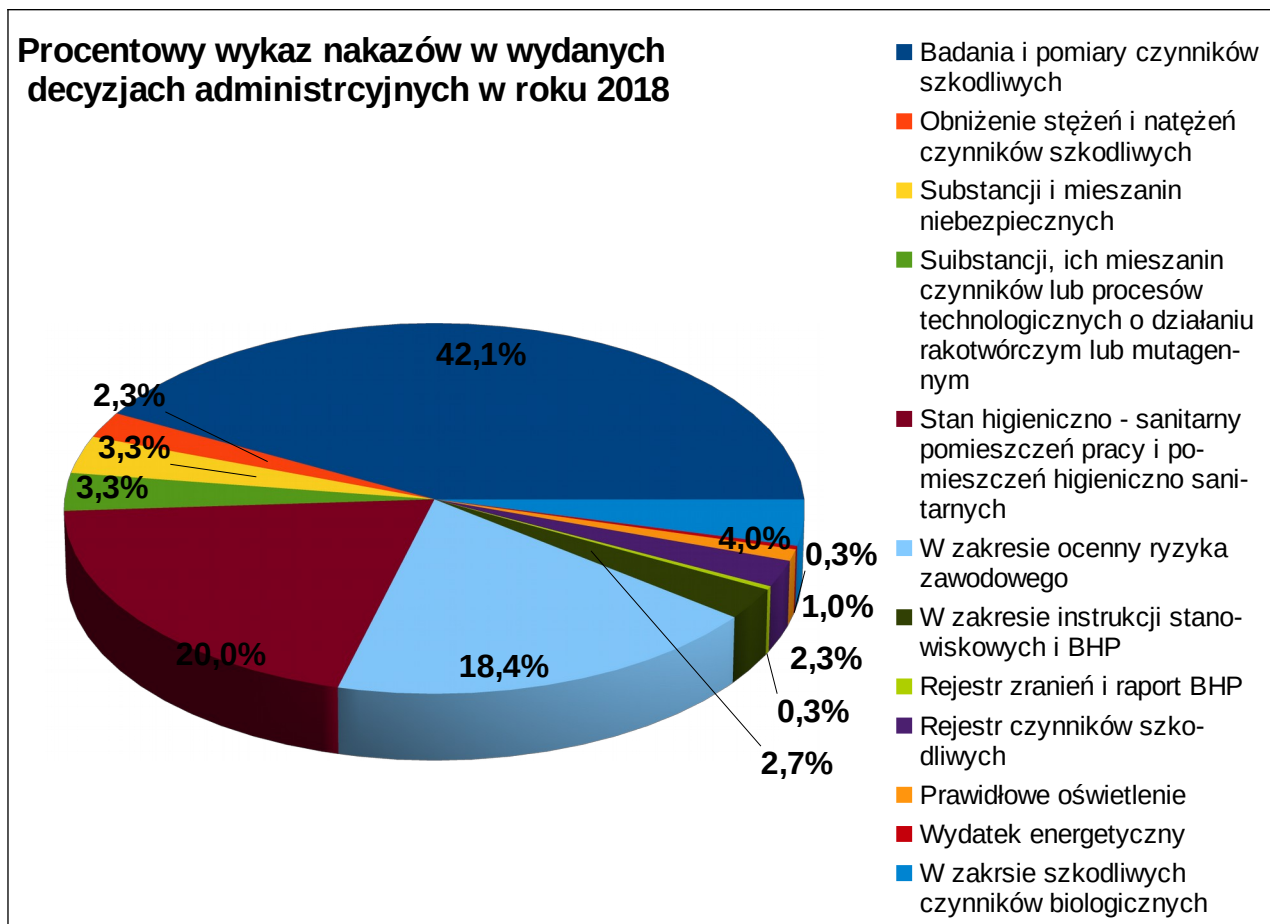
- brak aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy (w 24 zakładach),
- brak/niekompletne oceny ryzyka zawodowego w środowisku pracy (w 12 zakładach),
- zły stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń produkcyjnych i socjalnych (w 12 zakładach),
- dotyczące substancji i mieszanin niebezpiecznych (w 5 zakładach),
- dotyczące substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (w 4 zakładach)
- brak rejestrów czynników szkodliwych (w 4 zakładach),
- przekroczenia wartości najwyższego dopuszczalnego stężenia czynników chemicznych na stanowiskach pracy (w 3 zakładach),
- brak instrukcji stanowisk-owych i BHP/niezapoznanie z nimi pracowników(w 2 zakładach),
- dotyczące szkodliwych czynników biologicznych (w 2 zakładach),
- nieodpowiednie oświetlenie na stanowiskach pracy (w 2 zakładach),
- brak rejestru zranień i raportu (w 1 zakładzie),
- brak wyliczenia wydatku energetycznego (w 1 zakładzie),

Wydano łącznie 304 nakazy.

Najwięcej nieprawidłowości w kontrolowanych zakładach związanych było z brakiem aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy, o czym świadczy liczba 128 wydanych nakazów w tym zakresie (42 %).

Na drugim miejscu w zakładach pracy stwierdzano nieprawidłowości związane ze złym stanem sanitarno-higienicznym pomieszczeń produkcyjnych i socjalnych – wydanych **61** nakazów (**20%**). Natomiast na trzecim miejscu w zakładach pracy stwierdzano nieprawidłowości związane z oceną ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy – **56** wydanych nakazów (co stanowi **18,4 %**).

Wydane nakazy ujęto procentowo w poniższym diagramie.

Przekroczenia normatywnych czynników szkodliwych w kontrolowanych zakładach:

W 2018 roku w warunkach przekroczenia wartości normatywnych czynników szkodliwych dla zdrowia w **25** zakładach zatrudnionych było **1123** pracowników. Liczba zakładów w stosunku do roku ubiegłego nie uległa znaczącej zmianie (zmniejszyła się o 1). Natomiast stan zatrudnienia wzrósł o 31,7% w stosunku do roku ubiegłego.

Ogółem pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczenia:

- natężenia hałasu jest **1057** osób (wzrost o 28,9 % w stosunku do roku ubiegłego);
- natężenia drgań mechanicznych jest **66** osób (spadek o 14,3 % w stosunku do 2017 roku);

- natężenia promieniowania optycznego nielaserowego jest **196** osób (wzrost 24 - krotny w stosunku do roku ubiegłego);
- stężenia substancji chemicznych - **40** osób (wzrost 8 krotny w stosunku do roku ubiegłego).

W warunkach narażenia na więcej niż jeden czynnik szkodliwy (występujący w stężeniu/ natężeniu przekraczającym wartość normatywu higienicznego) zatrudnionych było **358** pracowników.

W roku 2018 na **skontrolowanych 118 obiektów** pracy **przekroczenie** najwyższego dopuszczalnego natężenia **hałasu** (NDN) stwierdzono w **11 zakładach**. Wynikają one z procesu technologicznego zakładów, przez co brak jest możliwości obniżenia hałasu do obowiązującej normy na stanowiskach pracy. Pracownicy są wyposażeni w odpowiednie ochronniki słuchu, ponadto wdrożony jest program działań organizacyjno - technicznych zmierzający do ograniczenia narażenia na hałas.

Największe zagrożenie hałasem występuje w 5 zakładach:

- TIMKEN POLSKA Sp. z o.o. - **419** narażonych
(~ 37,7 % zatrudnionych, wzrost o 4,7 % w stosunku do roku ubiegłego),
- CATERPILLAR Sp. z o.o. - **158** narażonych
(~ 61,2 % zatrudnionych, wzrost o 7,2 % w stosunku do roku ubiegłego),
- MIEJSKI ZAKŁAD USŁUG KOMUNALNYCH – **101** narażonych
(~ 40 % zatrudnionych bez zmian w stosunku do roku ubiegłego),
- PLASTIC COMPONENTS AND MODULES POLAND S.A. - **85** narażonych
(~ 22 % zatrudnionych, bez zmian w stosunku do roku ubiegłego),
- FOSTER WHEELER ENERGY FAKOP Sp. z o. o. - **60** narażonych
(~ 25 % zatrudnionych, bez zmian w stosunku do roku ubiegłego).

W jednym zakładzie stwierdzono przekroczenie stężenia pyłów na stanowisku pracy.

Wydano decyzję nakazującą obniżenie normatywu higienicznego, która została wykonana terminowo / *eliminację przekroczeń wartości normatywnych czynników szkodliwych uzyskano instalując wentylację mechaniczną na stanowiskach pracy*/. Dzięki temu wyeliminowano całkowicie przekroczenia stężenia pyłów w nadzorowanych zakładach / *uzyskano poprawę warunków pracy dla dwóch pracowników* /.

Poprawę warunków higieny pracy uzyskano również poprzez:

- uświadamianie pracowników o zagrożeniach w środowisku pracy / *prawidłowo opracowane oceny ryzyka zawodowego* /,

- opracowanie procedur i instrukcji bezpiecznego wykonywania pracy,
- utrzymywanie odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i zaplecza socjalnego dla pracowników / *pomieszczeń higieniczno – sanitarnych* /.

2. NADZÓR NAD CZYNNIKAMI RAKOTWÓRCZYMI

W 2018 roku nadzorowano **40** zakładów (*17 zakładów leczniczych, 23 zakłady przemysłowe*), w których na stanowiskach pracy stwierdzono występowanie czynników rakotwórczych lub mutagennych:

- procesy galwaniczne (tlenek chromu VI);
- demontaż pokryć dachowych i ociepleń budynków wykonanych z płyt azbestowo-cementowych(pył i włókna azbestu);
- produkcja wyrobów gumowych
- analizy laboratoryjne/diagnostyczne.

Łączna liczba osób zatrudnionych w narażeniu wyniosła 1172 (749 kobiet + 423 mężczyzn).

W 2018 roku skontrolowano **12** zakładów, zatrudniających **637** osób w narażeniu, w tym 368 kobiet. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono brak sporządzonych rejestrów prac i pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników rakotwórczych oraz nie przesłanie informacji do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Wydano ogółem **4** decyzje w powyższym zakresie, zawierające **10** nakazów.

Zakłady zatrudniające największe ilości osób narażonych na działanie czynników rakotwórczych:

- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny nr 5 im. św. Barbary – 387 osób, (tym 291 kobiet),
- Bitron Poland Sp. z o.o. (dwa obiekty) – 142 osoby (w tym 72 kobiety),
- Magneti Marelli Poland Sp. z o.o. - 47 osób (w tym 9 kobiet).

W 2018 roku zarejestrowano ogółem **50 zgłoszeń prowadzenia prac związanych z demontażem wyrobów zawierających w swoim składzie azbest** w tym:

- **48 zgłoszeń** prowadzenia prac **demontażu** głównie płyt elewacyjnych wykonanych z materiałów zawierających azbest **z budynków mieszkalnych;**
- **1 zgłoszenie** prowadzenia prac **demontażu** wyrobów zawierających azbest **na budynku gospodarczym**
- **1 zgłoszenie** dotyczące **budynku użyteczności publicznej.**

Prace demontażu wyrobów zawierających azbest na terenie Sosnowca prowadziło 7 różnych firm z siedzibą w miejscowościach: Ruda Śląska, Kraków, Busko-Zdrój, Bielsko-Biała, Skierniewice.

Nie zarejestrowano zgłoszeń interwencji w tym zakresie.

Na terenie Sosnowca działają aktualnie 2 zakłady zajmujące się usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Przeprowadzone 3 kontrole w zakresie przestrzegania przez pracodawców przepisów i zasad bhp podczas wykonywania prac usuwania wyrobów zawierających azbest - **nie wykazały nieprawidłowości / nie wydawano decyzji administracyjnych /**.

W 208 roku nie zgłaszano prowadzenia prac, oraz nie wykonywano żadnych kontroli prac zabezpieczania wyrobów zawierających azbest.

3. NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI/ ICH MIESZANINAMI

W zakresie nadzoru nad gospodarką chemikaliami przeprowadzono **53 kontrole** w:

- 5 obiektach wprowadzających do obrotu chemikalia,
- 48 obiektach stosujących chemikalia w procesach produkcyjnych.

Nie stwierdzono nieprawidłowości u skontrolowanych wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne.

W 5 zakładach stosujących substancje i mieszaniny chemiczne stwierdzono nieprawidłowości:

- brak aktualnego spisu stosowanych substancji/mieszanin niebezpiecznych, stwarzających zagrożenie,
- niezgodne z prawem oznakowanie mieszaniny chemicznej,
- nieprawidłowe karty charakterystyki mieszanin chemicznych.

Ocena wprowadzania do obrotu produktów biobójczych obejmowała sprawdzenie:

- posiadania wymaganego pozwolenia na obrót,
- spójności oznakowania opakowań z treścią pozwolenia na obrót.
- treści etykiet / *zapewnienie niezbędnych informacji do bezpiecznego stosowania produktów przez użytkowników /*.

Nie stwierdzono przypadków wprowadzania do obrotu produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia na obrót oraz obecności w obrocie produktów nie spełniających wymogów przepisów prawnych w zakresie powodującym konieczność ich wycofania ze sprzedaży.

W roku 2018 kontynuowano ocenę warunków pracy pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki ściekami i odpadami /*przeprowadzono 2 kontrole w 1 zakładzie -nie stwierdzono nieprawidłowości /*.

W ramach uczestnictwa w organizowanym przez Europejską Agencję Chemikaliów w Helsinkach wspólnotowym projekcie REACH-EN-FORCE-6 / zg. z głównym założeniem REF-6 /- sprawdzano klasyfikację, oznakowanie, opakowania mieszanin oraz spójność klasyfikacji z informacjami zawartymi w karcie charakterystyki / zgodnie z obowiązującymi europejskimi przepisami prawa /. Ogółem przeprowadzono 3 kontrole w 3 zakładach wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie projektu REF-6.

Obrót i stosowanie prekursorów narkotyków

Prekursory stosowane są w procesach galwanizacji, odtłuszczenia i trawienia metali, uzdatniania wody, produkcji mieszanin chemicznych, badań i analiz laboratoryjnych.

Zakłady stosujące prekursory narkotyków rejestrują ich roczne zużycie i przesyłają informacje na ten temat PPIS w Sosnowcu / w I kwartale następnego roku /.

Substancja	2016 rok	2017 rok
Kwas siarkowy [t]	87	98
Kwas solny [t]	600	149
Aceton [kg]	1084	3108
Nadmanganian potasu [kg]	4902	1506

Jak wynika z danych zawartych w tabeli w 2017 roku w stosunku do poprzedniego / 2016r. / zarejestrowano:

- wzrost o ~ 11% zużycia kwasu siarkowego,
- 4 – krotny spadek zużycia kwasu solnego,
- 3 - krotny wzrost zużycia acetonu,
- ponad 3 - krotny spadek zużycia nadmanganian potasu.

W 2018 roku:

- 9 podmiotów wprowadzało do obrotu substancje będące prekursorami narkotyków (bez zmian w stosunku do roku ubiegłego),
- 25 podmiotów stosowało prekursory (wzrost o 8,7 % w stosunku do roku ubiegłego),
- ilość stosowanych w produkcji prekursorów uległa znacznemu zwiększeniu w zakresie zużycia acetonu jak również wzrostowi w zakresie kwasu siarkowego / w procesach produkcji mieszanin chemicznych, trawienia stali i uzdatniania wody /,
- nie zarejestrowano żadnych przypadków nielegalnego handlu prekursorami narkotyków.

W ramach nadzoru nad obrotem i stosowaniem prekursorów narkotyków przeprowadzono:

- 1 kontrolę podmiotu wprowadzającego do obrotu,
- 3 kontrole zakładów stosujących w procesach produkcyjnych prekursory narkotyków.

Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

4. NADZÓR NAD CZYNNIKAMI BIOLOGICZNYMI

Szkodliwe czynniki biologiczne zaliczane do 2 i 3 grupy zagrożenia występują w 184 zakładach pracy, w których zatrudnionych w narażeniu jest ogółem 6779 osób (nieznaczny wzrost narażonych w stosunku do roku ubiegłego o ~ 1,1%).

W nadzorowanych zakładach pracy w tym również w podmiotach leczniczych nie występują zagrożenia szkodliwymi czynnikami biologicznymi zaliczanymi do 4 grupy zagrożenia.

Kontrole przeprowadzone w **33** zakładach, w których narażonych jest **1684** osób na działanie szkodliwych czynników biologicznych-wykazały nieprawidłowości jedynie w **2** zakładach (*7 obiektów*) i dotyczyły braku prowadzonych rejestrów prac i pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaliczanych do 3 grupy zagrożenia.

W ramach przeprowadzanych kontroli oceniano spełnienie wymogów wynikających z ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 06.06.2013 r. (*Dz. U. 2013 poz. 696*) w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac związanych z narażeniem na zranienia ostrymi narzędziami używanymi przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych. Stwierdzono nieprawidłowości w jednym podmiocie leczniczym- brak raportu o bezpieczeństwie i higienie pracy w podmiocie leczniczym w zakresie zranień ostrymi narzędziami przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych.

W narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne zaliczane do 2 grupy zagrożenia ogółem zatrudnionych jest 51 osób w tym 41 kobiety (bez zmian).

Szkodliwe czynniki biologiczne zaliczane do 2 grupy zagrożenia są stosowane przez jedną z placówek naukowo – badawczych / do prac badawczych w zakresie GMO i GMM /.

Narażonych na te czynniki jest 14 osób , w tym 11 kobiet.

Wyniki kontroli potwierdziły:

- prowadzenie oceny ryzyka zawodowego w przypadkach zakłuc/zranień,
- prowadzenie ewidencji zakłuc/zranień,

- zapewnienie szkoleń pracownikom narażonym na zakażenia i choroby wywoływane przez czynniki biologiczne zaliczane do 2 i 3 grupy zagrożenia,
- prawidłowe zabezpieczanie pracowników przed wpływem szkodliwych czynników obecnych w środowisku pracy.

5. NADZÓR NAD OBROTEM ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI „dopalaczami”

W ramach współpracy z Wydziałem Kryminalnym Policji w Sosnowcu - przeprowadzono **12 postępowań** (*jedno w toku*) w związku z przekazanymi produktami stanowiącymi środki zastępcze, zatrzymanymi w postępowaniach przygotowawczych u posiadających te produkty/.

W stosunku do roku ubiegłego ilość prowadzonych postępowań uległa znacznie zmniejszeniu, bowiem w roku 2017 przeprowadzono 34 postępowania administracyjne.

Ponadto odesłano 7 spraw przesłanych przez Komendę Policji ze względu na nowelizację ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (*włączenie niektórych środków zastępczych do wykazu narkotyków*).

W 2018 roku nie przeprowadzono kontroli obiektów / *sklepów i salonów gier* / wspólnie z funkcjonariuszami Komendy Miejskiej Policji w Sosnowcu co w porównaniu do roku ubiegłego stanowi dużą zmianę, bowiem w roku 2017 przeprowadzono ich 22.

Na terenie Sosnowca w 2018 roku nie powstały obiekty prowadzące sprzedaż środków zastępczych, jak również nie stwierdzono prowadzenia działalności w zakresie produkcji/obrotu hurtowego tego rodzaju produktami.

Ogółem w 2018 r. wydano 14 decyzji administracyjnych:

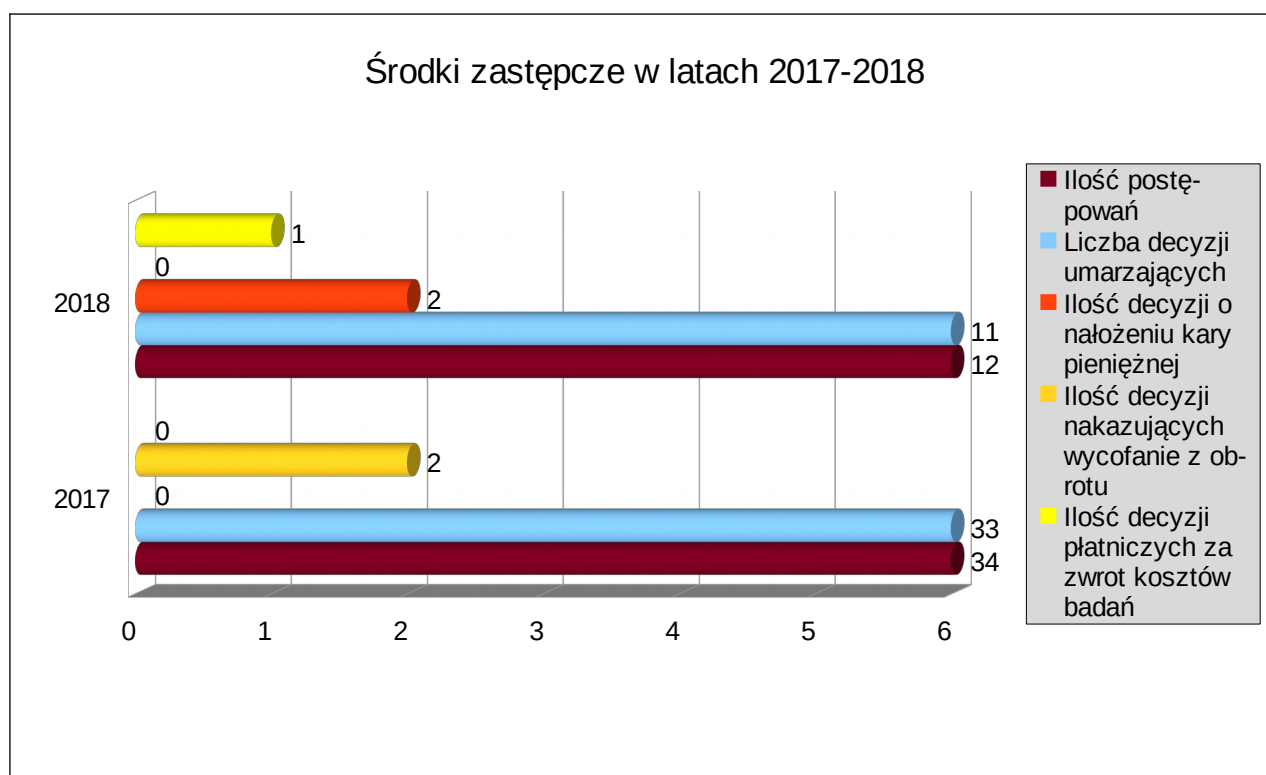
- 2 o nałożeniu kary pieniężnej na kwotę łączną 40 000,00 zł na podmiot /*Alcatraz Sp. z o. o., - wirtualne biuro na terenie Sosnowca* / wprowadzający do obrotu środki zastępcze pod postacią artykułów modelarskich do makiet .
- 11 umarzających postępowanie wszczęte na wniosek organów policji /*w stosunku do osób którym nie udowodniono wprowadzania do obrotu środków zastępczych*/,
- 1 płatniczą na kwotę 734,41zł - zwrot kosztów wykonanych badań / *Alcatraz Sp. z o. o.*/.

11 decyzji umarzających postępowanie wydano w prowadzonych postępowaniach w oparciu o udostępniony materiał dowodowy na wniosek organów Policji prowadzących postępowania dotyczące dystrybucji środków zastępczych pocztą.

Poniższa tabela i wykres ilustrują porównanie ilości podejmowanych działań przez PPIS w Sosnowcu w ramach prowadzonego nadzoru nad obrotem środkami zastępczymi w 2017 i 2018 r.

Działania podejmowane przez PPIS w Sosnowcu	2017	2018
Ilość postępowań	34	12
Ilość decyzji umarzających	33	11
Ilość decyzji o nałożeniu kary pieniężnej	0	2
Ilość decyzji nakazujących wycofanie z obrotu	2	0
Ilość decyzji płatniczych za zwrot kosztów badań	0	1

W postępowaniach prowadzonych od 2014 roku */wobec podmiotów zajmujących się sprzedażą produktów zawierających substancje psychoaktywne/* - nie udało się wyegzekwować:

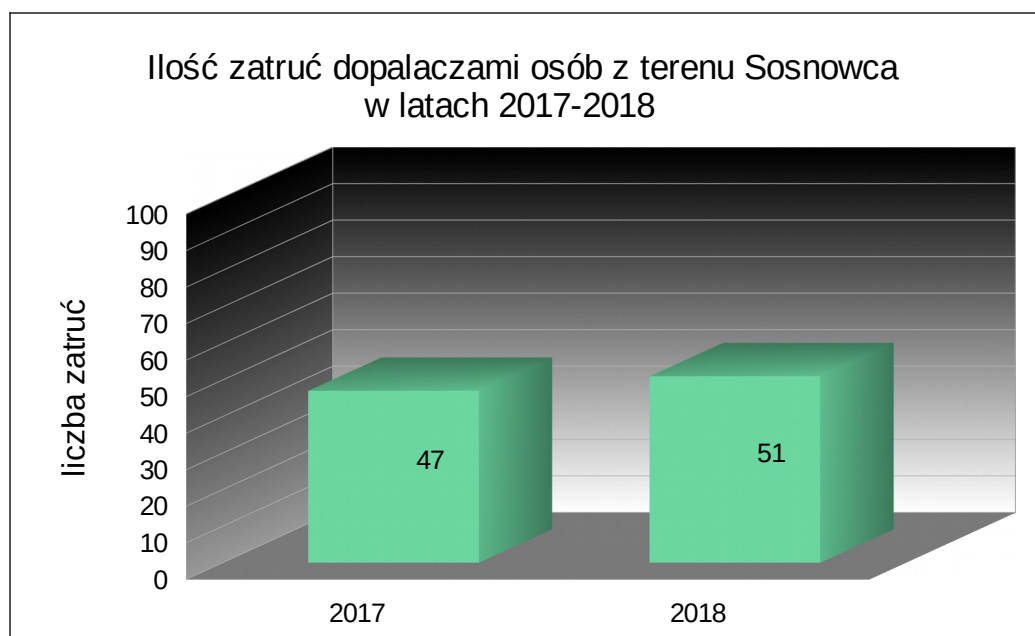
- nałożonych kar pieniężnych */ogółem 305.913,51 zł/*,
- zwrotu kosztów wykonanych badań */ogółem 13 877,38 zł/*.

W 2018 roku odnotowano ogółem **206 przypadków zatruc dopalaczami** *(więcej o 7 w stosunku do roku ubiegłego)*, w tym:

- 155 przypadków zatruc środkami zastępczymi osób w wieku od 11 do 53 lat zarejestrował Regionalny Ośrodek Ostrego Zatrucia z Oddziałem Toksykologii Klinicznej IMP i ZS w Sosnowcu */dwukrotny spadek liczby przypadków w stosunku do roku ubiegłego/*,

- 51 przypadków zatruc środkami zastępczymi u osób w wieku od 14 do 42 lat zarejestrowały inne placówki medyczne na terenie Sosnowca / wzrost o 8,5% /.

Ilość osób z terenu Sosnowca zatrutych dopalaczami w 2018 roku wyniosła 51 /wzrosła o 4 osoby /.

6. CHOROBY ZAWODOWE

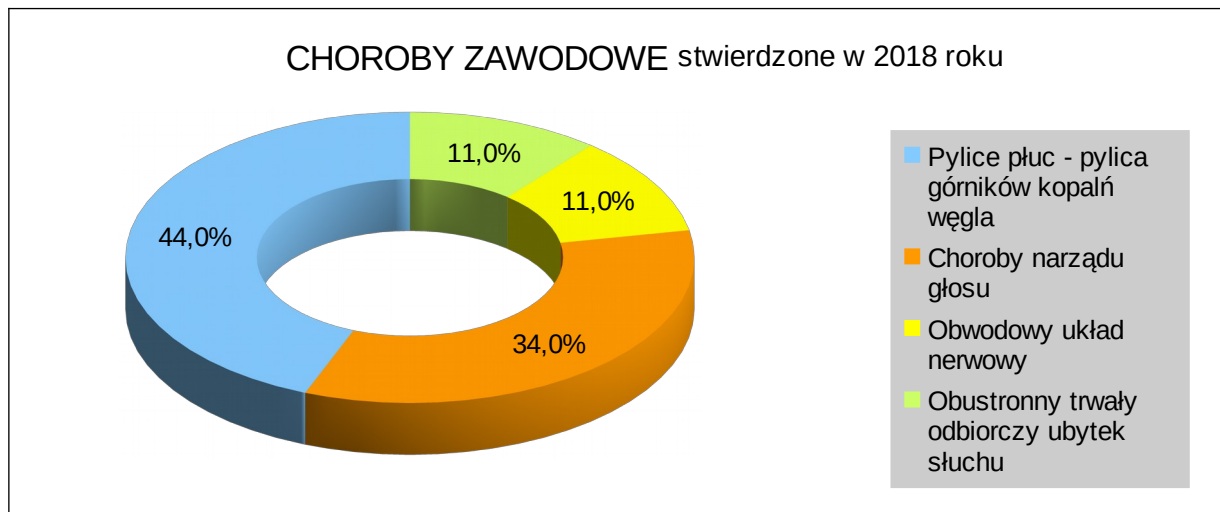
Ogółem w 2018 roku przeprowadzono **114 postępowań** w sprawach chorób zawodowych (spadek o 3 w stosunku do 2017 r.) i zarejestrowano **41 zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych** (bez zmian w stosunku do roku ubiegłego).

Wydano łącznie 43 decyzje dotyczące chorób zawodowych, w tym:

- **32** decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej
- **11** decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej:
  - pylice płuc - 3 przypadki /~ 27 %/,
  - schorzenia narządu głosu - 3 przypadki /~ 27 %/,
  - choroby obwodowego układu nerwowego - 1 przypadek /~ 9,5%/,
  - choroby układu ruchu - 3 przypadek /~ 27% /.
  - Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu - 1 przypadek /~ 9,5%/,

Na podstawie uprawomocnionych decyzji wydanych w 2018 r. oraz decyzji uprawomocnionych z roku ubiegłego - stwierdzono ogółem 9 chorób zawodowych oraz wydano 9 kart stwierdzeń.

W stosunku do roku ubiegłego liczba kart stwierdzeń chorób zawodowych spadła o 6.

Pylice płuc stwierdzono u pracowników /narażonych na pyły zwłókniające/ zatrudnionych w zlikwidowanych zakładach wydobywających i przerabiających węgiel kamienny :

- 1 pracownik Przedsiębiorstwo Robót Górniczo- Wiertniczych Sosnowiec,
- 1 pracownik KWK „Niwka – Modrzejów”,
- 2 pracowników KWK Kazimierz- Juliusz..

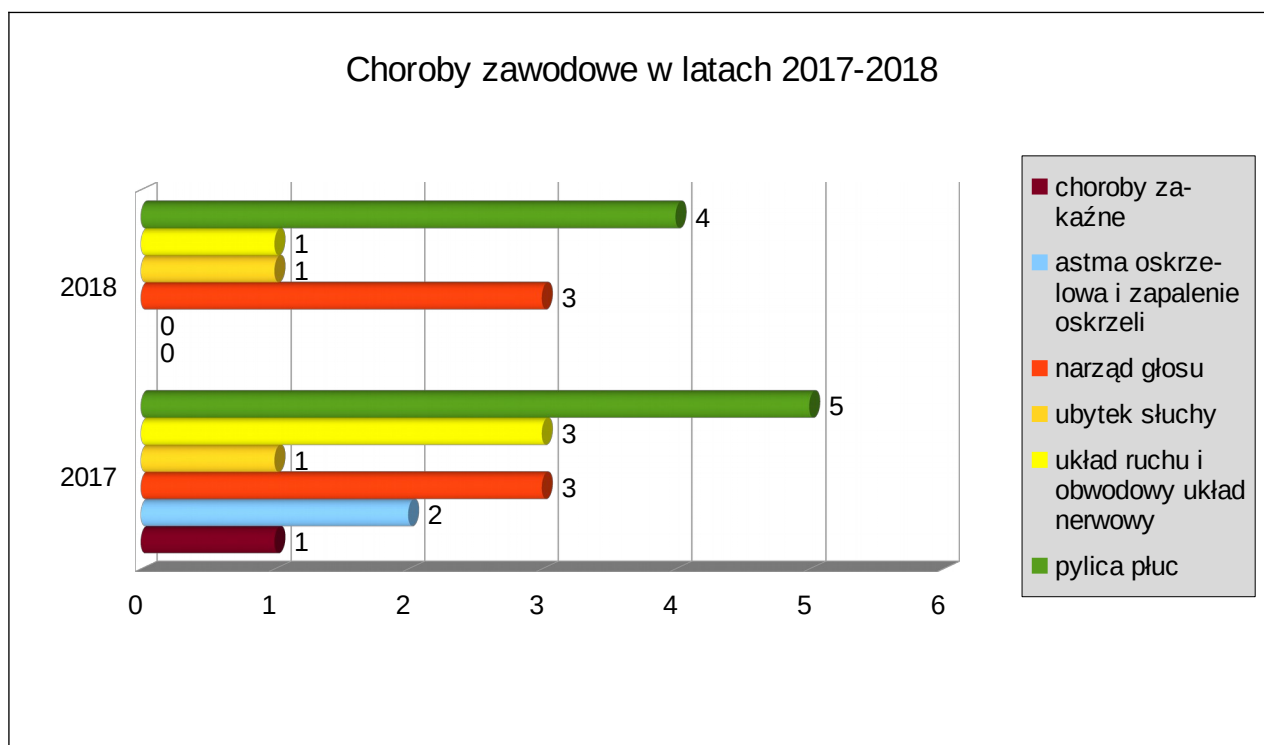
Poniższa tabela przedstawia najczęściej stwierdzane choroby zawodowe w okresie: 2017-2018

/Uwaga: Podane wartości wskazują ilość stwierdzonych chorób zawodowych/.

Rodzaj choroby zawodowej / pozycja według wykazu chorób	2017	2018
Pylice płuc (poz. 3)	5	4
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym (poz. 15)	3	3
Choroby zakaźne (poz. 26)	1	0
Uszkodzenie słuchu (poz. 21)	1	1
Choroby narządu ruchu i obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy (poz.19 i 20)	3	1
Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli i astma oskrzelowa (poz. 5 i 6)	2	0
Razem	15	9

Analiza prowadzonych rejestrów/dokumentacji wykazała, że w stosunku do 2017 roku:

- o 6 spadła ilość stwierdzanych chorób zawodowych,
- o 3 spadła ilość postępowań w/s chorób zawodowych,
- o 2 spadła spadła ilość chorób narządu ruchu,
- o 1 spadła ilość stwierdzonych pylic płuc i chorób zakaźnych,
- ilość stwierdzonych chorób zawodowych narządu głosu oraz słuchu /*bez zmian*/,
- brak stwierdzonych chorób zakaźnych i przewlekłych obturacyjnych zapaleń oskrzeli i astmy oskrzelowej w 2018 roku.

7. WNIOSKI

W 2018 roku warunki pracy w zakładach uległy pogorszeniu co potwierdza:

- wzrost ilości obiektów w których stwierdzono zły stan sanitarny,
- wzrost liczby pracowników zatrudnionych w przekroczeniach normatywów higienicznych,
- wzrost liczby pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników rakotwórczych i biologicznych,
- wzrost liczby wydawanych decyzji i nakazów / stwierdzanych nieprawidłowości.

Najczęściej kwestionowano:

- brak/nieaktualność badań i pomiarów czynników szkodliwych (158 nakazów),

- zły stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń produkcyjnych/socjalnych (61 nakazów),
- brak/niekompletność oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy (56 nakazów).

Przedsiębiorcy małych i średnich zakładów, które stanowią większość nadzorowanych podmiotów mają problemy z terminowym usuwaniem stwierdzanych w trakcie kontroli nieprawidłowości.

Wnosząc o prolongatę terminu realizacji nałożonych obowiązków w uzasadnieniach wniosków nadal głównie wskazują brak środków finansowych na wykonanie:

- remontu pomieszczeń produkcyjnych,
- badań i pomiarów środowiska pracy,
- instalacji urządzeń wentylacyjnych.

W 2018 roku udało się wyeliminować całkowicie występowanie narażenia na pył na stanowiskach pracy oraz ograniczyć ilość pracowników narażonych na drgania mechaniczne (*spadek o 14,3 %*).

Odnotowano natomiast wzrosty liczby pracowników narażonych na:

- czynniki chemiczne (5-krotny)
- promieniowanie optyczne (24-krotny)
- hałas (o 28,9 %),
- > niż jeden czynnik szkodliwy(o 303 osoby),
- rakotwórcze (o 32 %).

Pomimo wzrostu liczby pracowników narażonych na czynniki rakotwórcze i biologiczne w 2018 r. nie odnotowano żadnego zgłoszenia choroby zawodowej związanego z narażeniem na te czynniki.

Liczb podejrzeń chorób zawodowych zgłaszanych do PPIS w ciągu roku nie zmieniła się w stosunku do roku ubiegłego. Zmalała natomiast o 6 liczba stwierdzonych chorób zawodowych.

Na przestrzeni ostatnich lat stwierdzano głównie 2 jednostki chorobowe:

- *pylice płuc / u byłych pracowników zlikwidowanych kopalń /,*
- *choroby narządu głosu / związane ze sposobem wykonywania pracy przez pedagogów /.*

W 2018 roku na terenie Sosnowca nie stwierdzono prowadzenia działalności w zakresie produkcji/obrotu hurtowego lub detalicznego środków zastępczych jak również nie powstały nowe obiekty prowadzące sprzedaż tego rodzaju produktów.

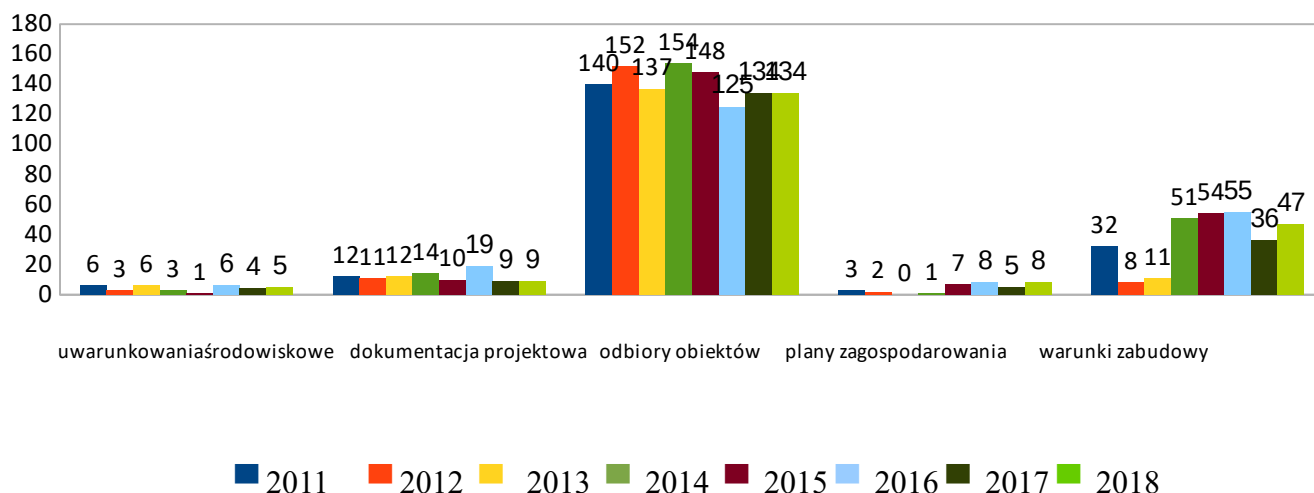
Ilość zatruc po zażyciu środków zastępczych osób z terenu Sosnowca utrzymuje się na tym samym poziomie.

VI. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Do zakresu działania Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w szczególności należy:

- uzgadnianie i opiniowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych;
- wydawanie opinii w sprawie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- wydawanie opinii na etapie uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- uzgadnianie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych;
- uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych;
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania zrealizowanych inwestycji;
- wydawanie odstępstw od przepisów określonych w warunkach technicznych, jakimi powinny odpowiadać budynki oraz w przepisach bezpieczeństwa i higieny pracy / kompetencje *ŚPWIS w Katowicach* /.

Poniższy wykres przedstawia zasadniczą działalność Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego PSSE w Sosnowcu w okresie: 2011 - 2018

Na podstawie posiadanej dokumentacji/prowadzonych rejestrów stwierdzono, że PPIS w Sosnowcu w 2018 roku:

- zajął stanowisko w ogółem **314 sprawach**,
- w wyniku przeprowadzonych 167 kontroli - wydał **134 opinie** stwierdzające:
  - zgodność wykonania obiektu z dokumentacją projektową,
  - spełnienie wymagań higieniczno – sanitarnych w obiektach,
  - dopuszczenie obiektu do użytkowania.

Opiniowanie i uzgadnianie warunków powstawania obiektów oraz ich dopuszczanie do działalności potwierdza dbałość o stan środowiska oraz stan sanitarny obiektów / w szczególności użyteczności publicznej, żywieniowych i handlowych /.

1. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE MIASTA – PLANY

W 2018 roku PPIS w Sosnowcu wyraził **8 opinii na temat projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego** dla obszaru gminy Sosnowiec wraz z prognozą oddziaływania na środowisko:

projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla terenu położonego w gminie Sosnowiec przy ulicy Małe Zagórze i ulicy gen. T. Bora–Komorowskiego

- *Obszar objęty planem obejmuje teren o powierzchni 1,62 ha.*
Granice terenu wyznaczają:
  - od północy – skrzyżowanie ulic: Małe Zagórze i gen. T. Bora-Komorowskiego;*
  - od wschodu – ulica gen. T. Bora-Komorowskiego;*
  - od południa – tereny usług kultu religijnego;*
  - od zachodu – tereny mieszkaniowo-usługowe.*
- *Celem przepisów szczegółowych dotyczących regulacji dla obszaru objętego planem, jest określenie zasad kształtowania ładu przestrzennego, w szczególności: rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, umożliwiających rozwój nowych terenów mieszkaniowych oraz ochronę interesów publicznych ponadlokalnych i lokalnych w zakresie zaspokojenia potrzeb społeczności.*
- *Przedmiotowy teren położony jest w centralnej części miasta Sosnowca w dzielnicy Zagórze.*
Do elementów tworzących układ komunikacyjny wokół przedmiotowego terenu należą: ul. gen. T. Bora-Komorowskiego na wschód oraz gruntowa droga dojazdowa przebiegająca na zachód. Teren objęty planem z uwagi na swój dotychczasowy charakter posiada ubogą infrastrukturę techniczną.
- *Przedmiotowy projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ustalał następujące przeznaczenie podstawowe terenu: Mn - teren zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności, Mn,U - teren zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności i usługowej.*

- *Jak wynikało z prognozy oddziaływania na środowisko projekt planu wprowadza generalnie takie przeznaczenia terenów, które umożliwiają rozwój nowych terenów mieszkaniowych zaspokajających potrzeby społeczne. Przedmiotowy projekt planu zagospodarowania przewidywał zmianę przeznaczenia terenu ogródków działkowych na tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej, przy czym teren ten już w obowiązującym dokumencie planistycznym został przeznaczony pod zabudowę usługową. Przedmiotowy projekt miejscowego planu nie narusza ustaleń obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca, w którym to teren stanowiący przedmiot projektu planu stanowi teren usług komercyjnych, teren mieszkaniowy wielorodzinny i mieszkaniowy jednorodzinny z usługami.*
- *W przedmiotowym planie zagospodarowania przestrzennego wprowadzone zostały zapisy mające na celu zapobieganie lub ograniczenie negatywnych wpływów na środowisko. Przeprowadzona analiza w prognozie oddziaływania na środowisko przyjętych w planie zapisów wykazała, że zostały uwzględnione wymogi z zakresu ochrony środowiska określone w obowiązujących przepisach. Z uwagi na obecny stan środowiska przyrodniczego przedmiotowego terenu oraz jego przekształcenie antropogeniczne, jak również uwzględniając ograniczenia uwzględnione w zapisach planu oraz przepisach odrębnych stwierdzono, że realizacja planu w granicach przedmiotowego terenu nie spowoduje poważnych zagrożeń dla środowiska i zdrowia ludzi.*

projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla wschodniej części dzielnicy Maczek

- *Obszar objęty planem obejmuje teren o powierzchni 131,2 ha. Granice terenu wyznaczają:
od północy – ulica Kolonia Wągródka i tory kolejowe,
od wschodu – tereny leśne;
od południa - granica administracyjna miasta;
od zachodu - dawne tereny kolejowe.*
- *Celem przepisów szczegółowych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczących regulacji dla obszaru objętego planem, jest określenie zasad kształtowania ład przestrzennego.*
- *Przedmiotowy projekt ustala następujące przeznaczenie podstawowe terenu: MW - teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, MN - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, MW/U - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej, U - teren zabudowy usługowej, UP – tereny zabudowy usługowej – usług publicznych, UK - tereny zabudowy usługowej - usług kultu religijnego, KG - tereny garaży, KP – tereny placów, IT - tereny infrastruktury technicznej, Z/IT – tereny zieleni i tereny infrastruktury technicznej, ZP - teren zieleni urządzonej - parkowej, ZR - teren zieleni rekreacyjnej, Z - tereny zieleni, ZB - tereny zieleni - bulwary, LS - tereny lasów, LS/MN - tereny lasów z zabudową mieszkaniową jednorodziną, KK - tereny kolejowe, KK/U - tereny kolejowe i tereny zabudowy usługowej, KD Z - teren drogi publicznej zbiorczej, KD L - teren drogi publicznej*

lokalnej, KD D - tereny drogi publicznej dojazdowej, KD-W - tereny drogi wewnętrznej.

- *Teren objęty planem położony jest we wschodniej części miasta Sosnowca, w dzielnicy Maczki. Przedmiotowy obszar jest już w dużej mierze zabudowany i zurbanizowany. W centralnej i zachodniej części obszaru objętego planem dominuje krajobraz miejski z zabudową wielo- i jednorodziną, krajobraz rozległych terenów kolejowych, ogródków działkowych, miejskich kompozycji parkowych, osiedli robotniczych oraz nieużytków na terenach przemysłowych. W części północno-zachodniej oraz w części północno-wschodniej i wschodniej występuje krajobraz leśny w typie lasów gospodarczych. W części północno-zachodniej krajobraz leśny jest w dużym stopniu zdewastowany, na co ma wpływ bliskość terenów przemysłowych (rejon dawnego szybu Maczki oraz kopalni Maczki, dawnych torowisk).*
- *Przez teren objęty planem przepływa duży ciek Biała Przemsza. Na przedmiotowym terenie nie występują ujęcia wód powierzchniowych, brak jest również stref ochrony bezpośredniej lub pośredniej, znajduje się tu natomiast duża Stacja Uzdatniania Wody należąca do Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S. A.. Stacja uzdatniania wody w Maczkach zasilana jest z dwóch ujęć, tj.: z ujęcia wody na rzece Sztolę w Ryszce i z ujęcia wody na kanale Centralnym odwadniającym kopalnię piasku "Szczakowa" / leżących daleko poza granicami terenu /.*
- *Jak wynikało z prognozy projekt planu ustalając przeznaczenia terenu sankcjonował w dużej mierze stan istniejący. Nowe elementy zagospodarowania terenu stanowi zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w zachodniej części obszaru. Nowym elementem zagospodarowania jest wskazanie terenu zabytkowej stacji kolejowej do pełnienia funkcji usługowej (tereny KK/U). Na pozostałych obszarach możliwe będzie uzupełnienie zabudowy, ale zawsze w ramach istniejącej już struktury przestrzennej. Projekt planu nie wprowadza żadnych nowych dróg publicznych, ustalono jedynie przebieg kilku dróg wewnętrznych w zachodniej części obszaru, w rejonie gdzie miałyby powstać nowa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna .*
- *Jak wynikało z prognozy projekt planu nie wprowadzał funkcji, które w sposób znaczący mogłyby wpłynąć na potencjalne pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego oraz klimatu akustycznego. Projekt planu nie przewidywał realizacji dróg o wysokich klasach czy rozległych terenów przemysłowych. Wprowadzenie urbanizacji na nowe tereny spowoduje pogorszenie jakości klimatu akustycznego i powietrza, jednak z uwagi na skalę nowych do urbanizacji terenów będą to oddziaływania nieznaczne, mające bardzo ograniczony zasięg.*
- *W przedmiotowym planie zagospodarowania przestrzennego wprowadzone zostały zapisy ustalające zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego oraz ochrony środowiska przyrodniczego w postaci ustaleń, nakazów i zakazów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie ludzi. Analiza w prognozie oddziaływania na środowisko przyjętych w planie zapisów wykazała, że zostały uwzględnione wymogi z zakresu ochrony środowiska określone w obowiązujących przepisach.*

projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru „Pogoń Zachód”;

- *Obszar objęty planem obejmuje teren o powierzchni 196,5 ha.*
Granice terenu wyznaczają:
od północy i od zachodu – aleja Zagłębia Dąbrowskiego;
od południa – ul. gen. Stefana Grota-Roweckiego;
od wschodu – ul. Będzińska i ul. Orla;
- *Celem przepisów szczegółowych dotyczących regulacji dla obszaru objętego planem jest określenie zasad kształtowania ład przestrzennego, w szczególności: rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, umożliwiających uporządkowanie struktury terenów mieszkaniowych, usługowych oraz przestrzeni publicznych, zasad funkcjonowania docelowego systemu obsługi komunikacyjnej oraz obsługi sieci infrastruktury technicznej a także ochronę interesów publicznych ponadlokalnych i lokalnych w zakresie zaspokojenia potrzeb społeczności.*
- *Przedmiotowy projekt ustalał następujące przeznaczenie podstawowe terenu: MW – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, MU – tereny zabudowy niskiej intensywności i usług podstawowych, Mz – tereny zabudowy mieszkalnictwa zbiorowego, MW, U – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej, MN, U – tereny zabudowy jednorodzinnej i usługowej, U – teren zabudowy usługowej, UK – tereny zabudowy usługowej – usług kultu religijnego, UO – tereny zabudowy usługowej – usługi oświaty, U, KG – teren zabudowy usługowej i tereny garaży, ZD – tereny ogródków działkowych, ZP – teren zieleni urządzonej, ZI – teren zieleni izolacyjnej, IT – tereny infrastruktury technicznej, KG – tereny parkingów i garaży, KDP – tereny placów, KD G – teren drogi publicznej głównej, KD Z – teren drogi publicznej zbiorczej, KD L – teren drogi publicznej lokalnej, KD D – tereny drogi publicznej dojazdowej, KD W – tereny drogi wewnętrznej.*
- *Obszar objęty planem jest w dużej mierze zabudowany i zurbanizowany, projekt planu ustalając przeznaczenia terenu sankcjonował w dużym zakresie stan istniejący. Na wszystkich obszarach możliwe będzie uzupełnienie zabudowy, ale zawsze w ramach istniejącej już struktury przestrzennej. Istotne oddziaływanie na jakość powietrza na przedmiotowym terenie mają otaczające je trasy drogowe, a w szczególności S86 i DK94. Dodatkowym negatywnym czynnikiem jest zabudowa mieszkaniowa opalana, często nieumiejętnie, paliwem węglowym, a także położenie w okolicy doliny Czarnej Przemszy, co sprzyja inwersjom i zaleganiu zanieczyszczonego powietrza. Drogi DK94 i S86 są trasami o największym natężeniu ruchu oraz największym udziale pojazdów ciężarowych w ogólnej liczbie pojazdów, przez co mieszkańcy zamieszkujący w bezpośrednim sąsiedztwie dróg narażeni są na ponadnormatywny poziom hałasu. Natomiast zabudowa mieszkalna zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie dróg- ul. Będzińskiej i ul. Orlej narażona jest na hałas od linii tramwajowej.*

- *Rozwój urbanizacji może wpłynąć na jakość klimatu akustycznego i powietrza atmosferycznego objętych planem terenów. Projekt planu nie wprowadzał dużej ilości nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, gdyż cały ten obszar jest już od lat zurbanizowany. Nie wprowadzał również realizacji dróg o wysokich klasach, które mogłyby w znaczący sposób wpływać na zanieczyszczenie powietrza czy klimat akustyczny.*
- *Odnosnie klimatu akustycznego projekt planu nie wprowadza obiektów, które mogą mieć znaczący potencjalny wpływ na jego pogorszenie, jak np. nowe rozwiązania drogowe wysokich klas czy rozległe tereny przemysłowe.*
- *W przedmiotowym planie zagospodarowania przestrzennego wprowadzone zostały zapisy ustalające zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego oraz ochrony środowiska przyrodniczego w postaci ustaleń, nakazów i zakazów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie ludzi. Analiza w prognozie oddziaływania na środowisko przyjętych w planie zapisów wykazała, że zostały uwzględnione wymogi z zakresu ochrony środowiska określone w obowiązujących przepisach.*

projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla północno – zachodniej części dzielnicy Milowice

- *Obszar objęty planem obejmuje teren o powierzchni 37 ha.*
Granice terenu wyznaczają:
*od północy i zachodu – granica administracyjna miasta,
od wschodu – tereny zielone;
od południa – ulica Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.*
- *Celem przepisów szczegółowych dotyczących regulacji dla obszaru objętego planem jest określenie zasad kształtowania ładu przestrzennego.*
- *Przedmiotowy projekt ustalał następujące przeznaczenie podstawowe terenu: MW - teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, MN - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, MN/U - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej, U - teren zabudowy usługowej, UK - tereny zabudowy usługowej - usług kultu religijnego, KG - tereny garaży, ZP - teren zieleni urządzonej - parkowej, ZD - teren ogrodów działkowych, ZC – teren cmentarza, Z - tereny zieleni, WS – tereny wód powierzchniowych śródlądowych, KD Z - teren drogi publicznej zbiorczej, KD L - teren drogi publicznej lokalnej, KD D - tereny drogi publicznej dojazdowej, KD W - tereny drogi wewnętrznej.*
- *Teren objęty planem ma charakter w dużej mierze zurbanizowany i pozbawiony istotnych wartości przyrodniczych. W części zachodniej znajduje się niewielki obszar ogródków działkowych. Zachodnią granicę opracowania stanowi rzeka Brynica, na pozostałym obszarze brak jest jakichkolwiek wód powierzchniowych. W części południowo-wschodniej znajduje się cmentarz oraz kościół. Na wschód od terenu kościoła położony jest Park Milowicki o powierzchni ok. 1,7 ha. Park ten jest jedynym wartościowym elementem przyrodniczym całego analizowanego obszaru.*

W części południowej znajduje się osiedle zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w części północnej tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

- Projekt planu ustalając przeznaczenia terenu sankcjonował w dużej mierze stan istniejący. Spośród nowych form zagospodarowania wskazano tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w części północnej i północno-wschodniej oraz teren usług na północ od cmentarza. Pozostałe elementy zagospodarowania już istnieją lub też nastąpi ich niewielkie uzupełnienie. Dla obsługi terenów mieszkaniowych w części północno-wschodniej wskazano nowe drogi klasy: dojazdowa.*
- Na przedmiotowym terenie najistotniejsze oddziaływanie na jakość powietrza stanowi emisja z ogrzewania zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie ulic Baczyńskiego i Saturnowskiej, często nieumiejtnie opalanej, paliwem węglowym, a także jej położenie w dolinie Brynicy, co sprzyja inwersjom i zaleganiu zanieczyszczonego powietrza.*
- Na obszarze objętym planem źródłem emitującym hałas są występujące tu drogi – ul. Baczyńskiego i ul. Saturnowska, nie występują tu źródła hałasu przemysłowego. Przekroczenia standardów określonych w przepisach stwierdzono dla terenów w ich bezpośrednim sąsiedztwie.*
- Jak wynikało z opracowania rozwój urbanizacji może wpłynąć na jakość powietrza atmosferycznego objętych planem terenów. Poważnym zagrożeniem jest poszerzenie się funkcji mieszkaniowej, która ciągle jest głównym sprawcą zanieczyszczeń w formie tzw. „niskiej emisji”. Projekt planu nie przewiduje realizacji obiektów, jak np. dróg o wysokich klasach czy rozległe tereny przemysłowe, które mogłyby wpływać na zanieczyszczenie powietrza i klimat akustyczny, a drogi klasy: dojazdowa zwykle nie powodują występowania zanieczyszczeń i przekroczeń norm.*
- W projekcie planu wyznaczono również strefę sanitarną od cmentarza – 50m – w obszarze której obowiązuje zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, zakładów żywienia zbiorowego lub zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł i strumieni służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych oraz strefę sanitarną od cmentarza – 150m – w obszarze której obowiązuje zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, zakładów żywienia zbiorowego lub zakładów przechowujących artykuły żywności nie podłączonych do sieci wodociągowej oraz zakaz lokalizacji studzien, źródeł i strumieni służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych.*
- W przedmiotowym planie zagospodarowania przestrzennego wprowadzone zostały zapisy ustalające zasady ochrony i kształtowania ład przestrzennego oraz ochrony środowiska przyrodniczego w postaci ustaleń, nakazów i zakazów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie ludzi. Przeprowadzona analiza w prognozie oddziaływania na środowisko przyjętych w planie zapisów wykazała, że zostały uwzględnione wymogi z zakresu ochrony środowiska określone w obowiązujących przepisach.*

projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru położonego w rejonie rzeki Przemszy

- *Obszar objęty planem obejmuje teren o powierzchni 37,9 ha.
Granice terenu wyznaczają:
od północy – ulica 1-go Maja,   od wschodu – ulica Partyzantów i rzeka Przemsza;
od południa – tory kolejowe;   od zachodu – ulica Ostrogórska.*
- *Celem przepisów szczegółowych dotyczących regulacji dla obszaru objętego planem jest określenie zasad kształtowania ładu przestrzennego. Istotnym celem planu jest umożliwienie rewitalizacji dawnego Parku Schona oraz umożliwienie kontynuacji projektu „Bulwary Nad Czarną Przemszą”. Obecnie te teren mają charakter silnie ruderalny, wskazana jest ich rewitalizacja. Projekt „Bulwary Nad Czarną Przemszą” realizowany jest etapami w ramach budżetu obywatelskiego i ma na celu stworzenie terenów zieleni parkowej i ścieżek rowerowych na obszarach do tej pory zdegradowanych.*
- *Przedmiotowy projekt ustalał następujące przeznaczenie podstawowe terenu: Mn - tereny zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności, MW - teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, U/MW - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej, U - teren zabudowy usługowej, UP - tereny zabudowy usługowej - usług publicznych, MZ – tereny zabudowy mieszkaniowej – zamieszkania zbiorowego, KG – tereny garaży, IE – tereny infrastruktury technicznej – energetyka, ZP - teren zieleni parkowej, ZU – tereny zieleni urządzonej, ZD – tereny ogrodów działkowych, WS - tereny wód powierzchniowych śródlądowych, KD Z - teren drogi publicznej zbiorczej, KD L - teren drogi publicznej lokalnej, KD D - tereny drogi publicznej dojazdowej, KD-W - tereny drogi wewnętrznej, KP - tereny ciągu pieszego.*
- *Przedmiotowy obszar jest już w dużej mierze zabudowany i zurbanizowany, projekt planu ustalając przeznaczenia terenu sankcjonował w dużym zakresie stan istniejący. Spośród nowych form zagospodarowania wskazano tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej w miejscu, gdzie znajdował się budynek wyburzonej w 2016 r. Akademii Medycznej. W części położonej na wschód od Czarnej Przemszy ustalono przeznaczenia terenu zgodne ze stanem obecnym. Teren rodzinnych ogrodów działkowych również pozostawiono w stanie obecnym. Tereny Parku Harcerskiego, dawnego Parku Schona oraz zadrzewienia nad Czarną Przemszą wskazano jako tereny zieleni urządzonej i parkowej.*
- *Jak wynikało z opracowania na obszarze objętym planem nie występują cenne pod względem przyrodniczym tereny, za wyjątkiem Parku Harcerskiego, który został pozostawiony w stanie obecnym jako tereny zieleni parkowej.*
- *Na przedmiotowym terenie nie występują znaczące źródła emisji do powietrza, najistotniejsze oddziaływanie na jakość powietrza ma emisja z ogrzewania zabudowy usługowej i mieszkaniowej, często nieumiejętnie opalanej paliwem węglowym, a także jej położenie w dolinie Czarnej Przemszy, co sprzyja inwersjom i zaleganiu zanieczyszczonego powietrza.*

- *Na obszarze objętym planem źródłem emitującym hałas są stanowiące granicę zachodnią i północną drogi – ul. Ostrogórska i ul. 1 Maja, nie występują tu źródła hałasu przemysłowego. Przekroczenia standardów określonych w przepisach stwierdzono dla terenów w ich bezpośrednim sąsiedztwie.*
- *Jak wynikało z prognozy oddziaływania na środowisko projekt planu nie wprowadza funkcji, które w sposób znaczący mogłyby wpłynąć na potencjalne pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego. Projekt planu nie wprowadzał nowej funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej, która jest głównym sprawcą zanieczyszczeń w formie tzw. „ niskiej emisji ”.*
Projekt planu nie przewidywał realizacji dróg o wysokich klasach, które mogłyby wpływać na zanieczyszczenie powietrza, nie przewidziano również dróg mniejszych klas.
- *Na przedmiotowym terenie projekt planu nie wprowadzał obiektów, które mogą mieć znaczący potencjalny wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego, jak np. nowe rozwiązania drogowe wysokich klas czy rozległe tereny przemysłowe. Wprowadzenie urbanizacji na nowe tereny spowoduje pogorszenie jakości klimatu akustycznego i powietrza atmosferycznego, nie będzie to jednak oddziaływanie o charakterze znaczącym, szczególnie dla terenów w większości już zabudowanych.*
- *W przedmiotowym planie zagospodarowania przestrzennego wprowadzone zostały zapisy ustalające zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego oraz ochrony środowiska przyrodniczego w postaci ustaleń, nakazów i zakazów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie ludzi. Analiza w prognozie oddziaływania na środowisko przyjętych w planie zapisów wykazała, że zostały uwzględnione wymogi z zakresu ochrony środowiska określone w obowiązujących przepisach.*

projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru położonego w rejonie ulic: Dęblińskiej, 3-go Maja, ks. Władysława Sedlaka, Stefana Żeromskiego

- *Obszar objęty planem obejmuje teren o powierzchni 57 ha.*
Granice terenu wyznaczają:
od północy – ulica Żeromskiego oraz tereny osiedla Rudna,
od wschodu – ulica Żeromskiego;
od południa – ulica 3-go Maja i Dęblińska;
od zachodu – ul. Orła, Piłsudskiego.
- *Celem przepisów szczegółowych dotyczących regulacji dla obszaru objętego planem jest określenie zasad kształtowania ładu przestrzennego.*
- *Przedmiotowy projekt ustalał następujące przeznaczenie podstawowe terenu: Mn - tereny zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności, MW - teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, U/MW - tereny zabudowy usługowej oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, U - teren zabudowy*

usługowej, UK - tereny zabudowy usługowej - usług kultu religijnego, U/KK - tereny zabudowy usługowej związanej z transportem kolejowym, U/KG - tereny zabudowy usługowej i usług związanych z obsługą komunikacji, US - tereny zabudowy usługowej - usług sportu i rekreacji, Z - tereny zieleni, ZP - teren zieleni parkowej, ZI – tereny zieleni izolacyjnej, KP – tereny placów, KK - tereny kolejowe, KD G, Sk - teren drogi publicznej głównej wraz z węzłem, KD G - teren drogi publicznej głównej, KD L - teren drogi publicznej lokalnej, KD D - tereny drogi publicznej dojazdowej, KD-W - tereny drogi wewnętrznej.

- *Na przedmiotowym obszarze dominuje krajobraz śródmiejski, przy czym obok siebie występują tu elementy o dużych walorach krajobrazowych (budynek dworca Sosnowiec Główny, Park Dietla), jak i mocno zdegradowane (ruderalne tereny po-kolejowe, tereny ogródków działkowych). Negatywnym elementem zagospodarowania jest współwystępowanie budynków o dużych walorach zabytkowych, sprzed II Wojny Światowej z budynkami o niskich walorach, które nie współgrają z budynkami zabytkowymi.*
- *Przedmiotowy obszar jest już w dużej mierze zabudowany i zurbanizowany, projekt planu ustalając przeznaczenia terenu sankcjonował w dużym zakresie stan istniejący. Spośród nowych form zagospodarowania wskazano tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej na dawnych terenach kolejowych. Wskazano tu także tereny zieleni parkowej oraz drogę klasy: dojazdowa i drogę wewnętrzną. Na wszystkich obszarach możliwe będzie uzupełnienie zabudowy, ale zawsze w ramach istniejącej już struktury przestrzennej. Najistotniejszym ustaleniem planu jest przekształcenie pokolejowych terenów ruderalnych na tereny zieleni parkowej oraz częściowo na tereny zurbanizowane. Na obszarze objętym opracowaniem nie występują cenne pod względem przyrodniczym tereny, za wyjątkiem parku Dietla, który został pozostawiony w stanie obecnym jako tereny zieleni parkowej.*
- *Na przedmiotowym terenie najistotniejsze oddziaływanie na jakość powietrza ma emisja ze źródeł komunikacyjnych (drogi główne z węzłem, kolej) oraz z ogrzewania zabudowy mieszkaniowo-usługowej w centrum miasta (ulic 3-go Maja, Piłsudskiego, Żeromskiego, Niepodległości a także innych ulic w sąsiedztwie).*
- *Na obszarze objętym planem źródłem emisji hałasu jest ruch pojazdów samochodowych (ulicami 3 Maja, Piłsudskiego, Parkową, Żeromskiego) i szynowych (tramwaj w ul. 3 Maja oraz linia kolejowa). Przekroczenia standardów określonych w przepisach stwierdzono dla terenów w ich bezpośrednim sąsiedztwie. W ramach poprawy istniejącego stanu wykonany został także remont torowiska tramwaju i ulicy 3 Maja.*
- *Jak wynikało z opracowania projekt planu nie wprowadzał funkcji, które w sposób znaczący mogłyby wpłynąć na potencjalne pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego i klimatu akustycznego. Projekt planu nie wprowadzał nowej funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej, która jest głównym sprawcą zanieczyszczeń w formie tzw. „niskiej emisji”.*

Projekt planu nie przewidywał realizacji dróg o wysokich klasach czy rozległych terenów przemysłowych, które mogłyby wpływać na zanieczyszczenie powietrza i klimat akustyczny, a jedynie kilka dróg dojazdowych i wewnętrznych.

- *W przedmiotowym planie zagospodarowania przestrzennego wprowadzone zostały zapisy ustalające zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego oraz ochrony środowiska przyrodniczego w postaci ustaleń, nakazów i zakazów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie ludzi. Analiza w prognozie oddziaływania na środowisko przyjętych w planie zapisów wykazała, że zostały uwzględnione wymogi z zakresu ochrony środowiska określone w obowiązujących przepisach.*

projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru położonego w rejonie ulic: Jedności, gen. L.Okulickiego i Niweckiej

- *Obszar objęty planem obejmuje teren o powierzchni 266,1 ha.*
Granice terenu wyznaczają:
od północy – rejon ul. Jedności; od wschodu – rejon ul. gen. L. Okulickiego i Bronowej;
od południa – tory kolejowe w rejonie ul. Jaworowej; od zachodu – rejon ul. Niweckiej.
- *Celem przepisów szczegółowych dotyczących regulacji dla obszaru objętego planem, jest określenie zasad kształtowania ładu przestrzennego.*
- *Przedmiotowy projekt ustalał następujące przeznaczenie podstawowe terenu: MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN/U – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej; MU – tereny zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności i usług podstawowych; MW – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej; MW/U – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usług podstawowych; MZ/U – tereny zabudowy mieszkalnictwa zbiorowego i usługowej; U – tereny zabudowy usługowej; UK – tereny zabudowy usługowej – usług kultu religijnego; UP – tereny zabudowy usługowej – usług publicznych; P – tereny zabudowy przemysłowej; PU – tereny zabudowy przemysłowej i usługowej; IT – tereny zabudowy infrastruktury technicznej; Z – tereny zieleni; ZP – tereny zieleni urządzonej; ZP/SW – tereny zieleni urządzonej oraz zabudowy usług rekreacji i wypoczynku; ZP/KP – tereny zieleni urządzonej oraz parkingów; ZI – tereny zieleni izolacyjnej; ZD – tereny ogródków działkowych; LS – tereny lasów; WS – tereny wód śródlądowych; KG – tereny parkingów oraz garaży; KK – tereny kolei; KD-S – tereny dróg publicznych – ekspresowe; KD-G – tereny dróg publicznych – główne; KD-Z – tereny dróg publicznych – zbiorcze; KD-L – tereny dróg publicznych – lokalne; KD-D – tereny dróg publicznych – dojazdowe; KD-W – tereny dróg – wewnętrzne; KD-P – tereny dróg – place; KD-X – tereny dróg – pieszo-rowerowe.*
- *Obszar objęty planem położony jest w granicach dwóch dzielnic miasta Sosnowca. Większa jego część zlokalizowana jest na terenie Dańdówki, mniejsza, obejmująca wschodni i południowy fragment terenu, usytuowana jest w granicach dzielnicy Południe. Środkowa i północna część*

obszaru objętego projektem planu w znacznej części jest zurbanizowana. Obok zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, usługowej zlokalizowana jest tu także zabudowa przemysłowa. W części południowej i południowo-zachodniej zlokalizowane są zadrzewienia o charakterze leśnym. Płynąca we wschodniej części rzeka Bobrek jest obecnie uregulowana i obudowana.

- Wzdłuż wschodniej granicy terenu przebiega droga ekspresowa S-1. Do głównych dróg, znajdujących się w zasięgu przedmiotowego obszaru należy ulica Wojska Polskiego, a także ulice: Kalinowa, Jedności, gen. Leopolda Okulickiego i Romualda Traugutta. Dopełnieniem układu komunikacyjnego charakteryzowanego obszaru jest system mniejszych miejskich dróg i ulic, zapewniających komunikację w obrębie przedmiotowego terenu. Przez obszar opracowania przebiega odcinek linii kolejowej ze stacją Sosnowiec Dańdówka.
- Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza na przedmiotowym terenie jest emisja substancji pochodzących z lokalnych kotłowni i pieców węglowych używanych w indywidualnych gospodarstwach domowych. Na stan atmosfery mają również wpływ zanieczyszczenia komunikacyjne.
- Do istniejących i potencjalnych problemów w rejonie przedmiotowego terenu należy oddziaływanie akustyczne istniejących głównych ciągów komunikacyjnych, jakimi w odniesieniu do obszaru objętego projektem planu jest ulica Wojska Polskiego, trasa S1 (przy których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości). Źródłem hałasu kolejowego jest linia kolejowa, przebiegająca w północnej części terenu oraz linia kolei towarowej, biegnąca przy południowej granicy. Źródłem hałasu jest również istniejąca linia tramwajowa przebiegająca w zachodniej części terenu, która wzdłuż fragmentów ul. Wojska Polskiego wykazuje przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. W granicach przedmiotowego terenu nie występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu przemysłowego.
- Jak wynikało z prognozy oddziaływania na środowisko przedmiotowy projekt planu w większości utrzymywał takie przeznaczenia terenów, które odpowiadają istniejącemu już zagospodarowaniu. W stosunku do istniejącego sposobu zagospodarowania ustalenia planu przewidywał także poszerzenie i wprowadzenie przeznaczenia terenów zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowej i zabudowy przemysłowej na tereny już częściowo zabudowane, a także na tereny biologicznie czynne, głównie w postaci obszarów nieużytków. Zapisy przedmiotowego planu zakładały także lokalnie wprowadzenie terenów zabudowy dróg publicznych lokalnych, dojazdowych i dróg wewnętrznych, wyznaczonych po części po śladzie istniejących dróg gruntowych, a po części biegnących przez tereny biologicznie czynne.
- Zgodnie z ustaleniami planu założono utrzymanie i realizację nowych terenów podlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie istniejących ciągów komunikacyjnych, gdzie może dochodzić do przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu określonych w obowiązujących przepisach prawa. Jak wskazano w prognozie w niektórych przypadkach nowo realizowanych terenów zabudowy

mieszkaniowej właściwym rozwiązaniem będzie odsunięcie w miarę możliwości projektowanych obiektów od drogi tak, by były zlokalizowane poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu. Po uchwaleniu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego może zaistnieć także konieczność podjęcia stosownych dodatkowych działań ograniczających oddziaływanie hałasu na tereny objęte ochroną akustyczną.

- W przedmiotowym planie zagospodarowania przestrzennego wprowadzone zostały zapisy ustalające zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego oraz ochrony środowiska przyrodniczego w postaci ustaleń, nakazów i zakazów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie ludzi. Analiza w prognozie oddziaływania na środowisko przyjętych w planie zapisów wykazała, że zostały uwzględnione wymogi z zakresu ochrony środowiska określone w obowiązujących przepisach.

projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru położonego w rejonie wschodniej obwodnicy GOP, ul. Aleksandry Fredry, ul. Kopalni Węgla Kamiennego Kazimierz – Juliusz

- Obszar objęty planem obejmuje teren o powierzchni 87 ha.
Granice terenu wyznaczają:
od północy – kompleks leśny;
od południa – ul. Kopalni Węgla Kamiennego „Kazimierz – Juliusz”;
od wschodu – rejon ul. Fredry;
od zachodu – ulica Wiejska i droga ekspresowa.
- Celem przepisów szczegółowych dotyczących regulacji dla obszaru objętego planem, jest określenie zasad kształtowania ładu przestrzennego.
- Przedmiotowy projekt ustalał następujące przeznaczenie podstawowe terenu: MN–tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, U–tereny zabudowy usługowej, UK–tereny zabudowy usługowej – usług kultu religijnego, UP–tereny zabudowy usługowej –usług publicznych, P, U–tereny zabudowy usługowej, produkcyjnej składów i magazynów, KG–tereny garaży, KPP–tereny parkingów, Z–tereny zieleni, ZL–tereny lasów, WS–tereny wód powierzchniowych śródlądowych, KD-X–tereny dróg pieszo-rowerowych, KD-S–tereny dróg publicznych - ekspresowe, KD-Z–tereny dróg publicznych - zbiorcze, KD-L–tereny dróg publicznych - lokalne, KD-D–tereny dróg publicznych – dojazdowe.
- Obszar opracowania obejmuje fragment dzielnic Porąbka i Kazimierz Górniczy w północnej części miasta Sosnowca. Zabudowa przedmiotowego terenu charakteryzuje się małym zróżnicowaniem. Dominują tu zabudowania mieszkaniowe jednorodzinne wraz z towarzyszącymi usługami. W środkowej części terenu przy ul. Mikołaja Reja zlokalizowany jest większy powierzchniowo teren usługowy, z pozostałościami infrastruktury przemysłowej kopalni oraz teren usług kultu religijnego kościoł. W środkowej części terenu przy ul. Wiejskiej zlokalizowana jest ponadto Jednostka

Ratowniczo-Gaśnicza Sosnowiec-Porąbka. Największą powierzchnię terenu opracowania tworzą obszary biologicznie czynne w postaci nieużytków porolnych, zakrzewień i zadrzewień.

- Przez zachodnią część terenu przebiega droga ekspresowa S-1. Do głównych dróg należy również ulica Aleksandra Fredry oraz ulica Władysława Broniewskiego, a także ul. Wiejska i ul. KWK Kazimierz-Juliusz (dawna ulica Szenwalda). Dopelnieniem układu komunikacyjnego jest system mniejszych miejskich dróg i ulic, zapewniających komunikację w obrębie przedmiotowego terenu. W południowej części terenu przebiega fragment linii tramwajowej.*
- Do siedlisk występujących w granicach przedmiotowego terenu należą przede wszystkim tereny otwarte o charakterze pól uprawnych, łąk czy nieużytków a także w mniejszym stopniu zbiorowiska leśne, siedliska związane ze środowiskiem wodnym i siedliska antropogeniczne towarzyszące zabudowie mieszkaniowej i usługowej. Przedmiotowy obszar w przeważającej części odwadniany jest przez Rów Mortimerowski, będący prawobrzeżnym dopływem Bobrka.*
- Z uwagi na mały odsetek terenów zabudowanych a także obecność jedynie fragmentu drogi ekspresowej S1 emisja zanieczyszczeń z lokalnych źródeł jest niewielka. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja substancji pochodzących z lokalnych kotłowni i pieców węglowych używanych w indywidualnych gospodarstwach domowych. Są one źródłem tak zwanej „niskiej emisji”. Na stan atmosfery mają również wpływ zanieczyszczenia komunikacyjne oddziaływające głównie w najbliższym otoczeniu drogi.*
- Głównym źródłem hałasu na przedmiotowym terenie są ciągi komunikacyjne, a w szczególności: droga ekspresowa S1 oraz ulice: Kopalni Węgla Kamiennego Kazimierz-Juliusz, ul. Aleksandra Fredry czy ul. Mikołaja Reja. Rejonami najbardziej narażonymi na oddziaływanie akustyczne ciągów komunikacyjnych jest przede wszystkim zlokalizowana przy nich pierwsza linia zabudowy. Źródłem oddziaływania hałasu jest również przebiegająca fragmentarycznie w południowej części terenu opracowania linia tramwajowa. Uciążliwości na przedmiotowym terenie nie stanowi natomiast w chwili obecnej zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem hałas przemysłowy.*
- Jak wynikało z prognozy oddziaływania na środowisko przedmiotowy projekt planu zagospodarowania przestrzennego wprowadzał głównie przeznaczenia terenów nawiązujące do już istniejących elementów zagospodarowania (przewidywał zasadniczo uporządkowanie przeznaczeń terenów, poprzez ich dopasowanie do istniejącego sposobu zainwestowania - charakteru zabudowy). Plan częściowo zachowywał tereny biologicznie czynne, w tym część terenów zieleni nieurządzonej i lasów, a także ustalał zachowanie i ochronę terenów przyległych do terenów wód powierzchniowych. Obok utrzymania istniejącego charakteru zagospodarowania przewidywał poszerzenie terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz realizację nowych terenów zabudowy usługowej, produkcyjnej, składowej i magazynowej oraz nowych ciągów jezdnych na terenach biologicznie czynnych.*

- *Tereny zabudowy mieszkaniowej oraz usługowej, produkcyjnej, składów i magazynów, a także tereny dróg publicznych wprowadzone zostaną na obszary cenne przyrodniczo wskazane w Opracowaniu Ekofizjograficznym i Waloryzacji Przyrodniczej Miasta Sosnowca do pełnienia przede wszystkim funkcji przyrodniczych. Jednakże ten sposób zagospodarowania docelowego terenu wynikał z ustaleń Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Sosnowca. Wyszczególniony obszar cenny przyrodniczo podczas uchwalania Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Sosnowca został przeznaczony pod tereny produkcyjne i mieszkaniowe. Oceniany w prognozie projekt planu utrzymywał zatem przyjęty w Studium kierunek planistyczny.*
- *Ponadto jak wynikało z analizy przeprowadzonej w prognozie zapisy planu wraz z ograniczeniami i dopuszczeniami realizowały politykę rozwoju miasta przyjętą w takich dokumentach jak: Strategia rozwoju województwa śląskiego na lata 2000-2020; Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego (2004 r.). Przedmiotowy plan nie stał w sprzeczności z zapisami Programu Ochrony Środowiska dla miasta Sosnowca i uwzględniał również założenia ochrony środowiska gruntowo – wodnego określonego na szczeblu ponadlokalnym.*
- *Przedstawiona w prognozie analiza oddziaływań wykazała, że realizacja zapisów planu na terenach już zagospodarowanych będzie się wiązała głównie z utrzymaniem bądź pogłębieniem się oddziaływań już tu występujących. Biorąc pod uwagę projektowaną klasę nowych ciągów komunikacyjnych, lokalizację nowych terenów zabudowy usługowej, produkcyjnej, składowej i magazynowej oraz rozmieszczenie terenów chronionych akustycznie przewidziano, że może dojść do zmiany oddziaływania akustycznego, a także wzrostu zanieczyszczeń (emisja niezorganizowana na skutek ruchu pojazdów) na tereny przyległe.*
- *Przeprowadzona analiza uwarunkowań akustycznych na obszarze terenu opracowania wykazała, że już obecnie w jego granicach dochodzi do lokalnych przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu od dróg.*
- *Jak wskazano w prognozie w niektórych przypadkach w obszarach podlegających ochronie akustycznej a narażonych na ponadnormatywne oddziaływanie hałasu właściwym rozwiązaniem będzie odsunięcie w miarę możliwości projektowanych zabudowań od źródła hałasu tak, by były zlokalizowane poza zasięgiem jego ponadnormatywnego oddziaływania. Po uchwaleniu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego może zaistnieć także konieczność podjęcia stosownych dodatkowych działań ograniczających oddziaływanie hałasu ze źródeł istniejących i projektowanych na tereny objęte ochroną akustyczną.*
- *Celem ochrony przed hałasem w przedmiotowym planie zawarto zapisy odnośnie obowiązku uwzględniania dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem. Dodatkowo wprowadzono korektę do ustaleń planu polegającą na zapisie dotyczącym obowiązku realizacji na terenach zabudowy usługowej, produkcyjnej składów i magazynów szpaleru drzew i krzewów o szerokości min. 5,0 m na*

odcinku przylegającym do ulicy Wiejskiej. Korekty dokonano z uwagi na bezpośrednie graniczenie terenu zabudowy produkcyjno – usługowej planowanej do realizacji w rejonie ulicy Wiejskiej z obszarem obowiązującego i będącego w trakcie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – obejmującego rejon zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo- usługowej, istniejącej i projektowanej po dwóch stronach ulicy Wiejskiej. Z uwagi na konieczność ochrony terenów zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej przed mogącym wywołać konflikty zagospodarowaniem sąsiadujących terenów produkcyjno – usługowych i usługowych – wprowadzono obowiązek izolowania tych obszarów pasem zieleni wysokiej.

- *W przedmiotowym planie zagospodarowania przestrzennego wprowadzone zostały zapisy ustalające zasady ochrony i kształtowania ład przestrzennego oraz ochrony środowiska przyrodniczego w postaci ustaleń, nakazów i zakazów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie ludzi. Analiza w prognozie oddziaływania na środowisko przyjętych w planie zapisów wykazała, że zostały uwzględnione wymogi z zakresu ochrony środowiska określone w obowiązujących przepisach.*

Analizy i oceny oddziaływań ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko nie wykazały istotnych zmian wprowadzonych ustaleń projektów planów na środowisko.

W projektach planów wprowadzono szereg zapisów mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych wpływów na poszczególne elementy środowiska / w tym: w zakresie zanieczyszczenia powietrza, oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne, gospodarki odpadami, ochrony przed hałasem / oraz na zdrowie ludzi.

Wprowadzane przeznaczenia terenów w większości sankcjonowały istniejący stan lub stanowiły uzupełnienie istniejącego zagospodarowania.

Jeden z planów wprowadzał zabudowę mieszkaniową a także zabudowę usługową, produkcyjną, składów i magazynów kosztem powierzchni biologicznie czynnej wskazanej w Opracowaniu Ekofizjograficznym i Waloryzacji Przyrodniczej Miasta Sosnowca do pełnienia przede wszystkim funkcji przyrodniczych. Jednakże przedmiotowy obszar został podczas uchwalania Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Sosnowca przeznaczony pod tereny produkcyjne i mieszkaniowe. Zatem przedmiotowy plan utrzymywał przyjęty w Studium kierunek planistyczny.

2. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE MIASTA – PLANY

(Odstąpienia od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko)

W 2018r na wniosek Prezydenta Miasta Sosnowca dokonano 4 uzgodnień dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:

projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowiec zatwierdzonego Uchwałą Rady Miejskiej nr 369/XXXI/2016 z dnia 19 maja 2016 roku **w zakresie kierunków rozwoju dotyczących infrastruktury komunikacyjnej**

- *z uwagi na zmianę, która ma na celu pozostawienie istniejącego zjazdu z drogi S1 do terenów inwestycyjnych po wybudowaniu węzła Klimontów.*
- *Jak wynikało z wniosku wprowadzona zmiana nie będzie miała wpływu na: charakter przewidywanych działań, rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko oraz cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko wynikające z ustaleń przyjętego już studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca. Zmianie nie ulegną pozostałe ustalenia studium mogące mieć wpływ na środowisko.*

projektu zmiany części tekstowej miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wschodniej i południowo – wschodniej części gminy Sosnowiec zatwierdzonego Uchwałą Rady Miejskiej nr 711/XLIII/2005 z dnia 25 sierpnia 2005r **w zakresie ustaleń dotyczących infrastruktury komunikacyjnej**

- *z uwagi na zmianę, która ma na celu pozostawienie istniejącego zjazdu z drogi S1 do terenów inwestycyjnych po wybudowaniu węzła Klimontów*
- *Jak wynikało z wniosku wprowadzona zmiana nie będzie miała wpływu na: charakter przewidywanych działań, rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko oraz cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko wynikające z ustaleń przyjętego już dokumentu. Zmianie nie ulegną pozostałe ustalenia planu mogące mieć wpływ na środowisko.*

projektu zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru Stary Sosnowiec – Północ etap I, zatwierdzonego Uchwałą nr 350/XXX/2016 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 28 kwietnia 2016 roku, **dla terenu oznaczonego symbolem S.15 Uo / teren usług oświaty; przeznaczenie docelowe: zabudowa mieszkaniowa niskiej intensywności oraz usług /;**

- *z uwagi na zmianę mającą na celu niewielką modyfikację przyjętego już dokumentu w zakresie zmiany ustaleń szczegółowych, dotyczących przeznaczenia terenu oznaczonego symbolem S.15 Uo. W obowiązującym aktualnie miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru Stary Sosnowiec – Północ etap I, teren oznaczony symbolem S.15 Up położony na skrzyżowaniu ul. Dziewiczej i Wiązowej o powierzchni 0,0808 ha został przeznaczony na teren usług oświaty. Teren jest w całości zagospodarowany i zabudowany. Z uwagi na konieczność przeniesienia istniejącej na tym terenie szkoły do większego budynku zlokalizowanego w innej części miasta, istniejąca zabudowa nie będzie już wykorzystywana w dotychczasowy sposób. Obecnie obowiązujący miejscowy plan zawęża zakres usług do usług oświaty.*
- ***Jak wynikało z wniosku wprowadzona zmiana nie będzie miała wpływu na: charakter przewidywanych działań, rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko oraz cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko*** wynikające z ustaleń przyjętego już dokumentu. *Zmianie nie ulegną pozostałe ustalenia planu mogące mieć wpływ na środowisko.*

projektu zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulicy marsz. Józefa Piłsudskiego - południe, zatwierdzonego Uchwałą nr 327/XXIX/2016 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 31 marca 2016 roku, w zakresie zapisów dla terenu oznaczonego symbolem O.2.U,P (zmiana wysokości zabudowy)

- *z uwagi na zmianę mającą na celu niewielką modyfikację przyjętego już dokumentu w zakresie ustaleń szczegółowych, dotyczących parametrów zabudowy jedynie w ramach dopuszczalnej wysokości, dla terenu oznaczonego symbolem O.2 U,P o powierzchni 10,19 ha położonego pomiędzy ulicami: Gottlieba Daimlera, Kresową, marsz. Józefa Piłsudskiego i drogą krajową S86. W obowiązującym aktualnie miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru położonego w rejonie ulicy marsz. Józefa Piłsudskiego – południe, dla terenu oznaczonego symbolem O.2 U,P ustalono wysokość zabudowy maksymalnie do 35 m (z wyłączeniem urządzeń infrastruktury technicznej). Sporządzana zmiana przewiduje ustalenie dopuszczalnej wysokości zabudowy do 105m (z wyłączeniem urządzeń infrastruktury technicznej).*
- ***Jak wynikało z wniosku wprowadzona zmiana nie będzie miała wpływu na: charakter przewidywanych działań, rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko oraz cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko*** wynikające z ustaleń przyjętego już dokumentu. *Zmianie nie ulegną pozostałe ustalenia planu mogące mieć wpływ na środowisko.*

Wprowadzone zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta stanowią niewielką modyfikację przyjętych już dokumentów w zakresie ich ustaleń ogólnych przeprowadzonych celem uzyskania jednoznaczności i precyzyjności tych zapisów i nie spowodują znaczących dodatkowych oddziaływań na środowisko i zdrowie ludzi.

3. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE MIASTA

– Prognozy oddziaływania na środowisko

W 2018 roku PPIS w Sosnowcu dokonał **4 uzgodnień zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko:**

- projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru „ Ostrogórska – Zachód ”;
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru przy ulicy Teatralnej;
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla północno – zachodniej części dzielnicy Milowice;
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sosnowca dla obszaru Zagórze Zachód.

W uzgodnieniach zwracano uwagę na:

- zgodność zawartości prognoz oddziaływania na środowisko z ustawą z dnia 3 października 2008r o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- stopień szczegółowości informacji podanych w prognozach / *powinien być dostosowany do problematyki zawartej w przedmiotowych planach zagospodarowania przestrzennego i umożliwiać pełną analizę i ocenę wpływu na środowisko rozwiązań ustalonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego* /.

4. WARUNKI ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENU

W 2018 roku **uzgodniono 47 wniosków warunków zabudowy i zagospodarowania terenu** /dotyczących realizacji inwestycji na terenach, dla których brak ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego / . Planowane do realizacji inwestycje w większości nawiązywały do istniejącego zagospodarowania terenu.

Wnioski dotyczyły budowy/zmiany sposobu użytkowania obiektów:

- pawilonów/budynków handlowo – usługowych /*sklepy spożywcze i wielobranżowe, banki, apteki, podmioty lecznicze, biura i inne usługi*/,
- budynków mieszkalnych z częściami handlowo – usługowymi /*o szerokim zakresie usług*/,
- obiektów branży żywnościowej i spożywczej,
- obiektów branży przemysłowej,
- obiektów usługowych / *kosmetycznych i fryzjerskich* / oraz sportowo rekreacyjnych / *typu fitness* /,
- obiektów podmiotów leczniczych,
- hosteli/pokoje gościnnych,
- żłobków/przedszkola/zespołu szkolno - przedszkolnego,
- apteki,
- laboratorium z punktem pobrań,
- warsztatów samochodowych/stacji kontroli pojazdów,
- oczyszczalni ścieków / *przebudowa* /,
- obiektu usług pogrzebowych,
- zaplecza obsługi wyciągu nart wodnych.

5. UZGODNIENIA PRZED WYDANIEM DECYZJI O ŚRODOWISKOWYCH UWARUNKOWANIACH – Opinie o konieczności raportu oddziaływania na środowisko

Dla 24 przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko **dokonywano uzgodnień przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach / w oparciu o postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko /:**

- budowa centrum logistycznych (magazynowo - produkcyjnych) / *5 inwestycji* /;
- punkty zbierania złomu i innych odpadów / *3 inwestycje* /;
- instalacje/punkty do przetwarzania odpadów budowlanych /*2 inwestycje* /;
- rozbudowa, przebudowa infrastruktury drogowej / *2 inwestycje* /;
- uruchomienie lakierni/linii lakierniczych na terenie istniejących zakładów / *2 inwestycje* /;
- rozszerzenie działalności w istniejącym zakładzie (o proces enkapsulacji i primerowania) / *2 analizy* /;
- rozbudowa instalacji na terenie istniejącego obiektu (druku cyfrowego na tekstyliach);
- budowa hali produkcyjno – magazynowej zakładu (produkcja elementów gumowych);

- modernizacja walcowni na terenie istniejącego zakładu;
- modernizacja infrastruktury kolejowej (rekultywacja terenu CTL Maczki Bór);
- przebudowa stacji paliw;
- przebudowa gazociągu relacji Dąbrowa Górnicza – Szopienice;
- budowa zbiorników do magazynowania płynnego gazu;
- realizacja Zagłębiowskiego Parku Linearnego – rewitalizacja obszaru doliny rzeki Przemszy i Brynicy – Budowa Centrum Edukacji Ekologicznej – Egzotarium).

Dla 7 przedsięwzięć inwestycyjnych / z ogółu 24 przedsięwzięć / - określono konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, potrzebę sporządzenia raportu i zakres raportu / z uwagi na skalę przedsięwzięć, charakter planowanych działalności, powstające uciążliwości związane z prowadzeniem działalności i realizacją oraz ich usytuowanie /:

- budowa centrum logistycznych (magazynowo - produkcyjnych) / 2 inwestycje /;
- uruchomienie lakierni/linii lakierniczych na terenie istniejących zakładów / 2 inwestycje /;
- budowa hali produkcyjno – magazynowej zakładu (produkcja elementów gumowych);
- lokalizacja punktu do przetwarzania odpadów budowlanych;
- budowa węzła drogowego na ciągu drogi S1 wraz z połączeniem z istniejącym układem drogowym.

6. UZGODNIENIA ŚRODOWISKOWYCH UWARUNKOWAŃ

Dokonano 4 uzgodnień środowiskowych uwarunkowań dla przedsięwzięć inwestycyjnych przed wydaniem postanowienia przez RDOŚ:

- realizacji Drogowej Trasy Średnicowej na terenie miast Mysłowice i Sosnowiec, na odcinku od węzła „Janów” - przez Mysłowice ul. Obrzeżną Północną – do węzła „Sosnowie Bór” wraz z konieczną rozbudową ul. Ostrogórskiej i ul. Mikołajczyka;
- realizacji prac na podstawowych ciągach pasażerskich (E 30 i E 65) na obszarach Śląska, etap I: linia E 65 na odc. Będzin – Katowice – Tychy – Czechowice Dziedzice – Zebrzydowice” Odcinek Będzin – Katowice Szopienice Południowe od km 305+000 do km 312+400;
- realizacji prac na liniach kolejowych nr 132, 138, 147, 161, 180, 654, 655, 657, 658, 699 na odcinku Gliwice – Bytom – Chorzów Stary – Mysłowice Brzezinka – Oświęcim oraz Dorota – Mysłowice Brzezinka;

- rozbudowy (podniesienia rzędnej składowania) składowiska odpadów (kwatery B i C) przy ul. Grenadierów w Sosnowcu.

Dokonano 1 uzgodnienia środowiskowych uwarunkowań dla przedsięwzięcia inwestycyjnego przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach:

- przetwarzania odpadów w postaci zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie istniejącego Zakładu przy ul. Mikołajczyka 25 w Sosnowcu.

W opracowanych uzgodnieniach zawarto warunki:

- fazy realizacji przedsięwzięć:

- prowadzenia prac budowlanych i montażowych/instalacyjnych w sposób ograniczający negatywne oddziaływanie na środowisko;
- prowadzenia prac w porze dziennej;
- skracania maksymalnie czasu robót poprzez sprawne ich prowadzenie / *według ściśle ustalonego harmonogramu czasowego* /;
- prowadzenia prac wewnątrz hali;
- prowadzenia prac z zastosowaniem sprzętu znajdującego się w dobrym stanie technicznym;
- zapewnienia zamkniętego taboru samochodowego do transportu materiałów sypkich;
- ograniczenia pylenia poprzez stosowanie osłon na materiałach pyłących lub zraszanie powierzchni w czasie suchej pogody;
- zapewnienia prawidłowej organizacji placu budowy / *poza terenami zabudowy mieszkaniowej* /; lokalizowanie czynności i instalacji związanych z emisją w miarę możliwości z dala od zabudowy mieszkaniowej;
- uporządkowania terenu budowy po zakończeniu prac budowlanych / przywrócenia terenu czasowo zajętego w trakcie prac budowlanych do stanu pierwotnego;

- fazy eksploatacji przedsięwzięć:

- nie przekraczania dopuszczalnych wartości poziomu natężenia hałasu na obszarach chronionych akustycznie;
- zapewnienie nieprzekraczalnego natężenia hałasu poprzez stosowanie środków minimalizujących jak: ekrany akustyczne o parametrah technicznych i lokalizacji wynikających z przeprowadzonych ocen oddziaływania na środowisko / *w przypadku przedsięwzięć liniowych - prace na liniach kolejowych* /;
- zapewnienia nieprzekraczalnego poziomu emisji zanieczyszczeń powietrza /dopuszczalnych standardów jakości powietrza;

- w celu ochrony środowiska gruntowo – wodnego:

- prawidłowo prowadzonej gospodarki wodno – ściekowej oraz gospodarki odpadami;
- odprowadzania ścieków socjalno – bytowych, przemysłowych i wód opadowych do zakładowej sieci kanalizacji, a następnie do miejskiej sieci kanalizacji ogólnospławnej,
- zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu odwadniającego - w przypadku przedsięwzięć liniowych;
- utwardzonej nawierzchni podłoża dróg i parkingów;
- podczyszczania wód opadowych i roztopowych z terenów utwardzonych (dróg/parkingów) w osadnikach i separatorach przed ich odprowadzaniem;
- zapewnienia szczelnej nawierzchni podłoża hal/sektorów magazynowania zużytego sprzętu z możliwością uchwycenia ewentualnych rozlewów substancji niebezpiecznych;
- zapewnienia wyposażenia zakładu w odpowiednie sorbenty służące do zabezpieczenia środowiska przed potencjalną infiltracją substancji w stanach awaryjnych;
- selektywnego magazynowania odpadów w odpowiednich miejscach i pojemnikach do tego wyznaczonych wykonanych z materiałów odpornych na działanie odpadów w nich magazynowanych, na utwardzonym podłożu w sposób eliminujący potencjalne przenikanie do środowiska i zabezpieczonych przed dostępem osób postronnych;
- zapewnienia odbioru odpadów na podstawie zawartych umów przez podmioty posiadające wymagane prawem zezwolenia na zbieranie, transport i przetwarzanie odpadów.

Ponadto:

- w przypadku inwestycji liniowych:
  - wykonania analizy porealizacyjnej w zakresie emisji hałasu / *w szczególności w miejscach narażenia zabudowy mieszkaniowej na hałas - w rejonie punktów wskazanych w opracowaniach - raportach o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko /;*
- w przypadku przedsięwzięcia dotyczącego rozbudowy (podniesienia rzędnej składowania) składowiska odpadów (Kwaterna B i C):
  - prowadzenia składowania odpadów w obrębie specjalnie zaprojektowanej kwatery przeznaczonej do wyłącznego składowania odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne;
  - prowadzenia technologii składowania odpadów z zastosowaniem warstw izolacyjnych;
  - zapewnienia gromadzenia ścieków w szczelnym zbiorniku bezodpływowym i systematyczne wywożenie ścieków przemysłowych za pomocą taboru asenizacyjnego do oczyszczalni ścieków;
  - zapobiegania migracji wód odciekowych do środowiska / składowisko wybudowane z zastosowaniem warstw uszczelniających / *zastosowane uszczelnienie syntetyczne w postaci folii PEHD o gr. 2 mm, drenaż nadfoliowy wód odciekowych /;*

- w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego - zapewnienia stosowania systemu ujmowania gazu składowiskowego z kwater składowiska; stosowanie w obrębie Zakładu sprawnych technicznie urządzeń specjalistycznych;
- docelowego poddania składowiska rekultywacji /rekultywację składowiska należy prowadzić poprzez budowę okryw rekultywacyjnych zgodnie z projektem rekultywacji i przepisami prawa w tym zakresie / *ograniczenie dopływu wód opadowych, stworzenie warunków do wegetacji roślin* /;
- zagospodarowanie wód odciekowych w sposób zabezpieczający przed ich przenikaniem do środowiska gruntowo-wodnego / *drenaż – zbiornik bezodpływowy – oczyszczalnia ścieków* /;
- prowadzenia: badań poziomu i składu wód podziemnych, badań objętości i składu wód odciekowych, badań emisji i składu gazu składowiskowego, sprawności systemu odprowadzania gazu składowiskowego, badań opadu atmosferycznego, badań przebiegu osiadania składowiska, badań struktury i masy składowanych odpadów prowadzonych w ramach monitoringu składowiska (Kwatera B i C) w zakresie i częstotliwości zgodnie z dotychczasowymi założeniami.

7. UZGODNIENIA DOKUMENTACJI PROJEKTOWEJ

Z ogółu 12 wniosków, które wpłynęły do PSSE w Sosnowcu w 2018 roku - **opinię uzgadniającą dokumentację projektową wydano tylko dla 9 wniosków** / dla większości określono konieczność uzupełnienia/poprawy złożonej dokumentacji /:

- 4 obiektów usługowych / *typu: salony kosmetyczne, fryzjerskie, masażu* /,
- 3 gabinetów branży medycznej,
- 2 lokali gastronomicznych.

Wśród uzgodnień pozytywnych dokumentacji projektowej wystąpiły 2 uzgodnienia z warunkami dotyczącymi:

- zapewnienia zmywalnych i odpornych na działanie wilgoci powierzchni ścian do wysokości co najmniej 2 m w pomieszczeniach sanitarno – higienicznych / *gabinet branży medycznej* /,
- zapewnienia prawidłowej wentylacji w poszczególnych pomieszczeniach lokalu usługowego / *salon kosmetyczny* /.

Podczas uzgodnień projektów stwierdzano niekompletne i nieprawidłowe dokumentacje projektowe.

W opisach technicznych/na rzutach pomieszczeń brakowało wskazania:

- czy lokal wymaga przeprowadzenia zmiany sposobu użytkowania,
- usytuowania obiektu w stosunku do poziomu terenu/ wysokości pomieszczeń,
- wymiarowania pomieszczeń, otworów drzwiowych i okiennych,

- przeznaczenia poszczególnych pomieszczeń okazanych na rzucie,
- rodzaju zastosowanej instalacji w obiekcie / *wentylacja, ogrzewanie, instalacja wodno – kanalizacyjna* /,
- zapewnienia korespondencji pomiędzy opisem do projektu a rzutem pomieszczeń lokalu,
- rodzaju wykończenia ścian/ podłóża,
- opisu planowanej działalności / *sprecyzowania przewidywanych usług, ilości osób pracujących, ilości stanowisk usługowych, ilości osób dla których przewidziano usługi* /;

W opiniowanych obiektach stwierdzano:

- zbyt małą ilość punktów wodnych adekwatnie do planowanej działalności/brak wyposażenia pomieszczeń sanitarnych w punkty wodne do mycia rąk,
- brak zapewnienia dogodnych warunków komunikacji w obiektach,
- brak zapewnienia wentylacji w pomieszczeniach obiektów,
- brak zorganizowania stanowisk do dekontaminacji sprzętu w lokalach fryzjerskich i kosmetycznych,
- nieprawidłowe rozwiązania technologiczne w obiektach w stosunku do planowanej działalności,
- brak zapewnienia przedsionków izolacyjnych pomieszczeń sanitarnych WC,
- brak wydzielenia pomieszczeń socjalnych dla pracowników / *miejsc do higienicznego spożywania posiłków, szatni, miejsc przechowywania odzieży z zachowaniem rozdzielności* /,
- pomieszczeń i miejsc na sprzęt porządkowy (*wyposażonych w zlewy porządkowe lub zawory czerpalne wody*).

8. ODBIORY OBIEKTÓW

W 2018 roku w wyniku **przeprowadzonych 167 kontroli/ogłędzin** w obiektach nowo powstających lub poddanych zmianie sposobu użytkowania czy adaptacji - wydano **134 opinie, stwierdzające zgodność** wykonania obiektu z dokumentacją projektową i jego dopuszczenie do użytkowania.

72 opinie wydano w trybie art. 56 Prawa budowlanego:

- 3 hal magazynowych,
- 2 hal magazynowo – produkcyjnych,
- 3 obiektów rozbudowywanych zakładów produkcyjnych,
- 2 obiektów rozbudowywanych zakładów o lakiernie,
- 2 obiektów przetwórstwa odpadów / *rozbudowa* /,
- 1 zakładu produkcyjno – dystrybucyjnego,

- 14 centrum/hal dystrybucyjno – magazynowo-logistycznych,
- 6 obiektów serwisowych/warsztatowych/sprzedazy samochodów,
- 1 budynku stacji paliw,
- 2 budynków usługowych,
- 3 lokali handlowych,
- 1 budynku magazynowego,
- 1 obiektu zespołu lokali biurowych,
- 6 obiektów branży spożywczej/żywnościowej / *1 pawilonu handlowego branży spożywczej, 2 sklepów ogólnospożywczych, 3 lokali gastronomicznych /,*
- 3 obiektów usługowych / *lokale kosmetyczne /,*
- 1 drogerii,
- 6 obiektów podmiotów leczniczych / *2 dotyczyły rozbudowy w obrębie szpitali: Szpital Miejski – blok operacyjny z przychodniami, Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień, 1 dotyczył rozbudowy przychodni, 3 dotyczyły gabinetów usług medycznych /,*
- 1 Centrum Usług Społecznych – Hospicjum / *etap II /,*
- 1 szkoły / *rozbudowa – etap /,*
- 2 przedszkoli /*w tym 1 rozbudowa /,*
- 6 żłobków /*w tym 1 rozbudowa /,*
- 1 basenu,
- 1 kąpieliska / *modernizacja zaplecza /,*
- 1 hotelu / *rozbudowa /,*
- 1 biblioteki głównej / *przebudowa - 2 etapy /*
- 1 schroniska dla zwierząt / *rozbudowa /.*

62 opinie wydano w trybie art. 3 ustawy o PIS :

- 37 obiektów typu spożywczego i żywnościowego / *sklepy branży żywnościowej, lokale gastronomiczne, kuchnia cateringowa, restauracja pracownicza, puby i punkty małej gastronomii, kawiarnie/cukiernie, magazyn artykułów spożywczych, magazyn alkoholi, pierogarnia, piekarnia, sklepik szkolny /,*
- 20 obiektów usługowych / *zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, solarium, masażu /,*
- 1 centrum rozrywki – trampoliny,
- 1 poradni zdrowia / *rozbudowa /,*
- 1 apteki,
- 1 przedszkola / *modernizacja /*
- 1 żłobka.

Ogłędziny niektórych obiektów odbywały się kilkakrotnie zanim zostały dopuszczone do użytkowania / w przypadkach stwierdzania niewłaściwego przygotowania obiektów do rozpoczęcia działalności, wczesnego etapu realizacji prac budowlanych i adaptacyjnych - ***zawieszano prowadzone postępowania do czasu ich odpowiedniego przygotowania /*** .

Kolejnych ogłędzin dokonywano po zgłoszeniu:

- zrealizowania stwierdzonych nieprawidłowości,
- całkowitym zakończeniu realizacji inwestycji
- przygotowaniu obiektu do odbioru.

Nieprawidłowości stwierdzane podczas odbiorów:

- brak zamontowania punktów wodnych w pomieszczeniach o różnym przeznaczeniu;
- brak podłączenia do instalacji wodnej i kanalizacyjnej punktów wodnych;
- brak zapewnienia ciepłej wody w punktach wodnych;
- brak całkowitego wykończenia/ zły stan techniczny powierzchni ścian i podłóża;
- brak zapewnienia zmywalnej/łatwej do utrzymania w czystości powierzchni ścian / *głównie przy punktach wodnych oraz w pomieszczeniach sanitarnych /*;
- brak zrealizowania przedsionków izolacyjnych pomieszczeń sanitarnych WC;
- brak zapewnienia całkowitego oddzielenia pomieszczeń toalet/przedsionków od pozostałych pomieszczeń / *często od sal sprzedaży lub przygotowywania posiłków /*;
- brak zapewnienia prawidłowej wysokości pomieszczeń;
- brak zapewnienia odpowiedniej wentylacji pomieszczeń / *również w sposób zapewniający niemieszanie się powietrza z pomieszczeń o różnym standardzie sanitarnym /*
  - wspomagania mechanicznego wentylacji z pomieszczeń,
  - kurtyny powietrznej nad drzwiami wejściowymi do obiektów;
- brak zapewnienia w obiektach zaworu czerpalnego wody/zlewu do celów porządkowych;
- brak zrealizowanych kratak ściekowych w pomieszczeniach procesów technologicznych;
- brak wyodrębnienia pomieszczeń lub ich oddzielenia od pozostałych części obiektu,
- rozbieżności w stosunku do dokumentacji projektowej / *wykonanie niezgodne z dokumentacją projektową /*;
- brak zapewnienia wyposażenia umożliwiającego rozpoczęcie działalności / *wyposażenia miejsc socjalnych, miejsc do przechowywania odzieży oraz sprzętu porządkowego /*.

9. WNIOSKI

Ilość nowo powstających obiektów oraz ich profile działalności w ciągu roku są do siebie podobne na przestrzeni ostatnich lat.

Nadal utrzymuje się wysoka liczba powstających:

- **obiektów usługowych** / *głównie usług kosmetycznych, fryzjerskich i odnowy biologicznej jednak z ogólną tendencją malejącą* /;
- **obiektów branży żywniowej** / *lokale gastronomiczne, punkty małej gastronomii* /;
- **obiektów handlowo - usługowych** / *o mniejszej i większej skali, przeznaczonych pod wynajem, często o nie sprecyzowanym profilu działalności na tym etapie,* /;
- **obiektów wielkogabarytowych typu centra dystrybucyjno – logistyczne** / *na terenach stref inwestycyjnych miasta* /;

Ponadto od 2017 roku utrzymuje się tendencja wzrostowa ilości powstających i modernizowanych obiektów opieki nad dziećmi przedszkolnymi i do lat 3.

Od kilku lat utrzymuje się tendencja spadkowa ilości powstających małych sklepów spożywczych na terenie miasta.

Do rozpoczęcia działalności najlepiej przygotowane były:

obiekty służby zdrowia i centra dystrybucyjno – logistyczne

- natomiast najgorzej przygotowane były:

obiekty branży żywniowej / *głównie punkty małej gastronomii i lokale gastronomiczne oraz sklepy branży spożywczej* / jak również obiekty usługowe z zakresu kosmetyki i fryzjerstwa.

Pojedyncze przypadki nieprzygotowanych obiektów zdarzały się również w przypadku: obiektu handlowo – usługowego, lokalu sklepowego, rozbudowywanego zakładu produkcyjnego oraz obiektu opieki nad dziećmi.

W porównaniu do lat ubiegłych obecnie obserwowana jest się stosunkowo mała liczba wpływających wniosków z Urzędów dotyczących uzgodnień przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, dla których stwierdzono konieczność przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko / *wpływające do PPIS w Sosnowcu wnioski w przewadze dotyczą postępowań prowadzonych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska* /.

W 2018 roku wśród zapytań o konieczność przeprowadzania ocen oddziaływania na środowisko pojawiały się przedsięwzięcia dotyczące uruchomienia obiektów zbierania, przeładunku czy skupu złomu i innych odpadów, rozbudowy istniejących zakładów / np. o nowe linie/moduły lakiernicze / - już bez znaczącego udziału inwestycji drogowych i wodno – kanalizacyjnych / jak w latach ubiegłych / .

Od 2014 roku sukcesywnie zwiększa się też liczba wniosków Urzędu Miejskiego dotyczących uzgadniania projektów planów zagospodarowania przestrzennego miasta, jak również uzgadniania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji zlokalizowanych na terenach, dla których brak jest ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Obiekty opiniowane i dopuszczone do działalności w 2018 roku ze względu na swoją branżę nie zmieniają ogólnego wizerunku miasta ale mogą zwiększyć atrakcyjność miasta i służyć zaspokajaniu potrzeb lokalnych społeczności / powstające centra dystrybucyjne/siedziby firm na terenach stref inwestycyjnych miasta to nowe dodatkowe oferty miejsc pracy; obiekty oferujące opiekę dla dzieci i osób chorych to nie tylko dodatkowe rozwiązania i możliwości ale przede wszystkim pomoc dla mieszkańców Sosnowca /.

VII. OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA

Promowanie zachowań prozdrowotnych jest celowym, ukierunkowanym działaniem na rzecz poprawy zdrowia publicznego.

Państwowa Inspekcja Sanitarna poprzez realizację projektów i programów zarówno ogólnopolskich jak i wojewódzkich / *w ramach organizowanych różnorodnych kampanii, akcji, konkursów* / – mobilizuje społeczeństwo do zwiększania kontroli nad zdrowiem, a tym samym świadome eliminowanie czynników zagrażających dobremu samopoczuciu.

PPIS w Sosnowcu ukierunkowuje swoje działania na mobilizację mieszkańców miasta. Należy pamiętać o tym, że najskuteczniejszą inwestycją w poprawę zdrowia mieszkańców jest promocja zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży a środowisko rodzinne i szkolne odgrywa dużą rolę w kształtowaniu ich odpowiedzialności za zdrowie.

W 2018 roku realizowano/koordynowano następujące programy i akcje profilaktyczne:

- Bieg po zdrowie
- Trzymaj Formę
- Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce
- Klub Zdrowego Przedszkolaka
- Projekt/KIK 68 Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych
- ARS, czyli jak dbać o miłość
- Smak życia czyli debata o dopalaczach
- Wybierz życie – Pierwszy krok
- Podstępne WZW
- Znamię! Znam je?
- Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS
- Zaszczep w sobie chęć szczepienia
- Bezpieczne Ferie 2018 i Bezpieczne Wakacje 2018
- Brązowo ale czy zdrowo
- Dopalacze – Wypalacze “groźne narkotyki”
- Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

- które były adresowane przede wszystkim do:

dzieci, młodzieży, dorosłych oraz profesjonalnych grup zajmujących się prewencją i ochroną zdrowia.

1. BIEG PO ZDROWIE

Ogólnopolski program antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla klas IV szkoły podstawowej.
W roku szkolnym 2017/2018 – koordynowano II edycję programu.

Edukacją objęto **760** uczniów i **724** rodziców z **13** szkół.

Patronaty honorowe: Minister Edukacji Narodowej + Minister Zdrowia + Rzecznik Praw Dziecka.

Cel programu: zwiększenie wiedzy uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów.

Zajęcia prowadzone są metodami aktywizującymi *uczniowie mają realny wpływ na przebieg zajęć*.

Realizatorzy programu otrzymali materiały edukacyjne :

- podręcznik dla nauczyciela
- zeszyt ćwiczeń dla uczniów
- komplet 6 rodzajów plakatów dla klasy
- foldery informacyjno-promocyjne dla szkół
- ankiety ewaluacyjne dla uczniów i rodziców

W roku szkolnym 2017/2018 przeprowadzono pełną ewaluację programu po jego zakończeniu.

Według szkolnych koordynatorów - program jest bardzo dobrze przygotowany i dostosowany do wieku odbiorców.

Program jest kontynuowany w roku szkolnym 2018/2019.

2. TRZYMAJ FORMĘ

Program realizowany przez Główny Inspektorat Sanitarny i Związek Pracodawców Polskiej Federacji Producentów Żywności / od 2006 roku /.

Główny cel programu:

- edukacja młodzieży szkolnej/ch rodzin w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków,
- promocja zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety,
- odpowiedzialność indywidualna i wolny wybór jednostki.

W programie uczestniczą:

- uczniowie i nauczyciele / klasy V-VII szkół podstawowych + klasy II-III gimnazjum /,
- rodzice/opiekunowie

Materiały i pomoce do realizacji programu :

- Poradnik dla szkolnych koordynatorów
- Broszura dla młodzieży dotycząca zbilansowanej diety i znaczenia aktywności fizycznej
- Plakat Talerz Zdrowia

- Ulotka dla rodziców
- Internetowa strona edukacyjna zawierająca treści programowe i informacje o znakowaniu żywności

W XII edycji programu uczestniczyło: 9723 odbiorców z 40 szkół podstawowych +
gimnazjalnych

Program motywuje młodzież do zmiany nawyków żywieniowych poprzez racjonalizację żywienia i ograniczenie spożycia produktów powodujących przyrost masy ciała, przy jednoczesnym zwiększeniu aktywności fizycznej / *zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w zakresie diety, aktywności fizycznej i zdrowia* /.

W wielu szkołach program realizowany jest metodą projektu, który służy jednocześnie promocji aktywności fizycznej oraz prawidłowego, zróżnicowanego i zbilansowanego sposobu odżywiania się młodzieży. Projekty odnoszą się zarówno do zdobywania konkretnych umiejętności, jak też do kształtowania postaw i zwiększania zainteresowania problematyką prozdrowotną.

W ramach programu szkoły organizowały również zajęcia pozalekcyjne ogólnie rozwijające uczniów, wykraczające poza podstawę programową.

Program jest bardzo wysoko oceniany przez uczniów, kadre pedagogiczną oraz rodziców ze względu na jego interdyscyplinarne traktowanie problemu zdrowego trybu życia.

W ramach programu organizowany jest Ogólnopolski Konkurs wiedzy o zdrowym stylu życia „Trzymaj Formę”.

W roku szkolnym 2017/2018 wśród 5 uczniów z województwa śląskiego zakwalifikowanych do etapu powiatowego konkursu, znalazły się dwie uczennice z Sosnowca.

Program jest kontynuowany w roku szkolnym 2018/2019.

3. PROGRAM OGRANICZANIA ZDROWOTNYCH NASTĘPSTW PALENIA TYTONIU W POLSCE

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu / *skierowany do ogółu społeczeństwa* / realizowany jest poprzez różnorodne kampanie i akcje.

W okresie: 2014 - 2018 w/w program realizowano w ramach:

- Światowego Dnia Bez Tytoniu
- Światowego Dnia Rzucania Palenia.

Główne zadanie programu:

Edukacja zdrowotna prowadząca do świadomego wyboru stylu życia wolnego od dymu tytoniowego, tworzenie i upowszechnianie mody na niepalenie, tworzenie wolnych od dymu tytoniowego miejsc publicznych, pomoc w rzucaniu nałogu, ochrona przed biernym paleniem.

Realizując program PPIS w Sosnowcu współpracuje z:

- Urzędem Miejskim
- podmiotami leczniczymi,
- placówkami oświatowo- wychowawczymi.

Ponadto prowadzane są systematyczne kontrole w zakresie przestrzegania zakazu palenia tytoniu i e-papierosów / w ramach bieżącego nadzoru / w obiektach: użyteczności publicznej, zakładach nauczania i wychowania, podmiotach leczniczych oraz zakładach pracy .

W 2018 roku **przeprowadzono ogółem 1119 kontroli** sprawdzających przestrzeganie zakazu palenia tytoniu w miejscach objętych prawnym zakazem palenia. W wyniku przeprowadzonych kontroli **nie stwierdzono nieprawidłowości.**

Organizowane akcje profilaktyczne w 2018 roku na terenie miasta:

Światowy Dzień bez Tytoniu - 31.05.2018 r.

Akcja informacyjno-edukacyjna w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Sosnowcu ul. Grota Roweckiego 64 w dniu 29.05.2018 r. / *zorganizowana przez pedagoga szkolnego we współpracy z nauczycielami /*

CEL - uświadomienie młodzieży oraz dostarczenie informacji o skutkach palenia tytoniu, ale przede wszystkim wpłynięcie na zmiany postaw, zaangażowanie alternatywnych sposobów radzenia sobie z nałogiem / *finalnym skutkiem ma być nie podejmowanie zachowań ryzykownych przez młodzież uczącą się w CKZ i U /*

Uczniowie szkoły podczas zajęć przygotowali hasła i baner informacyjny pt. „ Sąd nad papierosem”, który został umieszczony w szkole, w widocznym miejscu dla społeczności uczniowskiej. Przeprowadzono sztafetę zdrowia z torem przeszkód. Młodzież przygotowała alternatywę dla papierosa w postaci kącika ze zdrowymi przekąskami. W czasie akcji wyświetlano projekcję multimedialną „Wybierz życie bez tytoniu” opatrzoną komentarzem profilaktycznym. Odbył się konkurs plastyczny pt. „ Parodia palacza ”. Prace uczniów zostały wystawione w “ Strefie relaksu”. Zorganizowano punkt edukacyjny z ulotkami i broszurami o treściach antynikotynowych, promujących zdrowy styl życia / *bez środków psychoaktywnych /* oraz oplakatowano miejsce akcji. Uczniowie palący papierosy mogli zbadać poziom tlenu węgla w wydychanym powietrzu. Przedsięwzięcie cieszyło się dużym zainteresowaniem. *Ogółem uczestniczyło w nim 150 osób.*

Światowy Dzień Rzucania Palenia - 15.11.2018 r.

W ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia Tytoniu 2018 i sosnowieckiej kampanii „Jabłko zamiast papierosa” w Sosnowcu **zorganizowano Międzyszkolny Konkurs Fotograficzny i Filmowy „Sosnowiec Rzuca Palenie”**.

Głównym organizatorem był: Urząd Miejski w S-cu + Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 30 w S-cu. Zamierzeniem przedsięwzięcia było wykorzystanie inspiracji do walki z uzależnieniem nikotynowym postrzeganej oczami młodego pokolenia i zarejestrowanej aparatem fotograficznym oraz kamerą filmową / *na konkurs wpłynęło 80 fotografii z 26 szkół* /.

15 listopada 2018r. w Sali Sesyjnej Urzędu Miejskiego w Sosnowcu odbyła się uroczysta Gala Finałowa Konkursu „ Sosnowiec Rzuca Palenie ”, podczas której:

- zaprezentowano nagrodzone i wyróżnione fotografie i spoty
- wręczono podziękowania, dyplomy i nagrody uczestnikom konkursu fotograficznego i filmowego
- zorganizowano wernisaż wszystkich prac konkursowych uczniów / *w holu przed Salą Sesyjną Urzędu Miejskiego* /

Jednocześnie na Placu Stulecia w Sosnowcu oraz w przejściu podziemnym pod Dworcem PKP w Sosnowcu przeprowadzono happening, podczas którego uczniowie, rodzice uczniów i nauczyciele ze Szkoły Podstawowej Nr 30:

- rozdawali ulotki edukacyjne o zagrożeniach jakie niesie palenie papierosów
- rozdawali jabłka jako symbol zdrowego stylu życia i alternatywa dla trującego organizm papierosa
- namawiali do rzucania palenia tytoniu.

W miejscu akcji wyeksponowano plakaty o tematyce antytytoniowej, a na telebimie emitowano nagrodzone spoty. Działania prowadzono pod patronatem honorowym Prezydenta Sosnowca.

W przedsięwzięciu udział wzięło ponad 1000 osób.

Akcja informacyjno – edukacyjna prowadzona w dniu 16 listopada w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego / Sosnowiec ul. Grota Roweckiego 64 /

16 listopada 2018r. odbyła się szkolna akcja edukacyjna ukierunkowana na wspomaganie ucznia w radzeniu sobie z zagrożeniem wynikającym z palenia, ale przede wszystkim promowaniu zdrowego stylu życia oraz motywowania do pożegnania się z nałogiem uczniów palących.

W ramach akcji promującej zdrowy styl życia uczniowie mogli obejrzyć projekcję multimedialną – „Wybierz życie bez tytoniu” – opatrzoną komentarzem profilaktycznym oraz wykonać test motywacji do zaprzestania palenia. Nauczyciele/wychowawcy przeprowadzili pogadanki i prelekcje na temat palenia i skutków, które ten nałóg wywołuje oraz promocji zdrowego trybu życia.

Uczniowie pałacy mieli również możliwość przebadania się miernikiem stężenia poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu w celu uświadomienia skutków palenia / *wykonano 50 badań* /.
W w/w akcji uczestniczyło 250 osób.

Akcja informacyjno – edukacyjna prowadzona w dniach od 12-23 listopada w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego / Sosnowiec ul. Kilińskiego 25 /

W związku z obchodami Światowego Dnia Rzucania Palenia Samorząd Uczniowski zorganizował akcję podpisywania deklaracji o niepaleniu. Nauczyciele na lekcjach wychowawczych przeprowadzali zajęcia edukacyjne na temat szkodliwości palenia wyrobów tytoniowych, rzucania palenia / *według scenariuszy przygotowanych przez pedagoga i psychologa szkolnego* /. W pierwszych klasach technikum realizowano program profilaktyczny pt. “Dziękuję, nie palę” na podstawie porozumienia z Wydziałem Zdrowia Urzędu Miejskiego w Sosnowcu. Uczniowie pod opieką nauczyciela przygotowali i poprowadzili happening dla społeczności szkolnej, mający na celu pokazanie konsekwencji palenia papierosów i zachęcenie do rzucenia nałogu. Prowadzono również pedagogizację rodziców w zakresie profilaktyki palenia tytoniu / *podczas zebrań klasowych* /. W gabinecie pielęgniarki szkolnej wykonywano pomiary ciśnienia tętniczego chętnym osobom. W ramach akcji „Owoce zamiast papierosów ” na przerwach częstowano jabłkami. Dla wszystkich uczestników udostępniono gazetki tematyczne oraz prowadzono rozdawnictwo ulotek. *Działaniami objęto 627 osób.*

4. KLUB ZDROWEGO PRZEDSZKOLAKA

Projekt, który powstał w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Katowicach realizowany jest w placówkach przedszkolnych na terenie województwa śląskiego.

Główny cel: wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci poprzez propagowanie zdrowego stylu życia.

Zajęcia dla dzieci prowadzone przez nauczycieli przedszkolnych mają na celu:

- zwrócenie szczególnej uwagi na walory odżywcze i zdrowotne owoców, warzyw oraz mleka w diecie dzieci
- podkreślenie właściwości zdrowotnych codziennego picia odpowiedniej ilości wody
- zachęcenie dzieci do codziennej aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania
- budowanie i wyrabianie wśród dzieci potrzeby i nawyków dbania o higienę rąk
- nauczenie dzieci prawidłowego mycia rąk
- zapoznanie dzieci z tematem bezpiecznego korzystania z kąpeli słonecznych
- rozróżnianie dymów, ich źródeł oraz właściwości niekorzystnych dla zdrowia.

Realizatorzy programu otrzymali następujące materiały pomocnicze oraz materiały informacyjno-edukacyjne:

- plakat „Żywienie na wagę zdrowia”
- plakat „Szkola czystych rąk”
- ulotka zasady zdrowego żywienia oraz nowa piramida zdrowego żywienia i aktywności fizycznej
- plakat „Grypo nie chcemy cię w naszym domu” / wersja elektroniczna – płyta CD /
- kolorowanka z Dinkiem / wersja elektroniczna – płyta CD /
- piosenka o Dinku i linia melodyczna / płyta CD /
- materiały pomocnicze / wersja elektroniczna – płyta CD / :
  - prezentacja pt. „Klub zdrowego przedszkolaka”
/ do ewentualnego wykorzystania jako propozycja prowadzenia zajęć /,
  - ulotka dla rodziców wraz z quizem,
  - krzyżówka,
  - kolorowanki.

Ogółem edukacją objęto:

3026 dzieci + **3793** rodziców/opiekunów + **293** nauczycieli/realizatorów z **35** przedszkoli.

Program jest kontynuowany w roku szkolnym 2018/2019.

5. PROJEKT KIK/68 Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych

Główny cel projektu: ograniczenie używania alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym / od 15 do 49 roku życia /.

Projekt realizowany przez Główny Inspektorat Sanitarny w partnerstwie z:

- Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Krajowym Biurem d/s Przeciwdziałania Narkomanii,
- Instytutem Medycyny Pracy im. Jerzego Nofera w Łodzi,
- Instytutem Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie.

Działania wzmocniono **Kampanią społeczną i medialną pt. „ Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”**. Elementem integrującym działania jest platforma internetowa, która umożliwia prowadzenie działań informacyjno -edukacyjnych on-line (www.zdrowiewciazy.pl).

W ramach realizacji w/w projektu w środowisku lokalnym przeprowadzono **14 działań informacyjno - edukacyjnych /akcje, eventy, narady /** obejmując działaniem.**17251** osób:

- uczestnicy letniego/zimowego wypoczynku,
- dzieci/młodzież w klubach osiedlowych/miejskich / w okresie wakacji /,
- dzieci/młodzież w ośrodkach wypoczynkowo – rekreacyjnych,
- pracownicy i pacjenci placówek medycznych,
- uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych,
- dyrektorzy szkół,
- mieszkańcy Sosnowca.

Działania edukacyjne dotyczyły profilaktyki uzależnień / w tym środków zastępczych – dopalaczy /.

6. ARS, CZYLI JAK DBAĆ O MIŁOŚĆ?

Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?” jest jednym z komponentów Projektu KIK/68 „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”.

Cel programu: dotarcie z przekazem edukacyjnym do uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ograniczenie używania przez młodzież substancji psychoaktywnych /alkoholu, tytoniu, narkotyków, w tym środków zastępczych /.

Struktura programu oparta jest na 3 częściach:

I część: „ Życie i dobre zdrowie podstawowym warunkiem ludzkiej miłości ”

/ tezy tej części programu wskazują, że życie i dobre zdrowie to najważniejszy warunek miłości; a zażywając substancje psychoaktywne jesteśmy oszukiwani, zmieniają naszą świadomość, powodują problemy /.

II część: „ Czy używanie substancji psychoaktywnych może popsuć ludzką miłość? ”

/ centralnym zagadnieniem jest pokazanie strat jakie substancje psychoaktywne mogą spowodować w zakresie więzi między mężczyzną a kobietą, jak mogą negatywnie wpłynąć na rozwój człowieka w zakresie tożsamości i zadań związanych z płcią /.

III część: „ Substancje psychoaktywne a zdrowie prokreacyjne ”

/ problematyka zdrowia w aspekcie wpływu obecnych wyborów życiowych, stylu życia uczestników na zdrowie ich przyszłego potomstwa. Jakie skutki zdrowotne dla potomstwa mogą wywołać substancje psychoaktywne. Budzenie odpowiedzialności w kontekście przyszłych postaw rodzicielskich /.

Realizatorzy programu otrzymali materiały edukacyjne w wersji elektronicznej / płyta CD /.

V edycja programu objęła: **887** uczniów / **19** szkół ponadpodstawowych + **1** szkoły gimnazjalnej /
oraz **158** rodziców uczniów.

Program jest kontynuowany w roku szkolnym 2018/2019.

7. SMAK ŻYCIA CZYLI DEBATA O DOPALACZACH

Program profilaktyki uniwersalnej dla szkół gimnazjalnych pn. „ *Smak życia czyli debata o dopalaczach* ” Ministerstwa Zdrowia oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii jest realizowany w województwie śląskim od 2015 roku.

Cel programu:

- profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży;
- dostarczenie młodym ludziom / w wieku 13-15 lat / podstawowych informacji o kontekście używania tzw. dopalaczy i o samych „ dopalaczach ” aby zwiększyć ich ostrożność i zmniejszyć otwartość na kontakty z tymi produktami /;
- zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z korzystania z dopalaczy.

Adresaci programu:

dyrektorzy, nauczyciele, uczniowie szkół gimnazjalnych oraz ich rodzice i opiekunowie.

III edycję w/w programu wdrożono poprzez szkolenie warsztatowe zorganizowane w Szkole Podstawowej Nr 6 w Sosnowcu / z udziałem przedstawiciela Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji / - dla 38 koordynatorów szkolnych.

Realizatorzy programu otrzymali materiały edukacyjne w wersji elektronicznej / płyta CD /:

- podręcznik dla nauczyciela,
- prezentację multimedialną „Młodzież, zdrowie a substancje psychoaktywne” dla nauczycieli i rodziców,
- plakat edukacyjny – Dopalacze wypalacze „ groźne narkotyki ”,
- ulotki edukacyjne dla uczniów i rodziców.

Koordynatorzy ocenili program jako bardzo ważny i potrzebny z uwagi na dość częste zjawisko używania środków psychoaktywnych / w tym dopalaczy / przez młodzież .

Podkreślano również duże zaangażowanie uczniów podczas realizacji treści programowych.

W III edycji programu / w roku szkolnym 2017/2018 / uczestniczyło:

2840 uczniów + **748** rodziców z **47** szkół.

Program jest kontynuowany w roku szkolnym 2018/2019.

8. WYBIERZ ŻYCIE - PIERWSZY KROK

Program edukacyjny obejmujący tematykę profilaktyki raka szyjki macicy skierowany jest do młodzieży ponadpodstawowej.

Rak szyjki macicy pod względem częstotliwości występowania jest drugim na świecie rodzajem raka, który dotyka kobiety oraz stanowi przyczynę ich zgonów spowodowanych nowotworami.

Nie jest uwarunkowany genetycznie, jego bezpośrednią przyczyną jest przewlekłe zakażenie onkogennymi odmianami wirusa brodawczaka ludzkiego (HPV).

Profilaktyka w postaci szczepienia i wykorzystanie dostępnych dzisiaj narzędzi w walce z tym nowotworem może w praktyce doprowadzić do jego wyeliminowania.

Dlatego tak ważne jest stworzenie świadomości zagrożenia tą chorobą głównie wśród młodych ludzi / *nie myślących często o zdrowiu* /, ale jednocześnie mających największe możliwości uniknięcia jej w przyszłości / *dzięki zdobytej wiedzy na ten temat* /.

Cel programu:

- spadek występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę
- podniesienie poziomu wiedzy na temat:
  - profilaktyki raka szyjki macicy,
  - roli wirusa HPV w powstawaniu raka szyjki macicy,
  - czynników zwiększających ryzyko raka szyjki macicy / *profilaktyka pierwotna i wtórna* /,
- motywowanie kobiet do wykonywania regularnych badań profilaktycznych przez całe życie,
- przygotowanie młodzieży do roli liderów edukacji zdrowotnej w środowisku lokalnym,
- dostarczenie informacji o świadczeniodawcach wykonujących badania cytologiczne.

Adresaci programu: uczniowie I klas szkół ponadpodstawowych / *dziewczęta + chłopcy* /.

Realizatorzy programu w szkołach otrzymali:

- poradnik dla szkolnego koordynatora / *z konspektami zajęć* /,
- prezentację multimedialną,
- zakładki i składanki dla uczniów i rodziców,
- plakat,
- dostęp do strony internetowej programu.

Program realizowało ogółem 27 realizatorów / *nauczyciele biologii, pedagodzy, psychologdy szkolni, wychowawcy klas oraz pielęgniarki środowiska szkolnego* /.

Zgodnie z oceną koordynatorów i realizatorów, program jest bardzo wartościowy z uwagi na częste występowanie raka szyjki macicy i zakażeń wirusem HPV w Polsce. Realizacja programu podniosła poziom wiedzy uczniów i ich rodzin o metodach zapobiegania tej groźnej chorobie.

Realizatorzy przekonywali dziewczęta do systematycznych badań ginekologicznych i wykonywania wymazów cytologicznych oraz uświadamiali chłopców, że problem zakażeń HPV dotyczy również ich.

Ogółem edukacją objęto: 743 osoby z 13 szkół ponadpodstawowych.

Program jest kontynuowany w roku szkolnym 2018/2019.

9. PODSTĘPNE WZW

Podnoszenie poziomu wiedzy pozwala na rozpoznawanie i unikanie sytuacji narażenia na zakażenia HBV, HCV i HAV a przez to zapobieganie ich dalszemu rozprzestrzenianiu się i stanowi jeden ze sposobów przeciwdziałania rejestracji nowych przypadków zakażeń.

Program edukacyjny dotyczący profilaktyki zakażeń HBV, HCV i HAV, którego organizatorem jest Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Katowicach oraz Fundacja Gwiazda Nadziei - realizowany wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych - stanowi narzędzie w walce z w/w zakażeniami .

Cel programu:

- upowszechnienie wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu: B, C oraz A wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych,
- przekazanie wiedzy na temat ryzyka zakażenia: HBV , HCV, HAV oraz uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki w zakresie tych zakażeń,
- pobudzenie do refleksji nad odpowiedzialnością dotyczącą zachowań zdrowotnych własnych i innych ludzi.

Adresaci programu: uczniowie II klas szkół ponadgimnazjalnych / *dziewczęta + chłopcy* /.

Realizatorzy programu w szkołach otrzymali:

- poradnik dla edukatora,
- spoty edukacyjne,
- ankiety ewaluacyjne
- dostęp do strony internetowej programu.

Ogółem edukacją objęto: 908 uczniów + 693 rodziców/opiekunów + 319 nauczycieli z 13 szkół.

Program jest kontynuowany w roku szkolnym 2018/2019.

*W związku z gwałtownym wzrostem zachorowań na żółtaczkę pokarmową w woj. śląskim od 2017 r. - program poszerzono o zagadnienia **profilaktyki zakażeń wirusem HAV.***

10. ZNAMIE! ZNAM JE?

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego realizuje Program „Znamie! Znam je?” – czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry aby upowszechnić wiedzę społeczeństwa o nowotworze złośliwym skóry / popularyzacja profilaktyki, prezentacja skutecznych metod zabezpieczania się przed tym nowotworem /.

Liczba zachorowań na czerniaka w Polsce podwaja się co 10 lat. Pomimo tego, że czerniak stanowi tylko 6% wszystkich nowotworów skóry - 80% chorych na czerniaki umiera z tego powodu.

Czynniki powodujące wzrost zachorowań:

- nadmierne opalanie,
- zażywanie kąpieli słonecznych bez właściwej ochrony,
- korzystanie z solariów / *szczególnie przez osoby młode* /.

Cel programu:

- budowanie wśród młodzieży świadomości profilaktyki czerniaka oraz odpowiedzialnych zachowań i prozdrowotnych postaw,
- upowszechnienie wiedzy o czerniaku jako nowotworze złośliwym skóry.

Adresaci programu: uczniowie szkół ponadgimnazjalnych.

Na poziomie lokalnym i wojewódzkim program wdrożono poprzez:

- pisma informujące o programie skierowane do dyrektorów 33 szkół
- szkolenie koordynatorów powiatowych i szkolnych / *WSSE w Katowicach* /.

Realizatorzy programu w szkołach otrzymali:

- konspekt lekcji edukacyjnej,
- zdjęcia czerniaka - plansza edukacyjna ABCDE czerniaka,
- ankiety dla uczniów,
- film edukacyjny dla uczniów,
- ulotki i plakaty,
- dostęp do strony internetowej programu.

Program został dobrze przyjęty przez uczniów, szkolnych realizatorów i rodziców. Odbiorcy programu poszerzyli wiedzę o chorobach nowotworowych, nauczyli się rozpoznawać łagodne zmiany skórne i złośliwego czerniaka. Wzrosła świadomość konieczności działań profilaktycznych: umiarkowanego opalania na słońcu, w solariach oraz okresowego badania dermatologicznego.

Ogółem edukacją objęto:

934 uczniów + **680** rodziców/ opiekunów + **485** nauczycieli / **16** szkół ponadpodstawowych /

Program jest kontynuowany w roku szkolnym 2018/2019.

11. KRAJOWY PROGRAM ZAPOBIEGANIA ZAKAŻENIOM HIV I ZWALCZANIA AIDS

Cel programu: ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV/AIDS poprzez m. in. podniesienie poziomu wiedzy w zakresie zapobiegania zakażeniom HIV oraz promowanie odpowiedzialnych postaw i unikania ryzykownych zachowań seksualnych.

Odbiorcą programu jest ogół społeczeństwa.

Działania informacyjno - edukacyjne kierowane są do:

- osób aktywnych seksualnie
- osób dorosłych
- młodzieży szkolnej ponadgimnazjalnej
- rodziców
- nauczycieli
- pacjentów/personelu podmiotów leczniczych
- kobiet planujących macierzyństwo/oczekujących dziecka.

Państwowa Inspekcja Sanitarna organizuje kampanie profilaktyczne oraz liczne przedsięwzięcia w zakresie zapobiegania zakażeniom HIV i zwalczania AIDS szczególnie wśród młodzieży szkolnej.

Uwagę odbiorców działań profilaktycznych kieruje się na konsekwencje, jakie może nieść za sobą podejmowanie ryzykownych zachowań / *szczególnie tych po użyciu środków zmieniających świadomość: narkotyki, alkohol* /.

Ryzyko zakażenia HIV jest bardzo duże w przypadkach:

- stosowania niesterylnej sprzątu do iniekcji / *wspólne używanie brudnych igieł i strzykawek* /,
- podejmowania ryzykownych zachowań seksualnych:
  - kontakty seksualne bez zabezpieczenia,
  - zmiana partnerów,
  - przypadkowe kontakty seksualne,
  - świadczenie usług seksualnych w celu zdobycia pieniędzy na narkotyki.

W 2018 roku realizowano projekt Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach „ **HIV/AIDS – wiem, nie boję się, toleruję** ” / *działania edukacyjne polegały na przeprowadzeniu lekcji w oparciu o scenariusz* /.

W ramach projektu w Technikum Nr 2 Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Sosnowcu - przeprowadzono konkurs wiedzy na temat HIV/AIDS.

Projekt realizowało: 1271 uczniów + 34 nauczycieli z 19 szkół ponadpodstawowych.

12. AKCJA „ZASZCZEP W SOBIE CHEĆ SZCZEPIENIA”

Szczepienia ochronne są najskuteczniejszym i najbardziej efektywnym sposobem zapobiegania wielu chorobom zakaźnym oraz zmniejszają liczbę powikłań/zgonów z ich powodu.

W związku z obserwowanym spadkiem liczby osób poddających się szczepieniom ochronnym / zgodnie z *Programem Szczepień Ochronnych* / - podejmowane są działania informacyjno-edukacyjne, których celem jest zwiększenie zaufania do korzyści wynikających z profilaktyki chorób zakaźnych / głównie poprzez poddawanie się obowiązkowym szczepieniom ochronnym jak również zalecanym /.

Cel akcji:

- podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych,
- wzrost świadomości dotyczącej korzyści wynikających ze szczepień ochronnych,
- zwiększenie liczby osób poddających się szczepieniom profilaktycznym / obowiązkowym i zalecanym /.

Działania informacyjno - edukacyjne kierowane są do:

pacjentów/personelu placówek medycznych, uczniów, rodziców, nauczycieli, społeczności lokalnej.

Ogółem edukacją objęto: 8100 osób.

Akcja prozdrowotna w Hipermarkecie Auchan ”Lepiej Życ” / Sosnowiec ul. Zuzanny 20 /

W ramach Tygodnia Promocji Zdrowia / 29.01 – 04.02.2018r. / w porozumieniu z dyrekcją Auchan zorganizowano akcję skierowaną do ogółu społeczności, w trakcie której promowano Kampanię " *Zaszczep w sobie chęć szczepienia* ".

Miejsce akcji oplakatowano. Pracownik PSSE w Sosnowcu na stoisku edukacyjnym z materiałami informacyjnymi przekonywał klientów obiektu i pracowników do szczepień wskazując, że szczepienia ochronne są bardzo skutecznym sposobem zapobiegania wielu groźnym chorobom zakaźnym.

Propagowano szczepienia obowiązkowe i zalecane, w tym w szczególności szczepienia przeciwko:

- grypie,
- WZW A i B,
- HPV,
- kleszczowemu zapaleniu mózgu,
- przeciwko chorobom zakaźnym wieku dziecięcego.

Liczba ogólna odbiorców – 800 osób.

13. AKCJA „Bezpieczne ferie 2018” oraz „Bezpieczne wakacje 2018”

Cel akcji:

Stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie woj. śląskiego, zwłaszcza w ośrodkach wypoczynku zimowego i letniego. Profilaktyka używania substancji psychoaktywnych w tym głównie „dopalaczy”.

Działania informacyjno - edukacyjne kierowane są do:

uczestników zimowego i letniego wypoczynku, dzieci, młodzieży, rodziców, opiekunów, pracowników MOSiR, kadry pedagogicznej, kierowników i wychowawców klubów osiedlowych i miejskich, pacjentów i personelu podmiotów leczniczych, ogółu społeczeństwa.

Ogółem edukacją objęto: 5200 osób.

Akcja edukacyjna “Bezpieczne Wakacje 2018” przeprowadzona w dniu 19.07.2018 roku w Centrum Pediatrii / Sosnowiec ul. G. Zapolskiej 3 /

W trakcie akcji omawiano zasady bezpiecznego wypoczynku letniego / ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki zażywania środków psychoaktywnych / oraz promowano:

- *Kampanię Dopalacze - Wypalacze “groźne narkotyki”,*
- *Akcję „ STOP DOPALACZOM ”*
- *Kampanię „ Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”.*

Akcja profilaktyczna skierowana była do:

pacjentów hospitalizowanych na Oddziałach Reumatologii, Gastroenterologii, Pediatrii ich rodziców, opiekunów i personelu medycznego oraz pacjentów poradni przyszpitalnych.

Udzielano porad jak rozpoznawać, a także unikać kontaktów z narkotykami i ich destrukcyjnym wpływem na rozwijający się organizm. Dla dzieci i młodzieży zorganizowano warsztaty z użyciem narkogogli i alkogogli.

Wśród uczestników prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych:

ulotki, broszury i poradniki związane z tematyką akcji.

Oddziaływaniem edukacyjnym ogółem objęto: ~ 100 osób.

Warsztaty edukacyjne „Bezpieczne wakacje” przeprowadzone w dniu 29 sierpnia 2018r.

/ zorganizowane dla dzieci w wieku 8 -10 lat uczestniczących w półkoloniach organizowanych przez MOSiR /.

W ramach zajęć edukacyjnych dzieci dowiedziały się co to są dopalacze i inne środki psychoaktywne i jak bardzo niszczący wpływ mają na nasze zdrowie.

Szczególny nacisk położono na profilaktykę ich zażywania. Promowano zdrowy styl życia, prawidłowe odżywianie, przestrzeganie zasad higieny / w tym *prawidłowe mycie rąk jako warunek profilaktyki chorób zakaźnych* /.

Dzieci otrzymały materiały edukacyjne:

komiksy, broszury, kolorowanki, ulotki / z którymi miały też zapoznać rodziców/opiekunów /.

W trakcie warsztatów dzieci i wychowawcy przymierzali i testowali narko i alkogogle / *symulatory zażywania środków zmieniających świadomość* /.

W warsztatach uczestniczyły dwie grupy -34 dzieci.

14. AKCJA “BRĄZOWO ALE CZY ZDROWO”

Zgodnie z dotychczasowym stanem wiedzy, niewielkie ilości promieniowania UV są korzystne dla zdrowia i odgrywają istotną rolę w wytwarzaniu witaminy D. Nadmierna ekspozycja na promieniowanie UV prowadzi jednak do niekorzystnych konsekwencji zdrowotnych. Promieniowanie UV nie tylko przyspiesza proces starzenia się skóry, ale głównie powoduje takie zniszczenia, które bez jego nadmiernego udziału prawdopodobnie nie miałyby miejsca / *skóra bez tych uszkodzeń i zniszczeń wyglądałaby zdrowo i młodo* /. Zmiany skórne pod wpływem promieniowania UVA, czyli efekty foto-starzenia się nie są widoczne w krótkim odstępie czasu, lecz powstają później.

Na szkodliwy wpływ promieniowania UV są szczególnie narażone dzieci i młodzież.

Nadmierna ekspozycja na słońce / *szczególnie sztuczne* /, może przyczynić się do powstania raka skóry w późniejszym wieku. Mechanizmy dowodzące tej zależności nie są do końca jasne, ale pewne jest, że skóra jest bardziej podatna na szkodliwe skutki promieniowania UV w okresie rozwojowym.

Nowotwory skóry stanowią ok. 10% wszystkich nowotworów złośliwych wykrywanych u ludzi. W Polsce co roku odnotowuje się ~ 50 tys. przypadków nowych zachorowań na nowotwory skóry, w tym 3 tys. zachorowań na czerniaki, a liczba zgonów z powodu czerniaka wynosi 1,5 tys. osób rocznie.

Cel akcji:

- kształtowanie postaw i zachowań zdrowotnych ludności, związanych z bezpieczeństwem korzystania z promieni słonecznych w okresie letnim,
- przekazanie informacji o zdrowotnych konsekwencjach promieniowania UV poprzez działania informacyjno-edukacyjne,

- podniesienie świadomości jak i wiedzy na temat procesów zachodzących w organizmie podczas opalania.

Działania informacyjno - edukacyjne kierowane są do:

dzieci, młodzieży i ich rodziców, społeczności lokalnej / zwłaszcza wypoczywający nad kąpieliskiem, korzystający z solarium /, właściciele solariów.

Ogółem edukacją objęto: 3410 osoby.

Formy działania:

- edukacja uczniów szkół podstawowych w zakresie profilaktyki promieniowania UV / na podstawie materiałów wojewódzkiej akcji " Brązowo, ale czy zdrowo ?" / w czasie Festynów Rodzinnych zorganizowanych w dniach 09 i 10.06.2018r. / na zakończenie roku szkolnego/:
- Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 11
- Szkoła Podstawowa Nr 32,
- rozpropagowanie akcji w szkołach ponadpodstawowych / realizujących program edukacyjny "Znamię! Znam je ?" / w roku szkolnym 2017/2018 poprzez przekazanie koordynatorom szkolnym materiałów kampanijnych / ulotki i plakaty /.

15. AKCJA DOPALACZE – WYPALACZE „ Groźne narkotyki ”

Inicjatywa powstała ze względu na zaobserwowanie niezwykle niepokojącego zjawiska - nadmiernego korzystania z psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku młodzieży szkolnej.

Prowadzone działania informacyjno - edukacyjne mają na celu:

- przeciwdziałanie rozprzestrzeniania się w/w zjawiska,
- podniesienie świadomości i wiedzy na temat niebezpiecznych procesów zachodzących w organizmie podczas zażywania dopalaczy,
- zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z korzystania z dopalaczy.

Działania informacyjno - edukacyjne kierowane są do:

młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych, rodziców, kadry pedagogicznej, ogółu społeczeństwa.

Metody lub formy realizacji:

- organizacja akcji informacyjno-edukacyjnych,
- przekazanie materiałów edukacyjnych / ulotki i plakat / do ośrodków wypoczynku zimowego/letniego dla dzieci,

- zamieszczenie informacji o akcji oraz informacji dotyczących dopalaczy na stronie internetowej stacji sanitarno-epidemiologicznej oraz partnerów biorących udział w akcji,
- wykorzystanie podczas akcji informacyjno-edukacyjnych narkogogli.

Ogółem edukacją objęto: 17251 osób.

Formy działania:

Akcja informacyjno - edukacyjna zorganizowana w dniu 01.04.2018r. w Technikum Nr 2 - Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Sosnowcu / w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia dla /:

Akcja skierowana była do: uczniów, nauczycieli, rodziców i całej społeczności szkolnej.

W trakcie promowano profilaktykę zażywania środków psychoaktywnych z naciskiem na nowe narkotyki – dopalacze. Uczniowie uczestniczyli w próbach sprawnościowych z użyciem narkogogli, pogadankach i rozmowach indywidualnych z pracownikiem OZ na temat problematyki środków psychoaktywnych, projekcji filmów edukacyjnych i konkursie wiedzy o tych środkach.

Eksponowano materiały edukacyjne kampanii Dopapalacze wypalacze “groźne narkotyki”, “Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu” oraz baner ogólnopolskiej kampanii STOP DOPALACZOM.

Ogółem w akcji uczestniczyło: 290 osób.

Festyn Rodzinny przeprowadzony w dniu 10.06.2018 w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 11 w Sosnowcu

Impreza plenerowa / z udziałem Prezydenta miasta Sosnowiec / przygotowana przez dyrekcję szkoły, pedagoga i nauczycieli dla:

uczniów, rodziców i społeczności lokalnej dzielnicy Maczki

Na festynie zorganizowano stoisko z materiałami edukacyjnymi Państwowej Inspekcji Sanitarnej / udostępnionymi przez PPIS w Sosnowcu /, promującymi zdrowy styl życia bez środków psychoaktywnych - dopalaczy.

Uczestnicy mogli zobaczyć jak czuje się człowiek pod wpływem dopalaczy / narkogogle /.

Miejsce imprezy oplakatowano, prowadzono rozdawnictwo ulotek kampanii: Dopapalacze-wypalacze “groźne narkotyki” oraz „ Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”.

Ogółem w festynie uczestniczyło: 250 osób.

16. AKCJA EUROPEJSKI DZIEŃ WIEDZY O ANTYBIOTYKACH / w ramach programu zdrowotnego Ministra Zdrowia „ Narodowy Program Ochrony Antybiotyków ” /

Cel akcji:

Podniesienie poziomu wiedzy pracowników medycznych i społeczności lokalnej w zakresie skutków zdrowotnych wynikających z niewłaściwego stosowania antybiotyków.

Działania informacyjno - edukacyjne kierowane są do:

pracowników med., pacjentów, uczniów, dzieci, nauczycieli, rodziców, społeczności lokalnej.

Ogółem edukacją objęto: 6000 osób.

Formy działania:

Działania oświatowo - zdrowotne prowadzono w zakładach lecznictwa zamkniętego i otwartego, w placówkach przedszkolnych, w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, wśród lokalnej społeczności w trakcie akcji profilaktycznych oraz na terenie PSSE w Sosnowcu / *ekspozycja i dystrybucja materiałów informacyjnych dostępnych dla pracowników i pacjentów* /.

Działania w zakresie profilaktyki antybiotykooporności łączono z promocją szczepień / *kampania społeczna „ Zaszczep w sobie chęć szczepienia ” - ze szczególnym wskazaniem na szczepienia przeciwko grypie* /.

Przeprowadzono 4 akcje informacyjno – edukacyjne „Zdrowiej bez antybiotyków”:

- NZOZ “Nasza Przychodnia” ul. Kisielewskiego / *w dniu 19.10.2018 r. - 100 odbiorców* /;
- Przychodnia Wielospecjalistyczna Obwodu Lecznictwa Kolejowego ul. Piłsudskiego / *w dniu 07.12.2018 r. - 200 odbiorców* /;
- Technikum Nr 2 Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego ul. Br. Mieroszewskich / *w dniu 11.04.2018 r. - 290 odbiorców* /;
- Centrum Handlowe “Auchan” ul. Zuzanny / *w dniu 29.01.2018 r. - 800 odbiorców* /.

17. WNIOSKI

Poprawa zdrowia publicznego, promowanie zachowań prozdrowotnych oraz edukacja w ramach realizowanych programów oraz akcji opiera się na współpracy z organami i jednostkami działającymi na rzecz mieszkańców Sosnowca: Urzędem Miejskim, Policją, Strażą Miejską, podmiotami leczniczymi i placówkami oświatowo-wychowawczymi. Istotną rolę odgrywają również media, w tym w szczególności media lokalne.

Konieczna jest dalsza aktywizacja w celu kontynuowania przedsięwzięć prozdrowotnych.